

АНДОН ЛАЗОВ ЯНЕВ - КЪОСЕТО

За да напише спомените на Андон Къосето налагаше се да отида за Горна Джумая /дн. Благоевград//, където се бе настанил видният македонски революционер и терорист от лявото крило на македонската Организация. В продължение на три дни записах всичко, което дядо Андон си спомни за своята бурна революционна дейност. Срешите ни се състояха в хотела, в който бях отседнал.

Къосето бе нисичък, сух човек с побеляла коса. Говореше енергично, както енергични бяха и движенията му. Облечен в тъмни, шаечни дрехи, с нахлузен на главата каскет, дядо Андон без усилие си спомняше за своята дейност, както за своите приятели и врагове.

Умен и тактичен, на него са възлагали тежки и рисковани задачи, които той изпълнява с хладнокръвие и успешно.

По време на разказа, когато дядо Андон започна да говори за дейността на Г. Делчев, той се запъна и заплака...

Срешите се състояха през есента на 1931 г.

В Гр. Горна Джумая той заемаше малка административна служба.

Андон Лазов Янев - Къосето почина на преклонна възраст към 1952 г.

Ваня Мира

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОП. АРХИВ

СПОМЕНИ
НА

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОРИЧ. АРХИВ

АНДОН ЛАЗОВ И НЕБ - КЪОСЕТО

Съобщава: Боян Мирчев

Горна-Джумая, 22 септември 1931 год.

Родом съм от с. ГОЛОЗИНЦИ - велешко, то е близо до арнаутското село Мелница, до река Тополка. Името Къосе е прекор, даден от другарите ми. Баща ми се казваше Лазо и се помина в село. Той се занимаваше с чифлигарство; чифлик нямаше, а работеше като исподжия при един бег. Бяхме трима братя: Никола, Йордан и аз. Брат ми Никола после ние го убихме. Майка ми се казваше Мария. Вашиното име не мога да си спомня. Тя беше родом от село Дисиче, велешко. То е под село Дреново и беше населено с българи, турци и арнаути. Имах и две сестри - Стоянка и Тодорка, които са подир мен. Когато излязох от дома брат ми Йордан оставих на 5-6 години. Детинството си прекарах с много мъка. Баща ми ме разкарваше насам-натам за да му пася овцете. До къде 12-15 год. възраст бях си на село. После баща ми попадна в затвор и лежа в Солун в продължение на три години. Той не попадна в затвора поради някаква афера, а поради някаква сделка. Той минаваше за първенец в селото и го мразеха. Беше против турците, не им полагаше глава; а други им коленичеха - къде е силата все там има облаги. Пък на кого ли е идвало по това време да мисли за нация за народ? Така като са се раждали в Турски те са мислили че няма друг народ освен турския. Така са си мислили хората по онова време. Та баща ми като осъдиха на три години лежа в Бяс-Куле /Ели-куле беше склад/.

Като попадна баща ми в затвора ние не можахме да живеем на село. Брат ми /Никола/ беше по-голям от мене, но падаше малко по-бурдала. Бъв Велес имаш чичо на име Арсо Мешков. Той имаше воденица на Бабуна; имаше и къща в Койник/махала във Велес/. Като не можахме

да живеем на село запитахме чичо ми дали да се преселим във Велес. И една нощ се вдигнахме от село и избягахме във Велес. После чичо ми ме цани чирак при касапите братя Славкови. Те се занимаваха също и с млекоарство и мандражиство. Напуснах овчарлъка и започнах да си работя тук-таме самостоятелно.

По това време във Велес имаше един турчин на име Али Чауш. Той познаваше целия град: кой какво работи, как се казва и пр. На един празник в махалата Койник, на един кепенек, бяхме насядали няколко момци. Али Чауш, придружен от един жандарм, се зададе по улицата. Тогаваше обичай да му се става на крака. Приблжиха Али Чауш и всички му станаха. Аз не му станах. Той направи няколко крачки и като видя, че аз не станах, повърна се и ме запита: защо не ставаш бре гяур? До като да му отговоря той замахна да ме удари. У мен имах едно призренско нохче; то ми беше сгода, махнах и му разсекох мундира и се впуснах да бягам. Не можах да ме хванат - бях бърз на пипане и бягане. Крих се няколко дни във Велес по махалите и оттам тръгнах да бягам за Солун. Опътих се за там без да зная път. За тоя град бях слушал, ама не знаех къде се намира. Тръгнах по линията като правех сметка от Градско да се кача на машината. Със себе си бях взел само нуфуз - кръшелното свидетелство. Стигнах в Градско и поисках да се кача на машината. Запитах ханджията, кога дохажда машината. Той ми отговори, че тя дохаждала късно. "Ще стигнеш - каза ми той - пеша до Криволак и има пак да чакаш".

Продължих по линията за Криволак. Като стигнах там поотпочинах си около половин час и машината пристигна. Точно бях се опътил да си вадя билет, гледам аскер кара затворници - велешани. Един от тях ме позна и каза на турците, че съм качак. Затворниците бяха велешани и ги караха в Солун. Заловиха ме и машината си замина. Късно беше и нямаше кой да ме откара в Неготино. Поведох ме за турското село Криволак, близо до гарата и ме предадох на един млад бег. На другата сутрин шяха да дойдат да ме вземат. Бегчето ми

оказа добър прием. На сутринта вместо да дойде стражар, дойде по-
лякът, за да ме кара за Неготино. Той беше висок и носеше дълга
пушка, на която можеха да накатат четиридесет кокошки. И така тръг-
нахме с него и стигнахме в Неготино. Тук имаше медърлук и полякът
искаше да ме предаде на медъра, за да ме кара в Квадарци, който бе
османлийски град. Обаче беше дошел тук таксидарът - държавният бир-
ник за да събира данъци и цялата стража бе на негово разположение.
Медърът се обърна към поляка и му каза: "както си го докарал до тук,
така ще го откараш и до Квадарци". Полякът се обърна към мене и
каза: хайде да вървим. Аз му казах, че съм гладен. Аз имах у себе си
няколко бели меджидии. Отбихме се в една гостилничка, обядвахме, пла-
тих и тръгнахме за Квадарци. Поехме по един път; земята беше плови-
ца, тя се плъзгаше. Срещнахме една река суходолица. Брегът вървеше
надолу покрай пътя и после се отбиваше на ляво. Аз си правех сметка
как да избягам. Зазяпах се, приказвайки и му дадох едно рамо и го
облснах надолу в суходолицата. После аз завих надолу към Кожух пла-
нина, и през едни ниви хванах гората. Беше се вече мръзнало. Какво
бе станало с турчина, не можах да разбера. Хванах планината Кожух
като се движех все по звездите. Ходих и през деня, та чак до тъмно.
Беше студено. Ходя, ходя, па седна да почивам. Една сутрин рано при-
зори чувам Вардар да ячи, ама къде е реката, не може ^{та} се разбере.
Седнах и си мислех: ще срещна пастирчето и ще ги запитам къде е
правия път за линията и ще тръгна да вървя по линията. Но под ме-
не се намирало село Миравци, револуционерско. Чувам петли пеят, псета
ляят. Станах и по-надолу се натъкнах на един егрек/търло овце и
кози/. Срещнах един пастир, човек средна възраст. Гледа ме той окам-
пал и ме запита какъв съм. Казах му не ме питай кой съм ами кажи
ми къде е линията. Той ми показа пътя, слезох на линията и видях
Вардара. Пастирът ми каза: като слезнеш на линията, ще се върнеш
малко назад и ще хванеш Гърчиша, Гявато, Стояково. Тръгнах и вечерта

стигнах в с.Гърчица. На селския пласад пет-шест души селяни водеха разговор. Приближих до тях и ги поздравих с "добър вечер". Те ми казваха "кали спера". Какъв бе този поздрав, аз за пръв път го чувах, защото по нашите места нямаше гъркомани. Запитах ги къде има хан, где то да мога да пренощувам тази нощ. Беше студено, Митровден беше минал. "Хан няма - отговориха те, но можеш да преспнеш в училището". Отидох в училището. Тук ме посрещна един стар човек с голяма брада, който бил прислужник в училището. Запитах го дали има място за пренощуване. В коридора имаше пейка и той ми я посочи, казвайки ми, че там ще мога да спя. Бях изпотен, пък и духаше един тънък вятър. Доиде една жена, придружена от едно момче и донесоха зелник, погача и пагуб с ракия и бъклица с вино. Всичко това те предидоха на старика и си излязоха. След малко доидоха трима души работници, които са работили в черквата. Влязоха вътре, накладоха огън, задимиха и седнаха да си пият ракията. Аз стоям вън, в коридора, и никой не ме кани от тях да вляза в стаята. Изпиха ракията, нахраниха се и си отидоха. Погледнах през прозореца и видях че бе останало доста от яденето. Гладен съм много. По едно време старецът излезе от стаята и аз, възползуван от това, влязох в стаята и взех от яденето, което беше останало в тепсията. Старецът се върна, ме посрещна и ме запита, защо съм задигнал храната. Аз го хванах за брадата, свалях го на пода и се спътих за Гявата. Призори минах през селото, незабелязах от никого. Тръгнах по пътя. Не познавах никого. Пред село Богородица, гевгелийско, седнах до една воденица, пред една чешма, пих вода и хапнах от погачата. По едно време зададох се отдолу един мъж, придружен от един момък, които караха сурия говеда. Запитах ги за къде карат говедата. Отговориха ми, че ги карали за Солун. И аз съм тръгнал за Солун. Взех една тояга и тръгнах ~~заедно~~ заедно с тях за село Женско, а по турски Афредхисар, където стигнахме в мрак. Тук завъртяхме говедата, а ние влязохме в един хан. Запитахме ханджията, дали има нещо за ядене. Има рече: - сирене, масло! Тури! - рекох да се пържат яйца. Колко? Тури, колкото искам! Виках говедарите, а те казваха: "Момче, ние не можем да плащаме". Яжте, никой от вас няма да

ИСТОРИЯ
ИСТОРИЯ

иска пари. Нахранихме се, изпихме едно кило вино и отидохме да спим. Платих, защото на сутринта рано щехме да потеглим на път. На другия ден стигнахме в Галик - близо до Солун. Преспяхме в един хан, хапнахме, починах ~~а~~ говедата и потеглихме за Солун. От Галик се виждаше ^{Галик} Солун. Дойдохме до една ~~местност~~ местност, която се казва "Тумба-те". Като дойдохме на това място аз казах: хайде карайте говедата аз ще остана на това място. Мръкна се. Тук имаше велешани грънциари. Бях научил, че мястото се казва Суук бунар /студен бунар/. Намерих велешаните и им рекох, че съм дошел за работа. Те ми казаха, че ще ми дадат ~~да~~ ~~земя~~ земя, за да правя ~~грънци~~ грънци. Работих колко за хляб ^{колко} два дни; пари си имах от дома. Имахме няколко овце ги продадохме. Имахме 10 овце. От тук влязох в Солун и се поразкожих.

От Велес някъси писали на Дамян Груев. Аз пък нищо не знаех за организацията. Бях случал нещо, обаче като ^всън. Обаче какво е то е, не можах да си обясня. По това време имаше един Тано Мурджев. Той е бил даскал и е бил във връзка с тази работа. Даме Груев го е задължил да намери това "момче". Обаче Даме Груев не се явява пред мен. Запознах ме с поп Стамат, този когото убиха гърците. Той ми каза ще дойдеш вечер там и там. Аз отидох в една къща; изпита ме Мурджев подробно и ме запита какво мисля да правя. Аз му отговорих: къде ми очи, там глава! И тогава той ме закле и ми каза какво имало, то имало. Говори ми надълго и нашироко как България се е освободила; за Левски, за Ботев. Аз си рекох на къла - това е за мен! Аз мислех да ставам разбойник. След като ме закле каза ми с кои хора да дружа. Казах му че си имам пари, след това като ги изядох търпях две дни. Сега искат да ми дадат някоя лесна работа, за да ме изпитат. Търпях ме за таен полицаи. Гледат ме, че ме бива за тази работа. Дадоса ми да извърша една акция, едно убийство. И това свърших. После една вечер забих ножа на един гърк.

Имаше един Дончо Джангалъзов от Кукуш, който държеше при Зехтинлика ханче. Аз отивах често при него. Откраднах около 380 кило-

грама тетки, та ходех във влашките гробища. Там бехме направили нещо като гроб и бехме го запълвали с тения и оттам го носехме в Кукуш и други места и пълнехме патрони.

Една вечер Тано ме покани да отидем в ханчето. Отидохме двамата и седнахме. Малко джиянче. По едно време влезе един арнаутина, той е бил беглия, носи пушка чифте и пишил. Влезе и му вика на Мицо: Дук, бе гяур бир раки! /тури една ракия/. Мицо му носи една чаша раки. Поиска мезе. После пи две-три ракии и се обърна да излиза. Мицо му вика - дай пари за ракията. Но турчинът започва да псува: майка, деца, вера. Мене ми кипна и исках да го убия. Аз се разтреперих и Тано ми вика хайде да вървим. Аз избухнах, но Тано рече: седи! Най-после Тано се убеди, че аз няма да го убия, понеже той си бе вече отишъл. Излязох и тръгнах по шосето. Беше вечерно време - 7-8 часа по европейски. Настигнах турчина и го хванах алабране. Аз съм от дясно, а камата ми е отпред, а револвера ми отзад. И като минавахме по един мост аз взех да се чешам и ръгнах камата в гръдите му. Той бе едър мъж - цяло страшилище беше. Той падна от моста и аз ударих в дясно към българските ~~маката~~ гробища, "мол", та на Пиргите. Отидох при един дебърчанин и там се укрех. Той бе млекар и с него се познавах от по рано. Тано Мурджев като чул за тази работа бегайки беше изгубил обувката. На сутринта на местопроизшествието се явява войска. Те го намират жив обаче по пътя за болницата умира като не е успял да каже нищо.

Тано разказвал за случката на Дамян Груев, който много се ядосал и казал: хич това ли му е работа да върши такива произволи! Започнали да ме търсят и Тано ме намери. Излезнахме си свободно. През това време аз бях започнал да се движа свободно. Няма кого да хванат. От този момент започнах да правя срещи с Дамян Груев. Даме ми каза: такива работи занаяпред няма да вършиш, макар и да те негруби някой. Само когато ти се възложи някоя задача, само тогава

не действуваш.

Нейсе претърнях всичко!

По това време в Солун се подвизаваше една джебджийска шайка, състояща се от гърчета, български бежанчета, които денски обираха хората по улиците и по къщите. Те пречеха на нашата работа. Хората се бяха изпоплашили и не смееха да излязат навън. Аз станех член на тази банда и заварях връзки с тях. Ще крадна заедно с тях.. Те си имаха цяла канцелария с председател, касиер и пр. Всичко си имаха. Една вечер ме поведоха към тяхната канцелария - тя представляваше един дълбок зимник. В групата членуваха и интелгентни хора. Заклеха ме. Аз върлувах с тях в продължение на 15-20 дни. Каквото обера - носех им го. Една вечер отидох в канцеларията, где то заварих председателя и касиера. Тук и пушка да гоъмне няма да се чуе. Извадих пистолета си и ги убих и двамата и избягах и кой беше по беше не се разбра. Като разтурих това гнездо бандата се разниши. Сега вече аз започнах да действам здраво под диктовката на организацията. Убийството на бандитите стана по моя инициатива, по мое осмортрение. За това нещо аз после съобщих ~~на~~ ~~на~~ ~~на~~ на нашите хора. Тогава председател беше д-р Христо Татарчев.

След това възложих ми акция: убих Ичев от с. Богданци; убих го на гарата. Осъден бе от организацията за противонародна дейност.

Беше минало известно време от убийството на Гане Ганев, когато го убиха в "Колумбо". Като е известно тогава израниха и Гарванова. По това време аз посещавах редовно "Колумбо", но през нея вечер не се случих там. След станалото убийство в "Колумбо" започнаха да преследват безделниците. Аз бях без работа. Тогава д-р Татарчев ме взе у него, колкото за лице. Станах му пайтонджия. Сега вече аз бях свободен да се движа навсякъде.

По това време в Солун имаше един сърбин на име Борис, железар по професия. Започнах да го следя, за да го премахна. И аз тръгнах по дивите му, за да го тревам. Тогава аз бях хлапак на 60й, но на години и ум бях зрял. Еднах През една вечер аз влязох в "Колумбо". Отзад имаше градина. Сега и си поръчах една черна бира. Свире-
~~ах~~

те музика. Не се мина много време, ето че дойде Борис, съшият, който търсех. Тойбваше да го убия, за да стигна за Ганевото убийство, за убийството на учителя. Той бе силен мъж на сърбите. На излизане ударих му ножа, напнах с бастона лампата и бягам да изляза през вратата. Един полицай, на име Умер ефенди се впусна да ме хване. Но, докато да стори това аз го напнах с пишола и го ударих в гръцмугла и пряко него избягах. После той се изцери, но не ме позна кой съм. В шапката ~~и кой~~ не можа да ме познае, пък и никой не можеше да се сети как стана тази еврейска шапкарма.

Турците са ме търсили във Белес. Тук те подмамили моя по-възрастен брат като му обещали нещо и научават, че съм в Солун. Обаче кой съм, не ме знаят. Довеждат турците моя брат в Солун и започват да ме търсят. В Солун по това време имаше един учител на име Пейчинович; после той стана директор на сръбското училище. Съшият бе и оръдие на турците. Той бе начетен човек, млад, бърз човек, жива натура. Турците го запознават с моя брат и двамата започват да ме търсят. Властта също ме търсеше. Но, вместо да ме заловят те, аз залових брат ми и с измама го поднарах у Татарчев, в зимника гдето го държах през деня. За станалото съобщих на Дамян Груев. Накто Дамян Груев, така и д-р Татарчев, които влизаха в Централния комитет, не можах да си позволяят да дадат нареждане за премахване на ~~моя~~ брат ми. Поради това аз им предложих, че сам ще го премахна. Ако го пуспнем, рекох аз, за мен вече тук няма да има място. Те се съгласиха с мен и казаха: прави това, което намерим за добре! Изградихме план: ~~Вземи~~ тези три лири и ги предай на майка, когато стигнеш във Белес" - казах му аз. Изпретихме го скромно, под вниманието на други хора. Облекли го бяха в нови дрехи. Казаха му: хайде ще те водим на друго място. След убийството веднага съобщават на Дамян ~~и~~ ^{той} започна ~~да~~ да ми се извинява. Аз му отговорих - какво, за един човек ~~да~~ да скръбим че се е изгубил? Ако аз съм вреден и мен ще трябва да убиете!

От тогава вече аз добих голямо доверие. Срешихте ми заанапред
не ставаша чрез Тано /Мурджев/, а направо, лично. (с Даме Груев).

Аз продължих да бъда ~~файтонджия~~ на д-р Татарчев, като съвременно изпълнявах и възлаганите ми терористични ~~задачи~~ акции.
Файтонът вървеше само, когато се ^{по}лагаше д-р Татарчев да отиде някъде.

Възложено ми бе да убия Пейчинович. Казаха ми, че макар и да е бавна подготовката, но да е внимателна, без да те заловят, или пък убият. Аз им рекох, че "това не е ваша работа". Купих си една ловджийска пушка, извадих си ~~една~~ на чуждо име билет и станах ловджия и започнах да се движя по селата и да ~~огитирам~~ за български училища. Движех се уж като ловджия, пък в някои села събирах по-видните хора и им внушавах да отворят български училища. Аз си правех сметка - при едно избягване да знам местата и да имам ятаци. Този план го кроя отдалеч. Нашите ми казаха - гледай да не пострадаш, защото много ни си нужен. Селата обикалях в продължение на няколко месеци.

През пролетта другарувах с Иванчо Карасулски и Митре от Дудуларе, близо до Солун. С тях другарувах от време на време. Казах им, че ние с вас "ще вършим ^{една} работа - можем да убием човек, да запалим къща".

Започнахме да следим Пейчинович. Но заедно не вървим. Една вечер го чакаме към сръбското училище, към Пиргите. Ако се не лъжа махалата се казваше ~~Ипирит~~ Керим-Ефенди, до морето. Спеснахме Пейчинович, който се движеше пеша към училището. Той вървеше много бързо: ние да тичаме не бихме го ^{на}стигнали. От нас Митре беше много бърз; беше и по дълъг в краката. Той носеше едно черно палто и един "карадачки пишов". Носеше го в ръката под палтото. Митре го настигна, преди той да влезе в училището. Настигайки го Пейчинович си обърна глвата и куршума му отнесе ченето. Ние завъртахме и избягахме към Пиргите. Пръснахме се насам-натам.

Поп Стамат имаше един брат на име Митре, който държеше хан на Тереке пазар. Стидохме при него. Той знаеше що се върши; сещаше се. Вечерахме и си разстидохме. Вечерта аз си отидох у д-р Татарчев. На сутринта властите свикаха всички доктори в Солун. Татарчев нареди да впрегна коня и да туря ръкавици и да поставя цилиндъра, форма на файтонджите в Солун, форма, каквато бяха задължени да носят и частните файтонджии в града. Качи се доктора на файтона и аз завъртях точно пред портата, където стреляхме, пред училищната порта. Татарчев слезе от файтона и се качи горе в сградата, за да прегледа и той Пейчинсвич. По това време турските власти поддържаха сръбското училище. Пристигнаха също и други лекари, на край около 5-6 души. Бавиха се около един час и после излязоха всички вкупом, казаха си по някоя дума на френски език и се разделиха. От властите бяха дошли прокурорът и каймакенинът. Ние с Татарчев поехме обратен път. След като разпегнах ^(комет) д-р Татарчев ме извика в амбулаторията; собствено той не ме извика, а аз отидох. Запитах доктора, дали ще го бъде, моя приятел. Няма да го бъде. Да бяха искали, нямаше така да го наденат.

Докторът говореше като че нищо не знае. Сърбите вдигнаха Пейчинсвич и го откороах в Белград, но из път той починал.

Д-р. ДЪРЖ.
ИСТОР. АРХИВ

В Гевгелия имаше един Циц. В продължение на две години наред бяха изпращани хора да го убият, но не можеха да сполучат. Той правеше много пакости. Беше много силен. Кажеш ли някой да бъде обесен - обесваха го. Във връзка с тоя случай аз се бях много амбицирал. Предложих на Даме, и по този случай ние с него доста спорихме. Той инспектор - аз "копаран чауш". Обаче какво ще прави - луда работа. Как така две години време да не може да се премахне; цяла околия да пиши! Не може, рекох аз - ще отида и ще го премахна! Даме върти глава и ме разкандардисва. Обаче аз се бях амбицирал. Каква организация представяваме ние, рекох му аз, ако не можем да премахнем такъв човек? Аз ще го премахна! Даме мълчи и не ми дава отговор. После той замоли Татарчев да ми говори. Още същата вечер с една бележка аз си дадох оставката от файтонджилъта.

Това беше първият път, когато аз бях в Солун. Те не искаха да ме изпуснат; искаха да ме задържат в Солун. Тогава организацията беше още слаба. В продължение близо на седмица не искаха да ми приемат оставката. Най-после аз им казах - искат приемат, искат не приемат!

Аз познавах Цицо, той бе цинцарин, гръкоманин. Директор бе на гръцкото училище. Беше голям туркофил. Притежаваше всички качества. Неговата дума не ставаше на две. Намерих едно момче от Кукуш на име Ицо Джордев. То не знаеше нищо. Дръпнах го настрана и му говоря: аз имам явря в тебе и ти ще дойдем с мен, за да свършим една работа. "Каква е работата, която ще трябва да вършим?" Наквато и да е, може и убийство да запланувам, съгласен ли си? Ицо даде своето съгласие. Дадох му кама и пише и отпътувахме с машината за Гевгелия. Бяхме с нуфузи. Обяхме селски дрехи като мандраджии. Стигнахме в Гевгелия и трябваше да направим среща с Аргир Манасиев, учител, с когото се познавах от порано. С него отидохме в с. Сехово, неговото родно село и аз му съобщих целта на нашето идване. Пропусна да каже, че Даме Груев като видя, че аз неотстъпвам ми каза да гледам жив да не се предавам и колкото се може по тайно да го убия и после отново да се прибера в Солун.

- Гледай да не те изгубим - каза той.

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОРИЧЕСКИ АРХИВ

Отидохме при Аргира. Посрещна ни майка му. Вечерахме и после двамата спяхме под крушата. На другата сутрин отидохме в града. В продължение на два дни търсихме Цицо. На третия ден вече аз се амбицирах и си казах - в 12 часа ще отида в дома му и там ще го телям, пред децата му. До там се бях решил. Почуках на портата. Излезе дъщеря му. На гърдите ѝ висеше гердан все с лири. Запитах за Цицо. Няма го! - беше отговорът. Ами къде е? Той е в конака и за обяд ще остане там, при каймакчията. Защо го търсите? Искан да наема дукянчето до ще продавам? Масло, сирене. Ех чичко, каза момата-да се махне

тази кръчма от тук. Излязохме и дента не можахме да свършим работата. Търсим го, не можем да го намерим. На другия ден сутринта стидохме при кръчмаря Чакъргов. Поръчахме да ни направи гювеч и да ни изстуди ракия и вино в бунара. Гювечо рече. Ние тръгнахме пак да търсим Цицо, но и този път търсенето ни бе напразно. Към 6 часа стидохме за вечеря. Пихме и ядохме гювеча. С нас пи и Чакъргов. След като се нахранихме легнахме да спим. Обаче сън ме не лови и шептим си с Мицо. Казах му - понеже ти не познаваш, няма да стреляш. Аз ще го свърша. Но ако ме изненадаш, знай че тебе ще убия. Мицо излезна обаче сериозен човек.

След като пристигна влака, пътуващ от Белев за Солун, забелязахме да се движат Цицо по улицата заедно с каймакамина и един избашия, който го бе хванал под ръка. Цицо бе в средата. Бяха се опитили за гарата. Ние тръгнахме подир тях. Движение голямо от хора, идеши от гарата. По едновременно към групата се присъединиха и Хаджи Митре и Хаджи Накс, те станаха всичко 5 души. Знаех, че последните двама души са наши хора. Сега вече всички се върнеха обратно и се отбиха в една градина. Подир тях влязох и аз, за да се подготвя и като се върна да стрелям. Обаче докато аз се върнах те станаха. Слънцето зайде. Тъкмо сме на един ачиклък пред българското училище. Когато дойдоха пред бирарията аз започнах да крача на широко. Сега вече бяха останали трима души. Изведох револвера и извиках "даврайма! /да не се противи да бяга/. Те се разцепиха аз стрелях и той падна на гърб. Беше едър мъж. След това аз извиках по турски: "ври беги" направих няколко крачки. Обаче остана ми мерак, защо да не го ухапя още веднаж и направих го. Народът побегна къде му очи гледат. Аз през бирарията и оттам към българското училище и към Сехово. Беше наредено от Аргир да ни причакат. Тъкмо излязнахме от една улична извикаха, дурунам! Камата ми беше в ръката; тя се беше изкривила и не влизаше в ножницата. Турних я в устата, искарах пишола и започнах да викам и по български: назад! Говорех нарочно по турски, за да не разберат че сме българи.

Избягахме. Бяха съобшили в Солун да хванат пътищата. Не влязохме в Сехово, а отидохме в Шльоиници-гевгелийско. Там има река суходолица. Срегнахме един орач, впрегнал воловете и ездех едно магаре. Запитах го къде е тръгнал. Отговори, че стивал на месечина да оре. Слезна от магарето и го разпитах от къде е. Извадих камата и го заклех никому да не казва, че ни е видял. На това място не можехме да стоим; отдалечихме се от селото и отидохме в една голяма пшеница. Обаче сутринта жънат, пък и нивата била турска. До нас имаше деренце и ние се отеглихме там. После, по линията дойдохме на Удовската гара, после къде Гумендженско, та към Илчо-Кречено, кукушна околия. Тук над селото Дино Дилияков имаше мандра и се отбихме при него. Той ни каза: ^{Ще}мълчете. Зная що стока, сте вие! Даде ни мътеница и ние пак тръгнахме за Солун. Тук вече бяха съобшили от Гевгелия, че работата бяхме свършили успешно. След три дни ние влязохме в Солун вечерно време и се обадихме на поп Стамат. Той живееше в църковния двор. Вечерта дойде Тано взе Ицо Джорлев и го заведе някъде, а пък аз останах там. Поп Стамат рече къде ще те крия аз тебе? Ще те скрия на тавана в църквата. Беше презимик. Поп Стамат седна пред вратата на църквата. Отидохме си всички. Клисарят чака да стане поп Стамат, за да затвори църквата. Поп Стамат се обърна и му каза: „дай ми клеча, ще искам да поостана малко. Аз ще затворя църквата.“ След като си отиде клисарят поп Стамат ме повика да слеза долу и вечерта ме заведе и укри в една къща.

След убийството на Цицо в Солун пристигна неговия син, придружен от кръчмаря Чакъръв и започнали да ме търсят и заловят. Те обаче не можах да ме намерят. По това време в Солун бяха блокирани всички ханиша и навсякъде ме търсеха. Запитан бил и д-р Татарчев, който е казав, че аз съм непуснал службата си, файтонджия при него, и че той не е знаел къде съм отишъл. Въпреки всичко обаче аз излизам без да питам никого. Излязох с намерение да ги търся и там където ги намеря да ги убия. Дамян Груев като разбрал, че съм излязъл казал, че той ще направи някоя глупост, ще ги изтепа. Даме ме настигна къде гарата. Там имаше колджии и ми каза да се върна. След това отидохме в житния пазар.

където останахме на продължителен разговор. Аз видях, че за мен няма живот и отидох в квартирата, която бе определена за мен. Рано сутринта дойде Тано Мурджев и ми каза да отида при галичанина-млекарин, където еврейската махала, там където едно време бе пожара, Йосиф махала. На едно от къшетата ме срещна баш-полица Атанас, българин, турски полицаи. Той познаваше много хора, позна и мен. Той стои на едно къше, беше в цивилни дрехи, а друг един старшия пък седи на друга маса в кафенето, на открито. Тъкмо пресичах улицата той ми извика Андоне!, Андоне! Аз продължих да се движа. Той извади пистолет. Аз завих където и зачаках го да го убия, обаче не можах да го ударя, защото той се върна, а пък аз избягах към галичанина, където се и укрих. През деня дойде Тано Мурджев. Вече се разбрало, че съм в Солун и движението на полицията се бе усилило. Вечерта дойде Тано и ми каза: за теб вече няма място, решихме да бягам в Лъгадина и оттам в Серес.

Донесоха ми хубави, нови, цивилни дрехи, даскалски. Аз станах призори, когато се прибира полицията и отидох във Вардар-капия, за да наема файтон. Пазарих го за две бели меджидии и тръгнахме. Из пътя гледам дрънчи файтон. В него да ти бъде Даме Груев; дошел подир мен за да види какво ще стане с мен. Него го не гони никой. Пристигнахме в Лъгадина. Даме ни следва на 200-300 крачки. Отседнах при един учител от Шип. Ето че след малко пристигна и Дамян Груев. Той донесе една бутилка коняк и една кесия череши. Но още същия ден бяха намерили дирите ми, че съм в Лъгадина. Започнаха обиски. Вечерта ме скриха в един зимник, където престоях два дни. На третия ден бе пазар и ота Зарово пристигна Димитър Попангелов, младо даскалче и заедно с него заминах за Зарово. Кондисах при Петър Канелов. По това време при Петър дойде един избавия с 50 души аскер. Те престояха около час и си отидоха. През нощта на другия ден излязох и се опитих за Сер. По това време се запознах с Динков, който по-късно стана шпионин. Запознах се и с Божик Атанасов от с. Скрижево, с когото в продължение на два-три дни правехме разходки. Но и тук властите се научиха че съм

докал аз Сер. Тук престоях 4-5 дни. Излязах в околностите на града , но после се крих в продължение на една седмица.

През един ден се отбих в една бирария с певачки. Тя беше градина. Седнах на една маса и си поръчах бира. Беше вечер. На моята маса седна една женска и ме накара да ѝ поръчам нещо. По моите следи от Солун бяха изпратили Умер - ефенди по когото стрелях в Солун. Той бе пристигнал за тази цел в Серес и ме намери в бирарията-градина. Той идеше по улицата и искаше да влезе в градината, но като ме видя, започна да ме гледа под око и мина покрай пармаклъците и пак се върна. Върви нагоре и под око гледа. Като се закри зад къшето изтичал към полицията, за да вика за помощ. Обаче докато се върне аз излязох и се опитих към Чомлек-дере. Тук, в една кръчма, изпих една ракия и отидох при книжаря Ников. Той се чудеше къде да ме скрие. По едно време аз намислих, че най добре ще бъде да отида при /Анастас/ Наумов, секретар на българското консулство. Умъкнах се там като си рекох, където и да правят обиск, там няма да правят. Обадих им се като им казах: „знаете, че мен ме гонят, от друга страна зная също така, че тук няма да претърсват.“ Ако ме предадете ще знаете, че коначът ви ще превърна наопак.“ Със себе си имах, бомби, пистолет, отрова и кама. И така, те ме пазиа в продължение на 3-4 дни, като ме храниа отлично. И оттам, като се поутоложи малко, с един селянин от с. Вршани, на едно муле аз и на другото той, тръгнахме за Брод.

Аз бях чувал за Делчев, но лично не се познавах с него. За мсето родно място знаеше само Дамян Груев. Бях казал на Даме - ако желаеш да си останем приятели не трябва да казваш на никого къде съм роден, иначе ще те убия. Тогава, като чу това Даме се засмя и ме запита: дали би посегнал върху мен, Андоне? Аз му отговорих, че това бих извършил! И Даме запази докрай тайната на мсето село, докрай - до своята смърт.

И така аз тайно дойдох до Брод. Посрещна ме един човек, който трябваше да ме укрие. Тогава аз получих писмо от Гоце Делчев, въпреки

ИСТОРИЧЕСКИ
АРХИВ

че не се познавахме. По това време в Брод имаше един меджарин, името на когото не мога да си спомня и Делчев ми пишеше в писмото да го убия. Посочиха ми го други хора. Обаче полицията бе близо до него, та като я свърша тази работа, къде ще мога да бягам. А пък аз излизам само нощно време, как да я свърша тази работа! Скроих и наредих всичко, но получих второ писмо от Делчев, в което ми пишеше да не предприемам убийство на меджара, а да отида при дедо Илия Кърчовалията. "Ще го срещнем, пишеше Гоце в писмото, аз съм му писал за тебе. Заедно с него ще влезете в селото, ще хванете жив Петър Шиско, ще му вземете пари и след това ще го убие, защото пари ни трябва". И аз тогава се укрех на нова сметка при Иван Жилев от Брод. Него го обесиха преди Хуркята. Укрех се в зимника. Имаше дупка и летно време се завивах с влашки ямболи, защото беше много студено. Тук престоях около 20 дни. Иван ми носеше ядене, а в зимника имаше една бъчва и аз при всяко ядене пиех по една чаша вино.

През един ден Коста Ковача / той се помина преди няколко години в Св. Врач / донесе писмо, че дедо Илия Кърчовалията пристига с чета. Бяха определили мястото където трябвахе да се срещнем. Обаче те не дойдоха. Съмна се и Коста Ковача отиде в селото, а аз се качих на един дъб да седя през деня. Дойдоха овчарчетата да пасят стадата си. Мрънна се, овчарчетата се прибраха и ние с Коста отново отидохме на срещата на определеното място. Чакахме 1-2 часа, те са били наблизо, но не са могли да стигнат. Дадохме си знак, срещнахме се с двама от куриерите и така се събрахме.

Аз бях обуша, а опинци нямам; обличен съм в цивилни дрехи. С дедо Илия бе Михаил Попето от с. Бистрица, Софийско. Баща му се казваше Апостол. Той бе секретар на дедо Илия Кърчовалията. Дедо Илия Кърчовалията бе хайдутин от миналото. Михаил Попето бе поставен от Делчев да му внуши, да го опитоми. През деня дедо Илия ми направи опинци, ксито обух и ми даде една калъчка. А пък аз си имах пистолет.

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОРИЧ. АРХИВ

...онните хора не знаеше, че аз съм д... ..

ЦЕНТР. ДЪРЖ.

На площада в Брод имаше чешма, а срещу чешмата - аскер. Полицията бе къде мидра. С дедо Илия решихме задигането на Петър Шишкото да стане още същата вечер. Решихме и тръгнахме. Беше още видело. Започнахме да слизаем по един път от гората. С дедо Илия бяха 9-10 души. Тук-там, до като стигнем в селото се мръкна и веднага всеки зве мястото, за което бе определен: едни ~~на~~ хванаха пътя на полицията, други легнаха до чешмата, за да хванат пътя на аскера, а пък аз, с дедо Илия и Михаил Попето, сме напред. Аз влизам в джияна най-напред. Тук заварихме няколко души. Ще с влизането си /в джияна/ аз изведох калъчката и извиках: всеки на мястото си, защото иначе ще бъде убит! По това време Петър Шишкото стоеше на тезгяра и беше взел в ръце чашка и се чукаше с другите. Като влязохме веднага чашката му падна от ръце. Дедо Илия го хвана за рамото. "Хайде бай Петре" и го изведоха навън. Аз се обърнах към останали в кърчмата и им казах: никой да не мърда! Петър Шишкото излезе ~~навън~~ вън и седна на пътеката и не искаше да върви. Дедо Илия му вика: не бой се Петре, няма да те убием. Пари искаме. Пари ли? - запита Петър Шишкото - пари ще ви дам. Това чука горе, ето че носят цяла тепсия пари. Но едновременно с това и полицията се затича. Попето вдигна пушката и го уби на място. Удариха и нас, така че ние трябваше да избягаме. Не стана нищо. Хванахме Али-Ботуш. Излезе аскер, но не можа да ни открие.

Из Али Ботуш обикаляхме в продължение на десетина дни. Тук дедо Илия знаеше местата. Аз намерих една сръбска пушка и се въоръжих. Попето от своя страна вече се убеди, че аз служа честно на организацията. Неговото мнение за ~~дедо~~ Илия още не беше се избистрило; Попето продължаваше да се съмнява в ~~дедо~~ Илия, защото той все още гледаше на хайдутлук. После Попето успя да опитоми и него. Тогава аз към Попето се обръсах с името му - Михаил.

ЦЕНТРАЛЕН
ИСТОРИЧЕСКИ

Решихме да се отделим за Кукушко. Още преди 2-3 години аз бях запланувал нещо. Бях си казал: ако съм жив ще платя на този човек!

Имаше едно момче на име Мито, който по-късно уби Михалияну в Бумкуреш. То беше с четата на ~~дедо~~ Илия. Реших да го склони да отидем в

Кукушко. С нас се съгласиха да дойдат и другарите Мито Междуречки, Иован Апостолов, Атанас от Станимашко и Христо Илиев от Тракийско. Всички бяха другари на дедо Илия. И така всички склоних да дойдат в Кукушко. Планът бе да заловим едно момче за пари. Аз рекох не съм дошъл да се крия около ~~Вардара~~ Али Ботуш, аз имам работа с хора, за да постеля на организацията. Това трябваше да кажа, за да съглася Дедо Илия и останалите момчета да дойдат с мен в Кукушко. Те бяха на брой петима и по-рано са действували с Муструка - стар разбойник. И така, аз тръгнах за Кукушко. Минахме през Демирхисарско, с. Джермен, денувахме в местността, където бил заловен от турците Нулич войвода и вечерта през Демирхисарско поле поехме за Кукушко. Ударихме през един бостани. Месечината грее и като ден е! На месечината лъшат нашите патрондаши. Мито носеше менлихера. Такъв пушка имаше и Дедо Илия, а пък Михаил Попето носеше дълга манлихера. Като ни видяха турците да се движим из бостаните скочиха от чардаците и започнаха да бягат. На съмване стигнахме местността Орляк от където навлязохме в гората. През деня останахме на това място. Дойдоха козари, но не можах да ни открият. Стъмни се и вечерта тръгнахме през Круша планина. На едно място седнахме да почиваме. По между си приказваме на турски, искахме да минаваме за такива, а не за християни. Седнахме в една бахча до едно лозе, недалеч от с. Междурек. От селото не знае никой, че сме там. В същото село Мито имаше брат на име Стоян. Пред нас се изпречи един поляк, корото хванахме. Именувахе се Асан Пеливан. Същият излезе познат на Мицо. Полякът се посвободи малко. Вечерта пратихме за Стоян обаче без да види Асан Пеливан. Повикахме и други селяни. Дошлите селяни молеха да не се убива поляка. Оставихме го и си тръгнахме уж ще вървим на някъде, пък влязохме в селото и престояхме около три дни. Оттук аз наредих да заловим сина на Яко Железаро, той сега е в Пловдив. Причините, които ме накараха да го заловя не ги знаеше никой от организацията. Също така никой от организационните хора не знаеше, че аз съм дошъл долу в Кукушко. Те

ме знаеха, че съм в Серско. Всичко държа в тайна. Обаждам се само на калаузите. Такива в Кукушко ми бяха Дино Ралев и Тано Аджолов. Те бяха мои стари калаузи. Същите членуваха и в организацията. Направих свръзка да дойдат ако не двамата поне един от тях. Дойдоха и им казах да ми намерят място, защото аз ~~не~~ искам да влезе в Кукуш. Обаче какво съм намислил да правя - не казвам нищо. И те не знаят моя план. Вечерта дойде Тано и влязохме в града и се настанихме в една квартира. Наредих да дойде и Дино ^(Ралев). Сега вече и на двамата съобщих какво съм намислил да върша. Казах им: дали ще бъдете истински свет на организацията или не - сега ще ви разбера. Ще искам да ми правите калузлук да хвана сина на Яно Железаро. Това е моя омбиция от преди две-три години. Моят другар Мицо Междуречки, мой другар и чирак, не се съгласи, а настояваше да заловим Тенчо Тодоров. А пък аз цяла околня ще запала, но него няма да ловя. Започнахме борба с Мицо. И аз се обърнах и му рекох: слушай, ако ти му мислиш добро на Мицо и Яно, ти мене ще слушаш. Защото наопъки ще обърна къщата, но ще изпълня това, което съм намислил. Пък после ако ~~не се съгласи~~ искат нека ме съдят.

Тогавя Мито след като видя дебелия край паде съгласието си. Тогавя вече аз казах на Мито всичко и калаузите започнаха да следят Мицо. /Беше през август 1897 година/. На третия ден се случи празник. Към залез слънце един от ~~калаузите~~ калаузите дойде и ми събщи, че по това време Мицо се намирал във от града, в бирараията - градината където с един турчин играел на табла. Тогавя казах на другарите: стегайте се всички, но гледайте да не ни забеляжат от моя къща излизаме!

Като излязохме на улицата слънцето вече захождаше. Пред портата се зададе една баба, която като ни видя каза: мили синко ще ни изгорите! Погледнах на-долу, на-горе по улицата нямаше никой. Всички другари тичат подире ми и веднага се отправихме към градината.

Казах на другарите и ги предупредих никои да не приказва по български. С посочване им казах кой път да хванат. Имаше двама - трима турски офицери, които като ни видях се скриха. Влязох в градината, а

БРИТЪНЪТ

подир мен влезе Христо Илиев. Той носеше черен мундир. Още с влизане-
то си аз извихах по турски език: хер несперенде стурунсо ничин бидер
дем сиз! - (никой да не ^{защото} мърда - (ще ви убия всички!) И Христо Илиев из-
тегли малчкмата и застава на вратата, а аз с влизането хванах Мицо
за рамото и му викам по турски: ^икалк. И точно той се нахрани да про-
говори, да каже: Андоне! аз му ударих един шамар и му викам: мен ли
ти гяурин ще правиш! Хванах го и го поведох. Никой не мърдна! Офице-
рите се бяха скрили под масите. Изведох Мицо през вратичката и го
преведох на Апостолов Иван и му викам: "ал!". А всички останали сто-
ят с пушките и никой не мърда. После дръгнах Мицо настрана и му ка-
зах: "не бой се, баща ти ще даде пари и ще те пуснем". И веднага
ударихме към Енешево, а като се стъмни ударихме на друга страна. Тък-
мо стигнахме на шосето за към манастира Св. Георги по шосето се за-
даде кавалерия. Легнахме в една падина като ~~ме~~ стегнахме здраво пуш-
ките. Казах на Ристо: "отбият ли се към нас, веднага откривай огън".
Но кавалерията си отмина по шосето, а ние излязохме на чуката при
манастира.

ИСТОРИЧЕСКИ
ИСТОРИЧЕСКИ АРХИВ

Другарите бяха насядали и Мицо се бе обърнал към Мито. Между-
речки и се оплакваше: "на мен ли трябваше да направите това? Хем
сме роднина, хем хляба си ни ял!" Мицо няма какво да се оплакваш на
мен - аз си имам началство, войвода". Заварих ги на тоя разговор. Оби-
нах се и взехм Мицо и казах: "баща ти веднаж ме нарече "посерко",
сега аз му показвам, кой е посерко!"

Преди 2-3 години различни хора от Организацията бяха предста-
вени бележки за внасяне на суми в полза на касата на Организацията.
Те бяха по 2-3 и 5 лири. Мнозина от кукушките чорбаджии внесоха исна-
ните от тях сума. Съдействие оказа тогава много със своите съвети за
шедрост Тенчо Тодоров. Но Яно Железаро, който минаваше за един от
най-големите богаташи-чорбаджии, не се трогна от съветите му. Първият
път бяха поискани с бележка да внесе в полза на организационното каса
пет лири. Отказал. Изпратили му втора бележка, сега вече в размер на
10 лири. Обаче и този път отказал. Отказал и за трети път. За това

нещо се научих случайно при разговор с Даме Груев. Като чух това казах : как така той отказва да внесе исканята ~~ят~~ него сума! - и казах на Даме, че лично ще отида да поискам внасяне ~~на~~ на исканята от Яно Железаро сума. Но Даме започна да ме съветва; човек учен, няма да ми откаже, свалям шапка пред живота и смъртта му! Аз имам проект, но още не съм силен. После станах стар вълк и на други давах къъл. Реших да отида аз сам и да поискам сумата и Даме Груев даде съгласието си ~~ми~~ ми ~~дадох~~а разписката, която аз лично да предам на Яно Железаро. Ако даде пари да ги взема, ако не ~~ги~~ даде - нищо да не предприемам.

Станах аз от Солун и отидох в Кукуш и се отбих в къщата на Яно Железаро. Приа ме един стар човек, един голям фанатик. Въведоха ме при Яно. Ние останахме сами двамата. Аз му подадох разписката. Той я прочете и после започна да се смее и каза: „не ~~кажа~~ ви е срам, ~~кажа~~ ви да работите, а сте тръгнали да събирате пари от чорбаджиите! Посерковци ~~ни~~ едни!...“ Мен ми кипна кръвта - да го убия ли, или какво да правя? Казах му: знай ако ме предадеш на турците аз жив няма да им се дам, ще избия мнозина от тях! " Ами , тебе ще предам, такова лайно ~~ти~~ - каза Яно.

ВЕРЕН ДЪТЪН.
ВЪСТОП. АРХИВ

Станах и си отидох. Разправих цялата случка на Даме...

След като ние задигнахме сина на Яно, Тенчо Тодоров се ~~обърнал~~ обърна към Централния комитет на Организацията и запитал, дали те ~~предприели~~ предприели някаква акция срещу Яно. Отговорено му било, че те въобще не са известени ~~за движението~~ на четар ~~Кукуш~~ Кукуш и околността, а що се отнася до Кьосето, знаем, че той не се намира там". Трябва да кажа, че същият Тенчо Тодоров минаваше за близък на некой от централния комитет и често му доверяваха някои неща. След повторни запитвания от Солун му известяват, че те ще проучат отново случката и ще видят дали това, което ~~е~~ извършено там е дело на хора на Организацията или не. Минават няколко дни. Аз изпратих писмо до Яно, в което между другото се казваше: " Спомняш ~~ли~~ ли си дадо Яно, когато веднаж ти дойде гостенин и ти го нарече "посерко" и каза, че сме били " мързеливи и не сме

искали да работим и че аз не давам пари, за да ги пият посерковците...
 Сега слушай какво ще ти кажа: ако искаш да видиш своя син, ще трябва да изпратиш хилядо лири, ако ли не - ще му отрежа главата и ще ти я изпратя в една торба, а чифлика ще го изгоря... всичко ще ти изгоря."

(Груев)
 Даме От своя страна, както казах вече, знаеше За цялата тази работа и когато се научил за съдържанието на писмото от Тенчо Тодоров, веднага се досетил и си казал, че тази работа е моя. Тогава Даме казал - имайте малко търпение, работата ще се разбере.

Тогава се стресна цялата Солунска околия. От където бяха поискали пари, от всякъде почват да постъпват.

Имаше един Никола Чедото, родом от Доиран, който в продължение на няколко години бе живял в Румъния. Същият бе близък на хората на организацията в Солун. Познаваше и мен. Обаче като се обадох с писмото, понеже знаеха ятаците ми, той, Чедото, се добра до моите хора Тано Аджолов и Дино Ралев. Те отначало са отказвали, после ми съобщиха. Този, Чедото, е искал на всяка цена да разбере чрез тях къде се укрива Андон Късето. Централният комитет от своя страна е искал да узнае това. Обаче трябва да кажа, че тези пари аз шех да взема за полза на касата на Организацията, а не за мен. Зашто аз бях човек на Организацията. До тогава моите другари ме слушаха, но после те изпортват и съобщават, че действително направеното е от мен. Тогава Даме намира за добре и изпрати Никола Чедото в Кукуш с писмо до мен. Моите ятаци ми изпратиха писмото. В това писмо Даме изказваше съвета осъждане, че се намирам в Кукушко и че съм ~~поин~~ предприел таква акция срещу Яно Железаро. Аз му съобщих, че причината, за да предприема това нещо срещу Яно Железаро е моята стара история с него и че тогава на времето аз бях силно наскърбен от него. Обаче, съобщавах аз понататък на Даме, ако вие от ваша страна осъждате моята постъпка аз съм винаги готов да се подчиня на вашето решение и да **Директивник.**
ИСТОП. АРХИВ
 смърта".

После аз получих второ писмо от Даме Груев с което той ме молене да пусна гина на Яно Железаро на свобода, до р. без да получа от

него пари. Аз му отговорих, че без пари няма да пусна сина на Яно.

Никола Чедото успя лека по лека да се добере до мен. Аз му казах, че синът на Яно няма да пусна без пари. После започнаха преговорите за парите. Преговорите водехме чрез Тано Аджолов и Стоян, брат на Мицо. На 25-тия ден от задигането на Яновия син получихме хилядо лири, без да направим нито стотинка отстъпка.

Преди да се разделя с Мицо дадох му съвети какво да каже в случај, че бъде запитан как е станало задигането му. Казах му да каже, че хората, които са го задигнали са говорили турски помежду си, че той не е дал никакви пари и че е избягал, когато те са спели.

След като взехме парите тръгнахме нагоре към Серско, по същата дивя. Другарите вече се обърнаха срещу мен. Те искаха да поделим парите като оставим за организацията само сто лири. При нас дойде Никола Чедото; изпратен бе за парите. Аз му дадох само една час от тях. Чувствах се безсилен. И така тръгнахме по Серско.

Една част от парите са в тях, а друга в мен. Минахме през Пирина и дойдохме в Голешево. Тук намерихме една хайдушка чета. Митко се оказва техни познат; някои от четата са го познавали. Тук вече или парите ще спаса, или главата ще си дам. Аз знаех, че парите са взети за организацията. В същата чета имаше едно дебърчанче, на когото обещавме пари, за да ни изпроводи до границата и като я минем да се преснем.

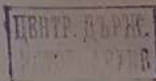
Като стигнахме в Пирина аз бях полегнал да си поспя. Тримата мои другари се бяха вече съгласили да ме убият, да вземат парите и после всички да заминат преко граница. Това си намерение те съобщиха на Христо Илиев, който не се е съгласил. След време те откриха това на Гоце Делчев. Илиев е казал, че аз няма да посегна на него, защото той е известен човек на организацията. Настъпило разногласие и не ме убиха. Оттам минахме Пирина и през Разлог излязохме на Еленци и тук минахме границата.

Аз се влача под тяхна диктовка. Викам си на себе си, съвствам се сам: - или ще ме убият, или ще спася парите! Аз трябва да излеза чист пред Организацията, както съм дал клетва. Минахме край границата, покрай едно помашко село и приземи се отбихме в една курия. Аз не познавам вече пътищата и се влача подир тях. Отидохме в Чепино-Баия. Тук те са имали стари ятаци. Отидохме при дядо Стоилко, стар ~~техен~~ ятак. Поръчаха за всички цивилни дрехи. Сумата, която се намираще у мен беше малка.

Тук аз прибягнах до един шпионлук. Имаше един пристав на име Димов. За да запазя парите дядо ми едно дете левче, слезох с него долу и му казах: ще отидеш и ще кажеш на пристава, че у нас има комити. Аз знаех, известно ми беше, че този човек е наш. И детето, наистина, отиде и каза на пристава това, което му заръчах. Той, от своя страна, дава на детето левче и му казва, да не съобщава на никого за това. После приставът от своя страна проследява всички лица, които в чували донесат цивилни дрехи, за да се преоблечем и не след дълго къщата в която ние сме отседнали бива заградена от войници. В това се състоеше нещото предателство. Предполагах, че тези хора имат връзка с Гоце и Даме и няма да вземат парите. И тъкмо влиза човекът с чувала, подир него влизат пристава и стареията. Другарите се изплашиха малко, а аз се правя на бай Ганю. "Хайде, каза пристава, ще отидем в участъка". Откараха ни в участъка, ~~кадето~~ ^{кадето} влязохме в една стая. Къщата, пропуснах да кажа, беше заградена от около 20 войници. Един - два часа след нашето отвеждане в участъка, при нас се яви един офицер, на име капитан Комосиев. Ние бяхме се само облекнали, но не бяхме се облекли в цивилни дрехи. Офицерът ни поздрави и ни даде по една цигара. Обаче аз не го познавам, че е той. Гледа мустаките му и после той запита: "Кой ви е войводата?". Докато бяхме в гората те не ме признаваха за войвода, а сега всички отговариха, че аз съм войводата. Като чух техния отговор казах: сега ме признават

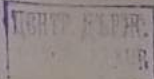
за войвода, а по-рано като взехме парите, не ме признавахте за войвода! Офицерът, капитан Комосиев, ме повика и ние се отделихме с него в другая стая. Запита ме как се казвам. Казах си името. "А ти ли си Андон Кюсето". И той от своя страна каза името си. Аз му разправих всичко. Той ми каза, че парите няма да се предават тук на властите. Сега ще отидем в Лъджене и там ще очаквам отговор от министерството на кого да ги предам, дали на военните власти или на администрацията. Спътнихме се затам, подкарани от войници. Капитанът взе от нас без да ни обескира 90 лири и 10 наполеона, за да не са само лири. Взетите от нас пари той постави в една каса и каза: "Ако у вас бъдат намерени повече пари, то вие ще бъдете обявени за разбойници. След това капитан Комосиев каза, че не трябва да споменаваме, както пред военните, така и пред административните власти имената на Делчев и Груев, а " ще казвате само, че сте хора на организацията". Не минаха 5-6 дни и ние бяхме предадени на военните власти. Войници ни подкараха през Батак за Пловдив. Като стигнахме в Батак аз пожелах да разгледам църквата, в която бяха изложени костите на загиналите през време на въстанието и която бе превърната в костница. На другия ден стигнахме в Пешера, а на следващия ден пеша стигнахме в Пазарджик. След кратък престой стъпувахме за Пловдив, където ни сложиха в затвора. На втория ден аз бях повикан от следователя, който ме разпитваше в продължение на два часа. Аз му казах, че не познавам никого и че съм член на Македонската организация и че не мога да търпя турската тирания. Казах му също че не познавам Делчев. Бяха изминали вече 10 дни откато бяхме в затвора.

Един ден тъкмо бяха затвори ^{ли} (илията в затвора дошъл Делчев, придружен от Бозунков. Те веднага намерили следователя и дошли в дирекцията на затвора. До⁵де ключаря и се провикна да излезат комитите и да отидат в дирекцията на затвора. Тук в дирекцията на затвора аз за ^{първ} път видех Делчев. Знаех го по потрет. Гоце поглед-

на ни всички и запита: "Кой е Късето?" Обадах се и след това на всички ни даде по един пакет тютюн и по едно тейтерче цигарени книжки. И после Гоце запита: "Андоне, къде са парите, що ги взехте?" Аз му казах, че колкото пари е имало у нас те са сега у властта. "А другите пари?" Бай Гоце, казах му аз, други пари няма. След това Гоце отново повтори въпроса, казвайки ми, че няма какво ~~и~~ ~~където~~ да се страхувам. Тогав аз се обърнах към Гоце и му казах: парите са у мен. Гоце каза: "Утре ще излезете от затвора!" После той нареди чрез директора на затвора да бъде поставен в отделна ~~стая~~ стая, а останалите другари в друга стая. Парите носех в едно вълнено фермеле, наложени от всички страни. И да ми направеха обиск не можеха да ги намерят. Направил бях ги с мушамата от востък.

На другия ден ни пуснаха от затвора. Тук беше и Делчев. Като излязохме тръгнахме подир него. Оптихм се към река Марица. Гоце седна на ~~една~~ ~~песъка~~ ~~песъка~~, скръсти ръка и ми вика: "Хайде давай сега парите". Аз съблекох елека и извадих парите. С нас беше и Бозуков. От хиляда лири ексик се оказаха само петнадесет лири. Дадох ~~х~~ по пет лири на Тано и на Дино и пет лири на Стояна... След това Делчев ни запита дали ще искаме да се храним за своя сметка или за сметка на организацията. Гоце после даде ~~ни~~ ни на четиримата по 20 лева. На мен също даде 20 лева. Аз казах на Гоце, че аз имам нужда от пари за дрехи и за пътни до София, или по право до Кюстендил. Защото аз съм човек ~~на~~ ~~Християнската~~, който не принадлежи на себе си, а на организацията. Моите другари, щом като взеха парите веднага се пуснаха по шантаните. На другия ден Делчев ме взе от хотела и ме заведе в един магазин и ми купи дрехи, балтон и прочее. Той плати около 40 лева. После Делчев ми каза да хвърля старите дрехи. Хвърлих старите дрехи облекох се и станах "интелигенция". След това аз, Делчев и Бозуков отидохме на разходка и пинахме по някоя чашка. На заминаване ^{за} за София Делчев ми даде едно писмо, което ми каза да предам на Христо Чепков,

който се намирал в хотел "Братя Миладинови", недалеч от гарата. Като пристигнах в София аз отседнах в същия хотел. Вечерта обаче не можах да се срещна с Христо Чепков. После на другия ден го намерих и му предадох писмото. Съобщих му устно, че след два три дни Делчев ще се върне обратно. След няколко дни аз отидох да спя в неговата квартира, в една стаячка в която имаше едно креватче. Беше много нечисто. Той имаше да плаща на хотела "Бр. Миладинови" и на други. По това време организацията беше в много затруднено материално положение. Като пристигна Делчев аз му казах, че ще замина обратно в Македония

ЧЕПКО П. П.
ЛУБАНОВ

Имаше един тогава Гоце Бегинин и Атанас Чопката от Гърдобор, до Солун. Гоце ми ги даде и двамата. Когато аз бях хванал сина на Яно те бяха уловили едно гърче, но то се опитало да избяга и те от своя страна бяха го убили. Та Гоце ми ги даде двамата за другари и аз с тях заминах за границата.

Гоце беше наредил следното: един малешевец е бил осъден, та от Берово ~~там~~ да го карат в Скопие. Та аз по нареждане на Гоце трябваше да ударя стражата. Минахме границата при Елешница, над Илисура. ~~У~~ Хванахме двама аскерли и ги убихме. После заловихме ^{иха} двама селяни, които лежяха невинно. Отидохме в село Владимирово, малешевско и се явихме на Трайко Христов от Велес, учител там. Тук стигнахме с препоръка от Делчев. Хвана ни лошо време. и във Владимирово останахме няколко дни. И след това се върнахме обратно в Кистендил, разбираше пак по нареждане на Делчев, който ни беше съобщил да не предприемаме никаква акция. На връщане на Атанас Чопката измръзнаха краката.

След два месеца пак същите хора заминахме във Малешевско, оттам Струмишко и Перойско. Движихме се бавно. Като настъпи пролетта отидохме в Кукушко и се отбихме в Мутулово. Някои от нашите хора-ятаци, амбицирани против ^{двамата} ~~моите~~ другари, които сега бяха с мен, поради убийството ^{от тях} ~~на~~ ~~мне~~, събират няколко селяни и искат да им предам Гоце и Атанас, за да ги убият. Аз разбира се им отказах. Между тях беше и

Кара Васил от с. Гриванна. Аз не предадох нито другари и вечер-
та без куриери се опитихме за с. Стрмишко. В последствие този въ-
прос се изглади и ние след 5-6 месеци пак отидохме в Кумушио.

Започнаха да ме викат в Порайско и Струмишко. Чети нямаше още.
Ние се движехме като терористическа-агитационна група; движехме се
новсякъде. След това при мен дойде Михаил Попет, с който действу-
вахме в продължение на три години. Ние с него се подгаждахме твърде
много. Попето беше също много привързан към Делчева. Мене ми
беше твърде лесно с него. Аз се грижех за домашния живот на чета-
та - облекло, храна и прочее.

След известно време след като се събрахме с Попето при нас дой-
де Делчев, който също стана нелегаден. Нашата група не беше голяма
- броеше 5-6 души. Решихме и Делчев се съгласи да ловим Назъмбег.
Но как да го заловим? Той имаше чифлик в село Василео, на около
два километра от гр. Струмица. Поставихме калаузи. Те съобщиха, че
бегчето ще дойде на другия ден в чифлика. Калаузите бяха поставени
да следят. Още през нощта Делчев, аз, ~~аз~~ Попето и Йован Реджо от
с. Владимирско, Струмишко, отидохме в града, където се проследихме в
майсторски дрехи. Взехме тесли, чукове и др. В Струмица отидохме
за да проверим дали сме били верни осведомени от нашите калаузи.
И действително, бегът взе свѐя гавазин и се опита за село Василео.
И ние чакаме да дойде времето, когато бегът ще се върне обратно в
града. Ние излязохме един час по-рано от града. Със себе си нѐсех-
ме бички, чукове и пр. Ние няхаме сериозна чета. Милицията бяхме
събрали от Малешевията и те бяха овчари, говедари въоръжени с
разни пушки. Същите оставихме близо до пътя Василео и Струмица, на
около петстотин крачки от пътя. Ние излязохме от града, ходим пак в
последнем и си правим сметка как ще излезне срещата ни. Правехме си
развезвекълни. Тъмно наближихме Василео и забелязахме, че бегът излиз-
а от селото яхнал на кон, гавазинът му подърнѐ. Той бе зет на

содумския паша. Поседнахме за да се справим и приготвим революционерите и тръгнахме. Започнахме да се караме с Делчев: Не, не викам, така да му платиш. Аз не съм взел нищо, вика Делчев. Не, не, викам аз на Делчев, ти си батакчия и го къскам. Караме се и ходим. И тъкмо бегът да мине покрай него, Делчев хвана джигините на коня и се провинна: пръжте! Коня се изпуши назад, но Иван Реджов удари коня с една нота и свади бега от коня. Попето стреля по гавазина и той падна от коня. После той като видя че ние водим борба, Попето се обърна към нас. Милицията от своя страна, която беше в царевичката, като чула пушките дотърча и тя. Бегът сполучи да извади пиштола срещу Делчев и тъкмо да гръмне в гърдите му Попето хвана ръката му и куршума удари Попето през пишалката и излезе над лакета. И така Делчев се спаси. Бегът беше много силен и сега вече той започна да води борба с всички. Ние не можем да го вържем. Борбата той води с зъби, маха с ръце до като най-после го притиснахме. После той отпусна ръце и извика: ева гиттим! Неговия гавазин през царевичката беше успял да избяга. После ние по Реонската река се опитихме за към с. Нивичани и оттам стигнахме в с. Гарван, срещу Верица. Натам го изкарахме през дефента. Доиде аскер обаче ни изгуби дирята. Стъпни се и ние се справихме за Малешевска планина. След като починахме един ден започнахме да правим планове за водене на преговори за пари. Определи се откупа да бъде в размер на 10 хил. лири. После обаче като започнахме да водим преговори намалихме откупната цена сума на пет хиляди лири. Всичко разбираше се ставаше под диктовката на Делчев. След това бе определен деня и къде ще трябва да бъдат донесени парите. Определено бе те да бъдат внесени на части по 2500 лири. После аз с мичетата отидохме да чакаме парите. Попето замина за България за да се цери, а Делчев остана сам. Аз отидох да прибера парите при Верица на предварително определен мяст. Поставил съм калаузите далеч, за да не попадна в нисък капан.

ПРОСТО ПИШЕ.
ВОСТОК. АРХИВ

Гоце остана в една колиба в Митрошинската гора заедно с бегача. Делчев останаха двама другари от милицията, нередовни чешници. Единият от милиционерите е стоял на вратата на колибата, а другият бил при бегчето. През това време Делчев се е тръскал от болки в стомаха. Болките са го надвили и той е заспал. Като заспал Делчев, бегчето казало на един от милиционерите, на часовоя, да запали огън, защото е било студено. Милиционерът отишъл за дърва. Взел със себе си пушката, но забравил револвера. Бегчето през това време успяло да измъкне камата на Делчев, да отреже въжето, с което бил завързан и така освободил ръцете си. Извадил револвера от калъфа на Делчев. Било тъмно и той останал, за да излезе през вратата на колибата. На излизане бегчето стреля подир часовоя и го ранява в ръката и сполучва да избяга в посока към с. Новичани, където бе и чифлика му. Като наближил до селото срещнал един овчар и с два револвера - този на Делчев и другия на милиционера - накарал овчаря да го води за Струмица. Като срещнали Роянската река, недалеч от една воденица, бегчето срещнало хората, които са носили парите, откупил им казал да се върнат назад, съобщавайки им, че той успял да избяга и да се спаси. И хората се връщат заедно с парите.

През това време ние чакаме, за да ни бъде предадена сумата. Обаче и получихме съобщение от Делчев, да се изтеглим нагоре и да вземем мерки, защото бегчето успяло да избяга. Още същата нощ ние отстъпихме и се събрахме с Делчев отново. Делчев веднага нареди милиционерите да се отидат по домовете, като укрият оръжието си. Властта не бе узнала, че те бяха станали нелегални.

Останахме Делчев и аз. Бегчето като стигнало в Струмица, оттам, след няколко часа престой се отправило за Солун. Ние двамата с Делчев решихме да отидем в Солун. Влязохме в Солун и намерихме добър прием. Укривахме се в продължение на два-три дни. На Третия ден поискахме да сменим квартирата и вечерта аз и Делчев поех

ИЗДАНА ДЪЛЖИ.

ме към Пиргита. Тун щехме да търсим друг ятак. Ние не м'жахме да прекъснем други по-къси улици и трябваше да минем пред "Колумб".
 Аз вървях напред, а Гбце по-дир мен. Идем откъм българската махала, от една квартира над българската църква. Аз бях вече отминал вратата на "Колумб" и бях близо до къщата. Бегчето да ти бъде в /бирария/ "Колумб" и Гбце се случи точно когато бегчето отвори вратата за да излезе оттам. Аз бях вече отминал на 2-3 раз-
 крача. Бегчето като видя Делчев ~~не~~ се спря. Спря и Делчев и каза на бегчето. Аз съм наблизо до тях. И Гбце се обърна със следните думи на турски към бегчето: Ашкбсун сен беджерене ерке емишин качмишин факет белерсэн нерде гилдерсэн е икер нбваларсан гене буладжам фекет бен сенинин джанани башларам еигер сенин делсини заинтересен. Сос чикарсен сенин аджаси сенин амуна Чикар-сен-гене-чикар-джам ЧИКАР-СЕН-ГЕНЕ-ЧИКАР-ДЖАМ

Бегчето му отговори: капатан афенди, екер бендер лаф чикарсан не янерсан япан, колмбини.

Аз стоя и държа пистолета. Делчев тогава му каза: Хайде бяклям диле недеим.

И Делчев си тръгна. После ние с Делчев продължихме към морето, към Стъман банк. Бегчето от своя страна не се върна, а удари надбелу към Бурма-чаршия. На другата вече разбрахме, че то по-
 дяло. Казвалъ си е: бре тези хора все ме гонят и преследват. По едно време разбрахме, че бегчето по-
 стъпилъ в болница, че здравето му се ~~подобрило~~ подобрило, но то отишло пак се разболело и умряло. Обаче пари ние не взехме.

След това ние с Делчев се разделихме и аз отидох в Виниженско, а оттам в Гевгелийско. Това бе след Винишката афера. Започнах да развивам по-голяма дейност с терористическата група като наказвах шпиони и т.н. Михаил Попетов се изпери и дойде при мен и така започнахме да действаме в Нукушко, Дойранско, Гевгелийско, Пророяско, Малешевско, Струмишко. Викаха ни навсякъде. По едно време по-

д'жениет^о на Организацията се стабилизира.

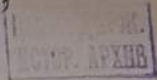
Имаше един свещеник в с. Гърчища, Гевгелийск^о, който по-рано бил български свещеник, после станал гърк^оманин. Веднаж го предупреди Организацията, втори път, и се откаж. Решихме да го нахаждем, разбира се със съгласието на местния комитет. Един ден отидохме в курията в Пана, над сел^о Гърчища и вечерта спяхме в сел^ото. През същата вечер бяха дошли в сел^ото чиниовници по крепостните актове, придружени от няколко души стражари. По път с няколко души селяни бил при тях, но ние без да знаем това заграждаме къщата му и вместе с нас заловихме домашните му. Един от децата изпратихме да го повика. Наредихме да му каже, че са му дошли гости. По път поискам позволение и ето че пристига в къщи. Аз стоя до вратата в сянка, а Пет^о е в къщи и държи децата и жената. Другите час^овя са скрити. Тъм^о по-па да влезе във вратата ме забеляза и избягна, аз вдигнах пушката, той завъртя рас^ото и падна. Атанас Град^облята, който беше със нас изскочи напред / крие турска сабя / и му отсече главата. Избягахме и се опитихме към с. Гяват^о, като гръмнахме няколко пушки. Същата нощ преминахме Вардара и се отбихме в с. Миравци, Гевгелийск^о. Тук имаше раздор между гърк^омани и българи. Ние отидохме у българския поп. В сел^ото имаше два по-па. Като дойде празник единият чете на български, а другият на гръцки. Веднаж по-па бе предупреден от страна на легалния комитет; предупреден бе със и от нас, обаче той не иска да се помири. Отидохме при българския поп и се настанихме в една голяма стая. Планът ни бе вечерта да заловим гръцкия поп. Бяхме 7-8 души и тъй^о седнахме съобщиха, че таксидарина дошъл. Той бе се опитил направ^о към къщата на българския поп, знаейки, че по-път има хубава къща. По-път излезе навън и му каза да почака за да се почисти стаята. През това време ние вдигнахме капак на зимника и един по един влязохме в него. После по-път излезе и каза на бирника да заловява. Той с 3-4 души. Бирникът натовари да извикат коджабашията и селяните за да платят данъците си. Бир

платят данъците си бириниет затв^{ри}л в аура /к^их^ин^иета/. Вечерта
мъж^и от селяните пуств^а пуств^а този к^ит^и м^ожаха да платят данъ-
ците си. Стъпни се . Д^ойде българският д^иял. Т^од знаеше , че ние
сме там. Бяхме наредили да се съберат н^ии^и от п^о-видните селяни.
Качих се и аз г^оре. Обаче ник^и не знае какъв планин имам. М^оет^и жо-
лакиме бе всички да бъдат свидетели. Даскалът се бе усетил. Настъпни
мрак и те зап^чнаха да пият. Даскалът съм^и зап^чна да им угажда.
След н^ат^и се стъпни ние изляз^хме от сел^от^и и т^атам наг^оре.

Гръцкият п^оп имаше търл^о /егрек/. Загредихме търл^от^и, хванахме
един внук на п^опа и г^о накарахме да ни каже къщата му. Т^ид^ихме
пред поповата къща. Тя имаше задна врата, където аз поставих часо-
в^ий. След това аз казах на момчето: тропай да ти отворят. Но п^опът
се бе усъмнил и се беше укрил. Търсихме, търсихме и най-после г^о
намерихме в една каца, покрита с черги. Наредих Сандо, който бе
убил офицера на /~~на~~ да го убие. С нас беше и Михаил Попето. След
една седмица убихме и българския п^оп.

Настъпни есента, след нея д^ойде и зимата. Ние се навъртахме
в К^ижух планина. Тук имаше к^ил^о 500 души, к^ит^и правеха к^ижур. Т^о-
ва бе в Мирвската г^ора. Тук имаше мн^ог^о к^илиби. Пр^изв^одств^от^и
на к^ижур се експ^латираше от МАНГАБАШИТЕ. Раб^отниците се плаза-
реха от Митр^ивден д^о Г^ирг^ивден и бяха твърде зле платени. Пред-
приемачите бяха двама бези /бег^ива/. Единият със седалище в Паси~~и~~
град, а другият в С^илун. Всичкият к^ижур минаваше през тях. К^игат^и
стигнахме в Мирвската г^ора при к^илибите беше д^иш^ил платана, к^ит^и
бе събрал всички к^ижурджии. К^ик^ит^и вече казах , к^ижурджиите набр^оя-
ваха 500-600 души. Ние и сега бяхме с П^опет^и. Аргир Манасиев знае-
ше т^ива п^лажение, н^и т^ий т^игава бе още легален. Как^и да се прави?
Събрахме к^ижурджиите и им предл^ожихме следн^ит^ио: Хей слушайте, д^исе-

Сандо Нехтия, родом от пр. Чини.

та каквото сте пазарили, пазарили сте го, но от сега нататък, от днес до Георгиевден има един месец. Ще направите сметка и ще изсечете толкова дървета и ще направите толкова кемер, колкото може да се направи от насечените дървета. Занапред няма да се пазарите. Който стори това ще закъва на буките. Ако ви извикат да се пазарите, не можете, че не можем да видим пазарлък, защото ние страх от комитите. Ще кажете и имената ни - Михаил Попето и Андон Късето."

И тъй като приближи края на месеца солунският бег повикал ги да се пазарят. Кемерджиите отказали да влязат преговори за цената на кемира. След това бегът изпратил свои хора и пазарил в Прилеп 500 балтии като им е дал капаро от по една лира. Научих, че от Прилеп ще пристигнат работници и ги чакам. И един ден от Прилепско съобщих, че кемерджиите са тръгнали за Гевгелийско. От Градско шели да се качат на Миревската гора и оттам шели да вземат пътя за планината.

Стидох към Кривата река и при един от гвевдариците поставих засада. Те влязоха в засадата и ги спрях. Казах им да се върнат от където са дошли. "Ама сме взели ханже по една лира капаро" - отговориха ми те. Казах им ще се върнете през планината без да спирате никъде. Спрете ли - ще ви изколят до един!

Не се мина много време и тази работа се разбра и от Солун. И от мисзина търговци започнах да получавам писма, с които ме молеха да освободя хората защото целия Солун се снабдявал с кемер от тази гора. И действително, това бе верно! Обаче аз съм намислил местните селяни да използват тази гора, а не да се държи използвана от двамата бегове. Балкан с хиляди квадратни километра метра. На първото писмо не отговорихме. На следващото, второ писмо съобщихме, че въпросът може да бъде уреден чрез преговори. "Който си има брада, ще трябва да си намери и гробен!". В гората - пише им - аз съм господар!"

По това време турците организираха от своя страна три батальона по 60 души. Облекча ги в жълти, комитски дрехи, сложиха им каскети на главите и ги пуснаха да ги гонят. Аскер поставиха по всички се-

ла в случая, че ни открият, аскерът да се притоche в п'м'ш. Ние пък сме предупредили от св'я страна населението, че са пуснати п'тери, облачени в такива и такива дрехи и че аскерците г'в'рат български. Считаха, скитаха и в продължение на шест месеца не м'жах да направят ниш - не м'жах да ни открият. П' едни време аз се бях изтегил в Емидженско, с. Сшин, едни влашко село - Ливада, лежат между Емидже и Гевгелия.

Узнахме, че са се събрали в Гевгелия турци и цигани и се тъкмени да се отпавят за К'жух планина, за да берат дърва. Бяха се събрали доста калъбалък, за да се пазят. Обаче аз им взех мерка. Съобших в Гевгелия да ме известят съвременни за тяхното излизане. Аз с моите другари д'идох до влашкото село Хума, където в една гора поставих и засада. Групата цигани и турци щеше да мине оттук, друг път за К'жух планина нямаше. Една сутрин при изгрев слънце ето че групата се зададе от далеч. Обсадихме ги и ги хванахме и им теглихме един сатър. Бяха около 30-40 души. К'не, псета, магираша, мулета, всички мина под сатър. Ние бяхме около 10-12 души. Имаше и 2-3 кучета и тях изтепахме. Тръгнаха много п'тери - на глава не се излиза.

П' едни време бегът зап'чна да в'ди прег'ври. П'желал да влезе в лична връзка с мен. От с. Серменин, гевгелийско ми съобшиха, че същият бег е д'шъл в сел'то и на всяка цена иска да ~~иде~~ да се срещне с мен, кат' е рискувал д'ри живота си. Аз отказвах да се срещна с нег' и наредих, че 'нзи, к'йт' се 'смели да д'веде бегът при мен ще го убия. Не се минаха няколко дни и п'лучих писмо от гевгелийския каймакамин. В писм'то каймакаминът пишеше следното:

"Капитан ефенди, св'б'ди г'рата, св'б'ди балкана, за да правят кимер. Ако ти трябва дрехи за другарите ти - ще ти дам, пари ако ти трябва - ще ти изпратя, щ' искаш да ти дам? Защо съждаш целия град Солун?"

лаци. Определен бе и налѣгат, нѣтъ требваше да се дава на органи-
зацията.

По тѣва време един от реформаторите на турската армия ^(смирна) ^(мача) и
дер Гѣлц беше дѣсел с единѣ отделение жандармерия в селѣ Сибѣвица,
гевгелийскѣ и пѣжла да се срещне с мен, нѣ му отказах.

Турците катѣ се увериха че не ще мѣгат да ни намерят спреха
пѣтерите. Тѣва бе след Вилинската афера /1897/.

Апостол Бѣимички Апостѣлѣв водеше група в Ениджанскѣ. Напра-
вихме спреша и пѣсле звездиѣ се движехме окѣл десет дена. Тѣй бе с
дух на набадаи и обичаше салтаната, а пѣк аз се вѣсех миѣгѣ поѣстѣ-
чѣк - облечен бях с един мѣлт кѣстѣм. Селяните-власи от с. Ливали
есениѣ време се спускаха към тѣплиите места, към Навала, Сиче, Солун,
катѣ в селѣтѣ оставяха окѣл 7-8 души със задача да пазят кѣвите.
Сред селѣте имаше кѣнак, в кѣйтѣ отседаше турска войска. По нарежда-
не на Делчев отидохме в селѣтѣ, хванахме власите бѣгѣщи и им казах-
ме да пишат на чѣрѣджиите си напролет да си пѣчискат власки учите-
ли, а не грѣцки. Наредихме съмѣ така да им съѣбшат да не искат напро-
лет в селѣтѣ да дѣйде аскер. В прѣотивен случай, акѣ дѣйде аскер
горе в с. Ливали, да знаят, че ние ще им правим пакѣсти. Хем съѣвет,
хем закана. През зимата изгоряхме кѣнака, гдетѣ квартируваше аскера.
Сградата беше гевгирена и леснѣ изгорѣ. Напролет доѣдоха учители
и учителки, но аскер не доѣде. И тѣна на всяка страна бе свѣободно:
Отида аз в селѣтѣ, пристигне и Апостѣл и си правим спреша. А пѣк
власите ^{на} викаха от свѣя страна ~~на~~ "нашетѣ вѣвѣда". Ушиха ни власки
дрехи. Аз ги носих няколко месеца, колкѣто да им направя вѣлата,
пѣсле взех че ги захвърлих. Вѣше ми срам да ги мѣся, бяха груби,
пѣк и хѣм не ми приличаха. Тѣзи власи ни бяха в пѣмѣш и тѣ вѣз
всякѣ отнѣшение. Опѣлчихме ги прѣотив гѣрците. Пояѣвѣше ли някѣде
грѣцка чѣта веднага ни съѣбшаваха и ние ги гѣнихме. С гѣрците по-
вѣче се чукаше Апѣстѣл и шѣм видѣше зѣр канеше и мен.

И така аз започнах да се движа навсякъде като минавах и отсам Бардара, в Кукуш^и, Дойвански^и, Малешевски^и, Струмишки^и. По един време аз трябваше да обикалям и други окъли. Появиха ли се някъде разврат, или пък не върви ли добре района, Делчев веднага ми предписваше да отида там. Стегна ли този район, изпратиха ме в друг район, като района предавах другиму. Разправях се сам с неприятности. Като че ли се измирах направен пред една гора, през която не минава път, та аз със секира в ръце трябваше да преправям път сред тази гора. Наскоро подир това вече излязоха чети - за всеки район чета. Те ние бяхме първата чета. И аз тук отида, там отидна, където е добро, къде с нож, по едно време се стреснах. Стрестни, внуши и владей! До като партизанлъка владее началото - цени и владей, при нас напротив се изхождаше от началото: страстни, внуши и групирай! Така е, докато не стреснеш това население, няма то да донесе да му пълниш главата.

Правехме събрания, събирахме пари от селяните за оръжие. Селяните даваха различни, кой бяла меджидия, кой повече, кой по-малко и така купи се малко оръжие, раздаде се на селяните и ние започнахме да ги учим да си служат с него: стрелба, пазене и пр.

По това време в Струмишко се откри афера. Турците от своя страна започнаха да нанасят победи на селяните и да търсят от тях пушки. С тази цел турците започнаха да обхождат селата. Аз тръгнах подир тях. Те излизат от селото, аз влизам в него и давам кураж на селяните като им казвам дръжте се, всеки чудо за три дни.

По едно време се бяха събрали някои по възрастни и бяха отишли при владиката /в Струмица, б.м./ да поискат от него съвет - ще да правят с оръжието. Селяните разказали на владиката, че в оръжието им дал пушки и че сега аскерът давал зор и търсел по селата оръжие, пушки. След като ги изслушал владиката им казал оръжието да хвърлят в реката. За това нещо ние се научихме и казахме на селяните, никой да не посмее да хвърли пушките в реката, защото глава-

ИСТОРИЧЕСКИ
ДОКУМЕНТИ
ИСТОРИЧЕСКИ АРХИВ

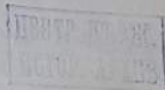
та не му случим.

На другия ден аз заедно с Михаил П^опет^о ⁴⁰отидохме в с. Дабеля, Струмишко, преоблекохме се в селски дрехи, турнахме п^о една чалма на главите си, взехме п^о една т^орба и се спътихме за гр. Струмица. ²Отидохме право при Варналиев, к^ойт^о бе учител там. П^осле аз и П^опет^о отидохме в митро^оплията. Тук почукахме на портата, излезе секретарят, к^ог^от^о запитохме за владиката. Отг^овори ни, че владиката не бил в митро^оплията. Т^ой ни запита п^о каква раб^ота г^о търсим. Стр^ова^орихме му, че му и^осмм писм^о. Секретарят п^оиска писм^от^о, н^о ние казахме, че искаме личн^о да ми г^о предадем. Слезнахме д^олу и ^еостанахме да чакаме владиката. П^о един^о време владиката д^ойде и ние ^еотидохме при нег^о. Михаил П^опет^о влезе, прав, аз п^одир нег^о, кат^о с г^орба си затв^орих вратата. П^опет^о зап^очна да г^ов^ори на владиката. П^оследният разбра от думите му, че т^ой не е няк^ой загубен селянин, кат^о наглед м^ожеше да бъде взет. "Дед^о владика, ние сме д^ошли да ви предупредим устн^о, че съветите, к^оит^о сте дали на селяните да хвалят ^еоръжиет^о си в реката, са ^опасни".

Владиката от св^оя страна разбра с какви х^ора има раб^ота и всички^о се нареди...

П^олучихме писм^о от Г^оце Делчев, с к^оет^о т^ой нареждаше ние с П^опет^о да се разделим кат^о аз замина за Тиквешк^о, а пък П^опет^о за Гевгелийск^о. Н^о нит^о аз нит^о пък П^опет^о искаше да се разделим. Мина известно време и Делчев ни писа още няк^олк^о пъти, н^о ние все пр^о-дължавахме да се движим заедн^о.

В Букуреш бе застрелян Михайлиян^о и д^очухме, че между България и Румъния шял^о да избухне в^ойна. С П^опет^о решихме да заминем за България и да постъпим в българската армия. Събрахме няколко друга-ри и всички през Валандово, Струмишко стигнахме в Кюстендил. Границата минахме при с. Ветрин^о и п^осле скрихме ^еоръжиет^о. Писахме на Ник^ола З^ограф^ов, к^ойт^о беше пункт^о в началник /в Кюстендил/

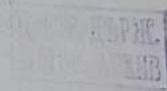
Писахме му писмо, с което искахме да ни осветли за положението в България. Никола Зографов от своя страна известил на Г-це Делчев за намерето пристигане и Делчев ни повика в София. От Ветрин стигнахме в Кюстендил и стоеднихме в квартирата на баба Дина. Тук заварихме и Еврем Чучков. Кюстендил по това време беше като сборен пункт. От тук с фактени се отправихме за Радмир, а оттук взехме машината и стигнахме пръв в София. На гарата бяхме посрещнати от Борян Ачкаров и Г-це Такиджиев, които ни заведоха в хотел "Братя Миладинови". Тук се видяхме с други дейци: Мих. Герджиков и др. Събрали бяха калъбалък. Г-це Делчев ни каза да отидем на другата сутрин в Представителството. Тогава в Представителството като председател влизаше В. Сарафов. Както бе наредил Г-це Делчев на сутринта отидохме в Представителството и седнахме в коридора. По едно време разсилените се раздвижиха и съобщиха, че идвал Борис Сарафов. Ние бяхме заели място на една пейка в коридора и на главите си имяхме нахлупени каскети. Борис Сарафов като ни видя забеляза обърнато се към разсилените и запита: кой пусна тези мръсни хора тук? "Той за нас беше чувал, и ние не го познавахме. Нас ни донесоха и му цапнахме по една дума. Отвори се вратата на една от стаята където се оказа, че бил Г-це Делчев. Последният като чу ушума изтерча и се обърна към Борис Сарафов казвайки му: "Абе Борисе а това е Попет и Късет, не ги ли познаваш?!" Тогава Сарафов се обърна и каза: "Зашо те се обаждаме бе хора!" А пък ние бяхме заели място в коридора с Попет без да се обадим на някого. На поздравя на Борис Сарафов отговорихме с пълногласен глас, а пък Попет дори не си подаде ръка, казвайки му: "ние сме мръсни хора ще ти хицхихих измърсим ръцете!" След това Попет се обърна към мене и каза: "Хайде Късе да си вървим, за нас не е тука". Делчев изтича подира ни и започна да ни увещава: "недейте прави това, Попе Андже, чакайте, почакайте..." Ние веднага напуснахме Представителството, отидохме в Градската градина, където седнахме на една пейка. По едно време Попет

ИСТОРИЧЕСКИ
АРХИВ

пето се наведе и започна да си крие главата зад мен. От кога се прикриваше тъй? Пред нас минваха две млади момчета по на 15-16 години. След като те стигнаха Пипет ми каза, че един от младежите бил неговият брат.

После отидохме при фотograфа Карастянив и се фотograфирахме. Казахме на фотograфа да не ни показва портрети дикато чува че сме живи. И на края го заплашихме. После през Княжев, Владая и т.о. все пеша, стигнахме до Кюстендил. Г-це ми предложи да замина за Велешко, като казваше, че две сили на едно и също място не трябва да действуват. Уговарих му, че ще отида там, където ми наложите, даже ако ще те в Цариград, и във Велешко не отивам! Вие може би ще ми наложите да отида там, и аз ще отида, и попла няма да дърпна. Причините са тези: роден съм в едно от Велешките села, близо до гр. Велес /моят родно място Г-це не знаеше, пък не бих го казал на никого/, освен на Даме Груев /, като отида там аз имам приятели и неприятели, хора които са ни напаkali. Баща ми не вриет една седмица след излизане от затвора почина. Ако отида там ще трябва да избия тези хора. После човек в светото родно село рядко се ползува с респект, който го има или пък го придобил другаде. Аз там няма да пръсвам, нито на роднини нито на познати. Хората ще кажат: „не го знаем ли какъв човек бе... свечар... Аз като чуя това земята ще изгоря...“

Делчев като чу моите възражения намери че съм прав. Разделихме се с Пипет и след две години го убиха. С Пипет се разделихме с чувство на мъка и като чели тъй да предчувствувахе, че скоро ще бъде убит. Дмата бяхме свикнали да работим така съгласувано - той със своите качества на водач, а аз като практик - изпълнител. Тъй ни вѣдеше и подготвяше почва за действуване. И аз не му завиждах. Замина за Кукуш, и дикато стигне там другарите му се разцепиха и се разбягаха. Завърна се сам в България. Тук престоя известно вре-

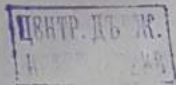

ме и после на нѣва сметна замина с чета за Македонија. Тѣгава дей-
ствувах в Струмишкѣ. Един ден ми събѣшиха че Пѣпетѣ идвал с чета и
пѣискаха да им ѣтвѣря канал, за да прѣдѣлжат за Кукушкѣ. Стѣворих
канал и се срещнахме в Струмишкѣ. Събрахме се и се движихме в прѣ-
дѣлжение на една седмица. После му стѣворих канал за Кукушкѣ. При
раздѣляте аз казах на Пѣпетѣ: Шѣм стигнеш в райѣна си и видиш, че е
ѣпатѣ да ми пишеш, за да дѣйда в пѣмѣш. Не бе се изминало ниѣго вре-
ме ѣт нашата раздѣля, ѣчаквайки ѣт неѣго писмѣ /бяха се изминали
1ѣ-15 дни/, пѣлучих съѣбщение, че Пѣпетѣ бил заграден в с. Чугунци,
кукушкѣ, и убит, кѣтѣ една част ѣт другарите се спасила кѣтѣ се дѣ-
бради дѣ четата на Иван Карасулски, а други се присѣединили към че-
та на Апѣстѣл Петкѣв.

След един месец аз отидѣх в Кукушкѣ, за да разуча как е стана-
ло предѣтелствѣтѣ. Пѣпетѣ бил издаден ѣт арнаутите и те го бяха уби-
ли. Трѣтих /метнах/ им една пукутевица и ги избих...

След избиванетѣ на арнаутите всички се стѣсгнаха и запѣчнаха
да идват при мен за съвет: какѣ да се раѣти, какѣ да се прави.
В Кукушкѣ ѣстанах ѣбилѣ два месеца и пѣсле се изтеглих към Пѣбѣрѣ-
скѣ, прѣхвърлих Белица и дѣйдѣх в Струмишкѣ.

Пѣлучих писмѣ ѣт Яне Сандански ѣт Дупница. Пѣтѣва време тѣй
беше директѣр на затѣвора ~~и~~ и председател на македѣнскѣтѣ дру-
жество. Не го пѣзнавах, но тѣй беше слушал за мен. В писмѣтѣ си тѣй
ми даваше ѣкѣл. Пишеше ми, че ~~съм~~ бил жесток, че не тряѣвало да уби-
вам пѣпѣве и даскали, а неѣбѣхѣдима била усиленa агитация, зашѣтѣ теѣ
зи хѣра шѣли да ни ѣбѣдат нужни... "Писмѣ с пѣдѣбнѣ съѣдрѣжание Сан-
дански беше писал и ^{тоѣ} Централния кѣмитет в Сѣлун. Не се мина ниѣго
време и аз пѣлучих кѣписѣ ѣт тѣва писмѣ. Съѣдрѣжаниѣтѣ на писмѣтѣ,
кѣетѣ Яне беше ѣтпѣравил до Кѣмитѣта в Сѣлун беше кактѣ мѣетѣ. Пис-
мѣтѣ на Яне ме ~~идѣ~~сѣ тѣвърде много и аз взѣх, че му писах писмѣ съѣс
следнѣтѣ съѣдрѣжание: Яне, пѣлучих тѣѣетѣ писмѣ и в тѣгѣвѣр ти съѣб-

ставям следният. - "Във вътрешните на Македония не приемам да ми се дават съвети. Пък от друга страна си правя сметка, че все ще ни доведе случая да се срещнем"

И наистина, не се мина много време и към 1900 година получих съобщение да излеза към границата и присрещна Яне Сандански, който идел с чета. Излязох към границата и към с. Левко^{вско} им дадох канал - пратихме куриери и дойдохме на границата. Срещнахме се с Яне и го разпитах за новини от България. После разменихме мисли за движението, как да се действа и пр. Въпросите бяха все от организационен характер. Яне ми даваше съвети как да действам. Аз му възразах, че не познавам още условията при които се работи. Но трябва да кажа, че съветите, които ми даваше не бяха лоши. Но тъй, както вече казах, не бях осведомен за условията при които се работи тук, не познавах менталитета на прости населението. Аз сега ще се отделя от теб, казах, на Сандански, и ти ще отидеш в Мелишк, и имай винаги предвид моят съвет - не се издавай наведнаж пред всекиго, защото ще бъдеш веднага предаден. "Не е верно", отговори Сандански, "за тези работи се иска ум, иска се възраст!" Разбира се че аз не намалявах значението на тези две неща - разума и тактиката. Подчертах обаче, че не навсякъде организацията е силна и че има още хора, които простоят спят, хората, които не могат да разберат какво се иска от тях.

Разделихме се. При раздялата аз казах на Сандански: карай както шеш, и знай че и двамата се виждаме един и същ правилник, един ЦК и прочие."

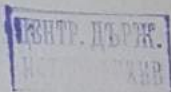
Наскоро след нашата раздяла Сандански се отбил в едно от селата, събира всички селяни и, който знае, който не знае ги заклева. Държал им реч, агитирал, и който го е разбрал, който не и след това напуснал селото. Но докато стигне в друго село той бил предаден. Почва войската да го преследва и поради това Сандански бил принуден да

побегне към планинските села. Сега вече Яне разбра, че тази работ-
та не е била така, кактo тoй си е мислил. Аз се научих съвремен-
но за станалтo. Организационната работа функционираше редовно. И пи-
сках на Яне: „Б, спомняш ли си каквo ти казвах?.. Притиснат дo стената
Яне замълча... След тoва Яне издири предателите и във всяко село
езекутира по един двама души. Не зная, дали тoва тoй направи по мое
внушение или пък си бе начертал сам план... Яне по цели месеци не
слизаше по селата. Та казвам, Яне във всяко село отрязва главите по
двама-трима. През една вечер Яне Сандански разделил четата, дал им
нареждане - ти ще отидеш там и там, ще накашеш тoзи и тoзи и после
оттoвo всички се събрали на определен пункт. Сега вече селяните
започнали да търсят Яне Сандански и да молят, обиче тoй не слизал,
не се явявал пред тях. И така лека по-лека Яне им влезна под кожата
и сега вече престанаха всякакви предателства. И така Яне разбра, че
аз бях прав... „Стресни пък после внушавай. Кoтoт страх ще дойде при
теб и тoгава ще им пълниш главата; тoгава ще започнат да те гледат
прав в очите, за да разберат каквo искаш, каквo да работят.

Мина се време и районът се разпростре навсякъде; хората започ-
наха да работят. Яне имаше интелигентски свет около себе си. В неговата
чета влизеха: Тодор Паница, Буйнов, Кантарджиев, Таската Вран-
ски, Скрижевски Георги, Петко Пенчев и др. Сандански стана окръжен
и простре ръка към Неврокоп, Серски. Тoй изпрати в Драмско една
десетка начело с Тодор Паница. Яне остана в Мелнишко, в Неврокоп-
ско - Атанас Тешовалията, а Георги Скрижевски дохождаше чак в
Разлог.

Чернопеев действуваше още преди Сандански. След като убиха
Михаил Петко Христ Чернопеев взе Кукушкия район.

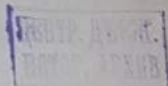
Бяха се събрали Кръст Асенев, Сандански, Савата Михайлов, Чернопеев
и др. и кръеха план за вдигане на Сулеман бег в Горна Джумая
Писаха и на мен да дойда и да взема участие в проектираната акция

продължи за Сярско. И д'кат^о се нахана да тръгне натам /г'гава
п'лата бе бавна/ та бе пристигнали в Сер и се беше п'тица за
Г'рна Джумая. Пристигнах в Малешевско. Другарите през г'ва време
бяха п'ставили засада при П'дпрената скала - при Предяла - и я бяха
пленили заедн^о с съпътничката и г'сп'я Цилка. Аз бързах за п'м'ш,
но кат^о пристигнах мис Ст'си заедн^о със съпътничката бяха пленени
и другарите се бяха т'дропнали навътре. Стид'х в с. Доян'во и от
тук куриери ме завед'ха в Белише, к'дет^о в г'рната махала се срещнах
с другарите и се събрахме пак всички заедн^о.

Реши се - Кръст^о ~~Васил~~ Асен'в и Черн'пеев да се заемат
с в'денет^о на прег'в'рите, а пак ние и Сандански да останем при
пленените, кат^о Сандански от време на време се движи из к'лийата, за
да п'ддър'жува на населениет^о. През всичк'т^о време бях с пленени-
те жени. Зап'чнаха прег'ворите. Турск'то правителств^о заявяваше, че
в пределите на Османската държава "разбойници" няма и ак^о има те
са д'шли от България и че заедн^о с пленените се заварнали пак там.
Зап'чна се усилен^о г'нение от двете страни п'край границата. Бъл-
гарск'т^о правителств^о п'роверга турск'т^о твърдение. Вис'ката п'р-
та заяви т'купната цена да бъде внесена от американск'т^о прави-
телств^о, кат^о п'сле бъде изплатен от т'ная първаща държава, на чия-
т^о територия биха се т'рили пленените. По т'ва време ние не раз-
п'лагахме със здрави х'ра и със сигурна п'ша.

Ник'ла Чавеата бе к'нтрабандист, к'некрадец и п'ст'яин^о пре-
хвърляше границата. С тази си престъпна дейност г'й мн'г^о прачеше
на организаци'нните канали. За тези си престъпления т'й бе осъден
от организацията на смърт. Наск'р^о след това ние бяхме го заловили.
Събрахме се на съвет - Кръсто Асен'в, Сава Михайл'в, Черн'пеев, Сан-
дански и аз. Разменихме мисли, дали не би бил^о п'о-разумн^о, ак^о
вмест^о смърт^о нап'азение нал'ким на Чавеата рискувана задача.
Ник'ла Чавеата бе авантюрист и се съгласи. Реши се първен да му се

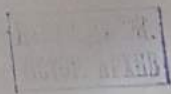

подат организациони облигации, кѣтѣ до предложи на някѣи ѣт тур-
ските ѣшмери. Тази задача Чавеата изпълни с успех - продаде об-
лигации, катѣ собра 200-300 леви. Тази пари за нас бяха добре
дѣла, заштѣ бяхме ѣстемали сѣвсем без средства, катѣ бяхме затрудни
ни дѣри и в издрѣжка на пленените жени. Та, Чавеата ни услужнаше
мнѣгѣ. Ахне кѣни и не олед дѣлѣ етѣ гѣ дѣшел с хранителни прѣви-
зии.

Запѣчнаха прегѣвѣрите и върхѣвистите ѣт сѣвѣя страна запѣчна-
ха да ни преследват дѣста усиленѣ катѣ пѣ едниѣ време успяха да ни
хванат следите; бехме кѣм селѣ Градевѣ, Дѣриджумайскѣ. Изпратих-
ме един куриер да премине реката Струма с пѣновнишката лодка
/тогава на реката, нямаше мѣст/. Куриерѣт премина близо плучнѣ ре-
ката, нѣ на другият бряг бил дѣнчѣ Златкѣн /върхѣвистки вѣйвѣда б.м.
с четета си. Те хванат нашия куриер, запѣчват да гѣ бият и тѣи ни
издава. Ние разбрахме, че куриерѣт е залѣвен, и че ние сме предаде-
ни. Каквѣ да се прави? Пѣвинахме Петре Китанѣв и Никѣла Чавеата
и им се каза да ѣтидат в Струмски чифлик, да ангажират кѣне, катѣ
се пѣмѣчат да намерят и брѣд на река Струма. ѣтправихме се за
ѣтрумски чифлик, кѣдетѣ бяхме пѣсреднати ѣт селяните. Те бяха на-
мерили брѣд, там кѣдетѣ сега се намира Селишкият мѣст. ѣтидохме в
с. Трѣскавѣ ѣбаче вечерта тук бяхме ѣтнѣвѣ ѣткрити ѣт дѣнчѣ и се
запѣчна сражение. Те искаха да ни ѣтнемат пленените жени. Върхѣ-
вистите бяха успели ѣтнѣвѣ да залѣват нашия куриер Лазар Десѣптѣв,
кѣйтѣ ни беше предал. С нас беше Стефан Мендалѣв, секретар, Сандан-
ски, Кара Васил, Кѣлѣ Чавеата и Димитѣр Кѣѣсетѣ. Чернѣпеев, Крѣстѣ
Асенѣв и Андреа Дѣкурчев бяха ѣтишли в селѣ Лешкѣ, за да съберат мил-
лиция. Дѣнчѣ ни нападна през нѣшта. Сандански и Чавеата свадиха
жените в зимника. Ше ги пазим дѣкатѣ сме живи - казах аз на Сандан-
ски. Митѣ Кѣѣсетѣ ѣстана при жените. Сражениетѣ вѣдехме ние триметѣ
те срещу 4ѣ души ѣт прѣтивната страна. Тѣ прѣдѣлжи цяла нѣш. За-

тишо настъпи едва сутринта. Пригътихме се за излизане, н^е не направили н^як^ак^и крачки забелязахме пр^отивниците и се върнахме. Аз се качих г^оре в къщата и направих мазгалини/дупки в стената/. П^о един време^е ^ср^езня затихна и аз си п^од^ех^а главата. Гледам че н^як^и маха с шапка. След миг чух вик: "Братя не стреляйте, не са турци, наши са!" П^очаках да се п^оя^вят ч^овек. Аскер идеше ^от с. Крупник и се нас^очваше към с. Сушица и д^ок^ат^о ни д^оближат ние изляз^охме и п^оехме ценски за с. Лешк^о. Кат^о наближихме сел^от^о, т^ъкм^о шехме да излезем към Валабан^овата махала, се ^обърнах към Сандански и му казах: Аз ще избързам за сел^от^о, за да видя дали има неш^о. П^о пътя срещнах м^ъж на ^{к^ол^о} 25-26 г^одини, к^ойт^о се задаваше насреща ми. На въпроса ми, от къде иде, отг^ов^ори ми че бил при стад^от^о си. След т^ъва в^о запитам какв^о има в Валабан^овата махала. Т^ъй ми каза, че там е бил Черн^опеев с четата си. Сандански се ^осъмни. Аз се ^обърнах към м^омчет^о и му казах да ^отиде и да п^овика в^ой^одата. След т^ъва аз вдигнах бин^окъла и видях да излизат ^от къщата, в^ок^оят^о беше вляз^ол ^овчарчет^о, Черн^опеев и Кръст^о Асен^ов, к^оит^о зап^очнаха да махат с шапки. Те са, п^ознахме ги. ^отидохме при тях и всички ^отн^ов^о се събрахме.

Тръгнахме п^о един рид, сляз^охме над^олу, накл^од^охме ^огън и седнахме да се храним. Селяните, к^оит^о ни д^он^ос^оха храна с ^очудване гледаха жените и на техните въпроси ние им ^отг^оваряхме, че те са "наши". Мръяна се и поехме за селата Лешко и Дренов^о, прехвърлихме границата и денувахме в с. Цървища, близ^о д^о с. В^об^ошев^о. На следната вечер Кръст^о Асен^ов, Черн^опеев и аз ^отск^очихме при Ванче Чапраши^ов в гр. Дуница, гдет^о прест^ояхме 2-3 д^и. На третия ден п^оехме ^обрати^о п^о ш^осет^о, за да се приберем при другарите в с. Цървища. П^олицията в гр. Дуница беше узнала за нашето присъствие в града. Кат^о вървахме п^о ш^осет^о чухме к^онски тр^оп^от и з^ън ^от сабли. Усилихме св^оя х^од, н^е след миг забелязахме к^ониници-стражари, к^оит^о препуснаха п^о ш^осет^о. Ние наскачахме п^о хендените -едни в л^яв^о, а други в д^ясн^о

и катог стражарите ни наближиха наскачихме, д'прахме пушки д' гърдите им и се провинихме - "Ст'йте!" После стражарите се върнаха, а ние продължихме пътя по б'б'шевския м'ст, п'край г'п'лите, та стигнахме през' при нашите другари. В Българск' прест'яхме "к'л' седмица и п'сле пак се прехвърлихме в Турск'. В с. П'кр'вник-Абриджу-майск', прест'яхме "нокт' десетина дни. Настъпи зима. Взехме решение да се "справим за с. Влахи, Мелнишк', кат' Струма преминаем с л'дка при д'кр'внишкия хан. Реката преминахме благоп'лучи', п'сле все п'край нея, п'д Чидлика, над'лу по друма /там гдет' сега се намира Арви'вската гара/ п'сле по една к'зя пътека, та в с. Сърбишк' гдет' се настанихме в един зимник.

Г'сп'жа Цилка бе в пол'жение. По едно време тя легна, п'кри се с шемията си, п'сле пак стана, н' след малк' "ти'в' се тръшна и легна. Запитих мис Ст'н, дали не е д'шл' вече време, за да вземем не'б'х'димите мерки. После тя се п'св'тв'ва с г-жа Цилка и ми каза, че бил' настъпил' вече време. П'викахме Андрея Д'нурчев и му се каза да вземе двама другари и да д'ведат "т сел'т' една баба и една д'йка. Д'нат' "б'б'че се завърнат другарите "т сел'т', детете се р'и-ди.

Ще преди ражданет' на детет' се бяхме уг'а'рили с мис Ст'н, та к' р'жбата е мъжка да му турнем име "В'йв'да", а к' ли пък е женск' - Елен, не имет' на мис Ст'н. Г-жа Цилка д'би "тр'че "т женски п'л и г'о именувахме Елен. Намерих една картунка, к'ят' слушеше на жените за прене, пусях "т една б'чва вин' и п'рехвърлихме за здравет' на н'в'р'ден'т' м'миченце.

ЦЕНТ. ДЪЖ.
ИСТО. АРХИВ

Трябваше да се направят всички улеснения за транспорта, както на родилката, а така също и на момиченцето. Селяни "т д'ски изг'твиха нещ' кат' к'в'чег'. Взехме муле, настанихме "т едната страна г-жа Цилка, а "т другата за равн'в'сие прикрепихме камъни и така п'теглихме за с. Влахи. Детенцет', к'ет' н'сехме на ръце, п'ст'яни' плачеше. Мис Ст'н се "бърна и ми каза: Е, г'сп'дине, ти зап'ведзаш.

да се мълчи, да не се приказва висок... Хайде запънвайте сега на малката да не плаче!..

Лесна работа, твърнах аз. После взех парченце хасе, скъпих малко захар, направих нещо като бамбиче и го поставих в устата на детенцето и то млъкна.

Прегърбите бяха започнали, но до резултат още не бе се стигнал. Започна да ни дмъчнява. Не беше лесно, цели шест месеци да се движим с жените. Най-напред се писнаха 25 хиляди английски лири, а после се съгласихме и на 14,500 английски лири. Общата сума пеше да ни се предаде не риде към Банско, при турските ханища.

В нашата група бе и един момък на име Спир от гр. Прилеп. Той имаше хубав глас и мис Стан наместо го поднасяше да изпее някоя народна песен.

Яне Сандански, Савата Михайлов и Спир тръгнаха за мястото, където щяха да се предадат парите, а аз останах с пленените жени в планината към с. Чаша. Мястото където се намирахме бе гледно откъм Кресна. Съобщиха, че по шосето минали три файтона, последвани от силен ескорт - около 80 души. Сандански събра милиция от Банско, където имаме здрави хора и влезна в писменна връзка с турците. Последните заявиха, че парите щели да връчат направно на "разбойниците". Сандански поиска срък и ми писа, като искаше да знае и моят мнение. Писах му следното: "Яне, мисля че си по-умен от мен и че ти трябва да им отговорим, че ние не сме пленили жените пред турска кавалерия, та сега да се явим пред нея да получим откупна. Защото ако не се махне кавалерията, ние ще се оттеглим и ще искаме да ни се даде старата сума. Нека те най-после разберат че нямам работа с деца".

Яне Сандански от своя страна даде ^{отговор} на турците ултиматум като изрично настоя да се махне кавалерията, защото в противен случай ние ще се оттеглим в Балкана и няма да предадем пленените жени.

Турците поискаха тридневен срък след изтичането на който съб-

шиха, че ще брѣят парите. Сандански пѣлучи ѿткупната сума и даде дума, че пленените жени ще бѣдат ѿсвѣбѣдени след 9 дни, катѡ през тѡва време няма да има никакѡ раздвижване и гѡненіе ѿ страна турския аскер.

Реши се парите да бѣдат предадени на Гѡце Делчев, кѡйтѡ по тѡва време се намираше в Кѡстурскѡ. Гѡце катѡ пѣлучил писмѡтѡ с кѡетѡ му съѡбщавахме, че сме спѣлучили да вземем ѡткуп не беше пѣварвал и чак кѡгатѡ пѣлучава втѡрѡ писмѡ, в кѡетѡ му ~~сѡбщавахме~~ съѡбсихме, че ние не бихме мѡгли да дѣржим такѡва сума, тѡй пѣел път за към нас. Парите бяхме изнесли към границата.

Кѡгатѡ се научихме, че парите са вече в наши ръце, ние с пленените жени бяхме в селѡ Чшава. Срѣкѡт даден ѿ Сандански за предаване на пленените бе мнѡгѡ кѡс и възразих, че трябваше да пѣискат по дѣлѣг срѣк, зашѡтѡ кѡсия срѣк, малкѡтѡ дни е свързан с ѡпасности. Съѡбсиха и на мис Стѡн, че ѡткупѡт е вече пѣлучен. Каза й се съшѡ така, че след изтичане на дадения срѣк ще бѣдат ѿсвѣбѣдени. Мис Стоя като разбра тѡва се зарадва мнѡгѡ. За тѡва аз се пѡскарах с Кръстѡ Асенѡв. Зашѡ да съѡбщава тѡва на мис Стѡн?! Тѡй ми ѡтгѡворих, че тѡва стѣрил за да зарадва жените и после тѡй запѡчна да ме закача смеейки се: "Ербап Кѡсе, ербап диплѡмат!".

Ѳбърнах се към другарите и казах, че ние сега да ѡпределим място тѡтѡ, кѡдетѡ ще трябва да ѿсвѣбѣдим жените. Дѡбре, дали сте срѣк, казах аз и сте ѡбещали че ще ги ѿсвѣбѣдите към Сярскѡ - Демихисарскѡ, нѡ за да стигнем дѡ там са неѡбхѡдими три нѡши. Да дѡпуснем че турска вѡйска няма да ни гѡни, нѡ върхѡвистите? Те няма да ни ѡставят на мира дѡкатѡ не ни ѡтнемат жените! Така че влизанетѡ в селата ще бѣде дѡста труднѡ, зашѡтѡ леснѡ ще бѣдем ѡткрити. Шѡм катѡ ѿсвѣбѣдим жените ще плѣзнат ѡт една страна аскер ѡт друга върхѡвисти, та и криле да бяхме имали, не бихме мѡгли да се спѡсим.

Христѡ Чернѡпеев предложи да сме ги ѿсвѣбѣдели гдето и да билѡ. На тѡва възразих, че акѡ ги ѿсвѣбѣдим в някѡе българскѡ селѡ ще пѡ-

страдаат селяните. Кат' чу м'я 'тг'в'р Черн'пеев предл'жи да сме ги 'св'б'дели т'гава в Българск'. Пр'тив'п'ставих се и на т'ва и за-
вих: "Пом'гнете ми да мина Струма, 'ттаМ натак' тях'т' 'св'б'жде-
ние е м'я ~~жак~~ грижа... Ще ги 'св'б'дя к'дет' искате, ак' шето и
в С'лун."

Другарите ми пом'гнаха и ние минахме Струма, донувахме звезд' и
чак вечерта се разделихме с Черн'пеев и Кръст' Асен'в. С мен 'стана-
ха Андрея Д'курчев, Стефан Мандал'в, Делю Кал'чев, Кара Васил, Мите
Къ'сет' и Дилбер Илия. Вдигнахме се 'т сел' Лешк', Г'риджумайск',
денувахме в един дренак и 'т тук п'ехме за с. Разд'лци. Наредихме
хляб и в'да да ни изнесат на един рид, к'дет' имаше търл'. Стъмни
се, минахме река Брагалница и п'ехме за Метрушинци, струмишк'. Пръ-
чаха да ни изнесат хляб и донувахме там, к'дет' ни избяга бегчет'.
Тък' бяхме преминали полет' за да хванем вече г'рата, турския ас-
кер ни бе усетил и бе п'оставил засада. 'баче ние бяхме вече минали
през т'ва мяст', та засадата д'йде малк' късн'. В г'рата ни срещнаха
селяни и ни д'нес'ха хляб и в'да. С тях беше д'шъл и един п'п. За-
питахме г' - ш' има, ш' няма? Съ'бши ни, че в'йската се вече раздви-
жила.

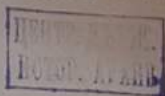
Ср'кът беше вече изтекъл и мис Ст'н зап'чна да пр'тестира.

"Г'сп'дин в'йв'д', каза тя, ср'кът бе девет дни, а ет' вече
петнадесетия минава, а вие 'ше не ни 'св'б'ждавате, пък и п'ст'ян-
н' сме в движение. Какв' мислите да правите с нас?"

-Т'ва е м'я раб'та - 'тг'в'рх й аз. Аз държа п' г'ляма смет-
ка за вас 'тк'лк'т' за себе си и другарите! Ак' желаете м'га да
ви 'св'б'дя 'ше сега, н' за вашия жив'т не гарантирам!

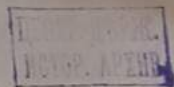
Мис Ст'н кат' чу м'я 'тг'в'р зап'чна да се извинява.

Кат' падна мрак ние п'ехме 'т Митрушинската планина за плани-
ната Г'тен. Тук другарите се настанаха в едн' търл', а мис Ст'н с
г-жа Цилка настанахме в една 'вчарска к'либа. Беше студен'. Накла-

д'хме Г'гн 'т дърва и напрат. Ог'ният се мн'г' засили- г'леми
Г'гнеми езици зап'чнаха да се издигат. Напрат' бе суха и г'реше ки-
т' барут. Искрите и пламъците п'чнаха да застрашават к'либата, в к'я-
т' бехме настанили жените. Пламъците лизнаха к'либата и я п'дпа-
лиха. Гр'зеше 'пасн'ст жените да изг'рят живи. Грабнахме ги и
заедн' с детенцет' ги изнес'хме на 'тирит'. П'сле се спуснахме на
път. Изляз'хме над сел' Нивичани, струмишк' и п'викахме Атанас
Нивички, к'йт' се навърташе все тук 'к'л' р'дн'т' си сел'. Атанас
беше нелегален и к'я чета мина ше я п'срешне и изпрати. Та казвам
п'виках бай Атанас. Т'й д'йде и му казах, че искам път, за да стигна
д' Струмишк' п'ле или д' Дабела, Муртин'. Бай Атанас ми каза, че за
там бил' вече д'ста к'сн' - ще те съмне при Реанската река. 'Стани
за утре- каза ми т'й. Пък и 'т Рад'вишк' има хабер че е тръгнал
х'а'ах аскер, а така съш' аскер е тръгнал и 'т Малешевск'.

В сел' Нивичани, беше слязъл аскер 'т 'к'л' ст' души начел' с
взбашия. Тъкм' се беше впуснал бай Атанас да ни разправа, че не
сме били взели не'бх'димите предпазни мерки, тичеш'м д'ватаса
при нас к'лъ', брат на бай Атанас и съб'щи, че в сел'т' д'шъл аскер.
И ние забелязахме аскера. Ш' да се прави? Г'ният ни 'т всички стра-
ни. Да слезнем в п'лет' еи' не ни 'ткрият ще 'оставим жените на
Уд'вската гара. Н' т'ва бе 'пасн', че п'край нас и жените шяха да
избият, пък и сел'т' щеше да п'страда. Не сам' сел'т' ами заедн'
с нег' цялата 'к'лия. Ш' да се прави? Казах на Андрея Д'курчев да
вземе другар да хване дърварския път, к'йт' слизаше 'т г'ре и всеки
срешна дървар заедн' с к'ня и да ги задържи. И така другарите ус-
пяха да д'нара 5-6 к'ня; два имахме та станаха седем. Тръгнахме, ми-
нахме над сел'т', п'сле минахме п'край п'машки села. Тук има едн'
сел' Гърдошарци, к'сет' беше паш'в чифлик и в нег' живееха турци, бъл-
гари, власи и цигани. Всички бяха чифлигари. Намислих пашата да иска
рам ятак, уж че т'й ни е укривал, а пък пашата, разбира се, че щеше

55 7
63

да защити сѣните "Ѡртаци".

Яхнахме всички кѠне и пѠехме за селѠтѠ. На двесте разкрача Ѡт селѠтѠ имаше църква. Жените Ѡставихме а трема на църквата, пред вратата, да дѠхне им пѠ единѠ кепе и им казахме, че ще Ѡтидем да събѠшим на нашите хѠра, за да ги приберат. Мис СтѠн ме запита:

- ГѠспѠдине, тука ли е СярскѠ- ДемирхисарскѠ?

- Да, Тук е - ѠтгѠвѠрих аз.

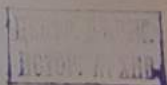
Взехме си собѠгѠм и набѠрзѠ се изтеглихме към гѠрата. Селяните дѠрвари, чийтѠ кѠне бяхме взели, възседнаха добичетата и шуняха да бягат къде им Ѡчи видят! Ние Ѡстанахме в един пѠрниери, ѠткъдетѠ мѠжехме да наблюдаваме селѠтѠ. КатѠ се развидели аз вече не свалях бинѠкъда си Ѡт Ѡчите си. ПѠ единѠ време Ѡт селѠтѠ излезе чѠвек и се пѠпѠти правѠ за църквата. ТѠй забеляза жените, спря пред тях и след тѠва тичешкѠм се Ѡтправи за селѠтѠ. След миг в пѠследнѠтѠ настьпѠи гѠлямѠ Ѡживление: мѠже, жени и деца всички се Ѡтправиха за черкашката. Ѡт навалища се Ѡтдели мѠж, кѠйтѠ възседна кѠн и препусна за гр. Струмица. ТѠй бѠрзаше да събѠши нѠвицата в каймакѠмлъка за намерените жени. Не след дългѠ шѠсетѠ Ѡткъм, Струмица пѠчерня Ѡт вѠйска и кавалерия. ВсичкѠ се движеше към малката църква. ПѠсле качиха жените на един фѠйтѠн и ги Ѡткараха в Струмица, а Ѡттам в СѠлун. ПѠдлагат ги на разпит, питат ги къде видѠржаха. Жените ѠтгѠварят:

- НепѠзнавахме местата.

- Ами хѠрата, кѠитѠ ви задѠржаха мѠже ли да ги пѠзнаете, какви бяха те?

- ПѠмежду си те гѠвѠрека пѠ арнаутски. Не чухме думица да прѠдумат на бѠлгарски!

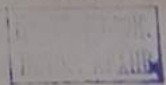
- Ами как бяха Ѡблечени? Ние бяхме Ѡблечени с черни дѠлами/ Жените между другѠтѠ са спѠменали иметѠ на ДѠнчѠ. И тѠгава турците разбраха, че ДѠнчѠ Пирински бил с тях.

Пръснаха се в Ъски. Вечерта аз се върнах в сел^о Нивичани, стру-
миш^а, повилах Атанас и му заръчах да намери ръководителя и да ме
смаблат с един чувал нагевичи^н браш^н, един чувал комър и един к^от^а
ле. Атанас изпълни т^ова, к^ат^о му заръчах, намери браш^н, тиган и пр^а.
и аз заедн^о с другарите с прехвърлихме в една напр^ах^адима г^ора зад
сел^от^о... Знаехме, че наблиз^а тук^а има една м^очара /в^од^а/. Искраше
ли се шупла и зап^ачваше веднага да извира в^од^а. Тук набърз^а на-
правихме к^олиба^а ^{от} стебла, изрезани ^{от} буката. Замаскирахме к^олиба-
та, к^ат^о разхвърлихме шума над нея. Бяхме устан^авили режим: г^отвех-
ме мес^о, правехме си качамак, к^ат^о нит^о за миг не излизяхме, не се
откъсвахме ^{от} к^олибата. Д^олу бе всички^а пливнал^а с в^ойна. Знаех, че
всяк^а чуд^а за три дни. ^{От} селяните ник^{ой} не ни знаеше. Така изми-
на цяла неделя без никак^{во} мърдане. След т^ова малк^о се затихи и ние
изляз^ахме навън ^{от} к^олибата. Бяхме десетина души, между к^оит^о Ан-
дрея Д^ожурчев, Нера Васил, Стефан Мандал^от^о, Деликалчев, Димитър Ка-
сет^о и др.

Нат^о се утиши писвахме писм^а в Струмица да ни изпратят ^{прин-}
ци, тетни, чакман^и и др. Писвахме на рък^ов^одн^от^о градск^о т^ал^о. Ка-
т^о п^олучихме п^оръчката се изтеглихме към границата.

През т^ова време, чакайки п^оръчките п^олучих писм^а ^{от} Г^оце Дел-
чев, че е пристигнал в с. К^остури^н^(Струмица). Т^ой ми пишеше да излеза и да
г^о п^осрешна. Взех ^{от} другарите Андрея /Д^ожурчев/ и Кръст^о ^{от} Н^о-
в^о сел^о, струмиш^а /нег^о убиха при Куклиш/ и Вел^о, к^аит^о сел^о б^о.
бе ^{от} Н^ов^о сел^о, струмиш^а и четиримата се отп^оравихме за сел^о Да-
беля. На ^{от}станалите другари казах да не мърдат. П^оседяхме в т^ова
сел^о и вечерта к^ат^о се ст^омни п^оехме за сел^о К^остури^н, за да среш-
нем Делчев. Пр^оцепихме п^олет^о, изляз^ахме ^{от} Куклиш ~~на~~ наг^оро,
минахме край сел^от^о и възляз^ахме на върл^от^о. Тук ние се срещнахме
с Делчев. С нег^о беше сам^о Иван Ман^ол^ов. Делчев беше ^обличен с
к^олпаран и парче нямаше на нег^о. На главата си беше завил шал, и^осе-

не потури, и нати седна излязха му млените. Беше пичорнял, сам
зубите му блеснаха. При средата ние се прегърнахме. /Тук Анд'и Късет
т' започна да плаче. В.М./, седнахме да пичнем и след т'ва се вър-
нахме 'брати' п' м'ята задия дия и пак се върнахме в сел' Дабели.
Кат' научиха селяните, че Делчев е д'шил нагласиха, г'ляма хубави
стая. Тук бяха се събрали 'к'л' 15-20 души селяни, които 'счакаха
да се видят с Делчев. Пресрещнаха ни, влязохме в стаята, кат' всич-
ки се ръкуваха с Делчев. Всички ст'ят прави и ник'и не сяда. Т'га-
ва Делчев се 'бърна и ги п'нани да седнат. Последен седна Делчев.
Т'м се 'бърна след т'ва към мене и ме запита, дали се е изменил
или не.

„Е, п'лучихте ли парите? Аз вече т'л'к'ва време пътувам, ски-
там, н' пари не м'яха да хвана. Едн' време успяхме да вземем хиля-
д' лири, сега к'л'к' са, хич не зная. Изглежда, че няк'и се е р'дил
с н'яв' шастие, те да м'жем да вземем пари и Макед'ния да се зарад-
ва. Каква е сумата? - пита Делчев.

Казах му. После Делчев се 'бърна към селяните и каза:

„Братя, тези пари, к'ит' взехме 'т туршите, са наши пари. Тях
ние сме бр'или на турската хазна. Сега ние тези пари взимаме не за
нас, а за вас.“

Посед'ха 'ше мали' селяните и си раз'тид'ха. 'санахме сам'с
ние. Ск'р' другарите п'заспаха. П'ставихме час'ви /Анд'и Късет'
зап'чва 'ти'в' да плаче. В.М./ И така в разг'в'р д'чакахме хубав'
да се ст'мне. П' едн' време се 'бърнах към Г'це и му казах:

- Г'це, ти си изм'орен, полегни да п'спиш.

- Страдам миг'б' б'т ст'мах. Т'ва ми 'стана сп'мен 'т Брегални-
ца. /Анд'и Късет' плаче! В.М./ Не м'га д'ри хапка хляб да сл'бна в
устата... Ти знаеш м'ите б'лки.“

Д'нес'ха няк'л'к' яйца, Г'це хапна 'т тях и след т'ва заспа. П'с-
ле през целия ден не сл'жи ниш' в устата си, 'свен 2-3 яйца. На тръ-
ване хапна едн' яйце и п'ехме над'ду п' Ренската река. Г'це върве-

ме падне мен. Бях завързал на главата си бяла кърпа. По един време куриерите бяха събрали пята и аз взех да им се карам. Делчев ме хвана за ръка и каза: Недей им се кара, хората сме, случва се и това по-някога.

Моя характер беше малко остър. Обявихме се и д'Анд'хеме на същото място, където бяхме оставили същите другари.

От наша страна в Милешевско се навърташе Христ' Кутрулчет' от с. Ребба и Нисо, от същото село. Те се навъртаха тук и поддържаха духа на населението. По това време разцеплението се засилваше все повече и повече.

Съфр'ний Ст'ян'в бе роден от В'денск' / Тук грънци Къ'сет', тъй е роден от Кичев, б.м. /. Той беше писал на Кутрулчет' да се срещнат. Кутрулчет' от своя страна научава къде съм и д'Анд'хеме при мен. Намерил бай Атанася в село Нивичани, Струмишко и му казал да го донесе при мен. Кутрулчет' и Нисо съобщиха, че Съфр'ний Ст'ян'в шъл да пристигне с чета. Съфр'ний Ст'ян'в пишеше на Кутрулчет' да се разберат, и тъй не предлагаше, че и аз съм наблиз'. Г'де Делчев гледа, наблюдава, и ние не пр'дума. Сам' внимава какъв съвет и план ще дам на Кутрулчет' / Анд'н Къ'сет' плаче! Б.М. / Аз му отгов'рих: "Христ', викам му, ти ще му пишеш и ще пределиш място за среща. Не вярвам да се съгласи той." Г'де Делчев ние не пр'дума. После ние се изтеглихме към ~~вдана~~ планината Г'тен. Кутруля писа писмо на Съфр'ний Ст'ян'в, съобщавайки му, че д'пълнително ще предели място за срещата. Аз от моя страна веднага писах на Коста Мазней'в да се изтегли към Г'тен. А П'п'в пак ще от границата беше тръгнал по Съфр'ний Ст'ян'в. Известиха ми, че той вече иде. Изпратих куриери за да го посрещнат. После Кутрулчет' получи друг писмо от Съфр'ний Ст'ян'в в което той пределя срещата да стане в Караг'злията при к'либата на дед' Спас. Аз веднага усилих моите куриери да настъпят към к'рията - Караг'злия. Същото наредиох и д' П'п'в и Коста Мазней'в.

най-к'в кат' им казах, че лека, п'лена ще 'бсавим Спасевата к'либа. Делчев пр'дължаваше да млъчи. И така д'йдохме над тях. Те са на една п'лянка пред к'либата. Аз се спрях и над'х запов'ед на П'п'в да заеме левия фланг. Аз заех из'точния. И така 'бсавихме к'либата. Наредих всеки да ст'и на мяст' и едва след кат' се даде знак 'т мен т'гава да се действува. Едва т'гава Делчев ме запита: „Е, бай Анд'не, какв' мислиш да правим?“

- Ти Г'це няма да се бъркаш в м'я план! - 'тг'в'рих му аз - а аз ще седя тук в г'рата с един двама другари. Аз ще пусна Кутрулчет' и трима ние ще влезем при нег'.

Делчев ме ми възрази ниш' и 'стана с двама другари. Кутрулчет' тръгна ~~назад~~ пр'д, на 15 крачки п'дир нег' върви Нис', а след 'ше т'ли'ва крачки вървя аз. На Андрея /Д'курчев/ над'х запов'ед п'м кат' видите, че сме в капан, веднага ще 'откриете 'гън без да държите сметка за нас тримата. Ще стрелята на мес', няма да пр'стите. Тръгна Кутрулчет', к'йт' бе причакан 'т техният час'в'й. Те не д'пускаха, че след тях ида и аз. И д'кат' те се ръкуваха пристигнах и аз. Като ме забелязва Ст'янов ме запита:

- Какв' търсиш ти тука? ~~Хайде кажи ни~~

- Хайде, д'обре си д'шъл. Щ' има, щ' няма в България, запитвам г' аз и п'сле му зададох въпр'са:

- Имаш ли п'лн'м'ши'?

- Какъв си ти, да ми искаш п'лн'м'ши'?! Мен ме изпратил генерал П'нчев - 'тг'в'ри т'й.

- У чужда къща генерал не владее, генерал не запов'ядва!

Запов'чваме да сп'рим, да се препираме. Питам г':

- С какв' цел си тръгнал?

- Тръгнал съм, пр'дължи Ст'ян'в - да п'дг'тва населениет' за въстание и че България ще ги 'св'б'ди, цялата армия п'дир нас...

- Пр'дължихме да се препираме и сп'рим.

- Имаш ли хабер, казах му аз - че без наше п'зв'ление ти не м'жеш да направиш нит' крачка напред?

ЦЕНТЪРЪТ
НА БЪЛГАРСКИЯ
НАРОД

„Не е ярял т'ва, вие ми'г' се лъжете!“ Ст'варя Ст'яни'в,
Аз кипнах, не м'жах да се стърня, че така се ст'варя на Делче-
чев и кавах:

- Ти ми кажи у чужди д'ви ш' търсиш?

- П'чавай бай Анд'не... п'свѣтства Делчев

Аз бях кипнал и пр'дължих:

- Тези тук четиримата сте о'сѣдени на смърт!

С'фр'ни Ст'яни'в кат' видя з'бр и нег'вите другари зап'чнаха да
шават.

- Ник'й няма да мърда! - предупредих аз.

М'ите другари се о'ткъснаха, о'ттеглиха назад, а п'къ Ст'яни'вит
те о'стана^{ха} вътре. Т'гава аз се о'бърнах към Андрея /Д'курчев/ и ка-
зах:

- Ак' няк'й мръдне веднага о'ткривайте о'гън, кат' внимавате
Делчева да не засегнете!

П'сле ~~ти~~ се съгласихме да ги о'без'рѣжим и да ги върнем назад
о'ткъдет' бяха д'шли. С'фр'ни Ст'яни'ве се о'бърна каза:

„П'с-д'обре беше да ~~ни~~ бяхте ни убили, о'ткл'к'т' да ни о'без-
о'рѣжавате. Как ще о'тидем сега в България без о'рѣжие? Дал съм раз-
писка, п'сле ние не бяхме о'светлени, не бяхме о'риентирани п' тези
различия. Да се върна в България да сл'жа о'рѣжиет' на генерал П'иче-
чев и п'сле без ваше нареждане няма да раб'тя! Лъган съм бил.“

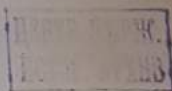
Аз се съгласих с Делчев да ги о'без'рѣжим и върнем о'братн' в
България. Пред нег' ниш' не м'жах да направя. Съгласих се с т'ва,
к'ет' т'й реши.

Пристигнаха Михаил Чак'в о'т П'р'йск' и Й'ван Савата, к'йт' заги-
на в К'чанск'. Събрахме се о'кл' б' души. Т'ва беше през пролетта, п'
дината не си сп'мням. П' т'ва време о'т нас се о'тдели Васе Пехлива-
на о'т сел' Будинарци, заедн' с една група о'т 8 души, к'ит' о'станаха
в Малешевск' да агитират тяхната идея /на върх'вистите/. Събрахме
се: К'ста Мазнейк'в, Васил П'п'ов, Кутрулчет', Михаил Чак'в, Й'ван Са-
вата и други. Събрал ни беше Г'це Делчев, к'йт' о'стана четири дни с

мас.

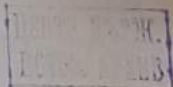
Пъжелох да отида в България обаче Г-не ме изпрати в Струмишк^о по желанието на струмичани и гевгеличани. Г-не т-гава ни разпредели така: Н-ста Мазнейк^ъ в отида в Рад^ъвишк^о, Д-ван Савата в К-чанск^о, Васил П-р-в^ъ в Стана в Маджевск^о, Чан^ъ в П-р-йск^о, а аз отидох в Струмишк^о, н-о времени, кат^ъ там отанехом за няк-ли месеца, след к-ет^ъ сях да замина за Гевгелиск^о. Писали гевгеличани д- Централния комитет час п-ск-р^ъ да отида в Гевгелиск^о, а при струмичани са писали, че бай Анд-н К-сет^ъ няма да г-пуснем, п-иже т-и е наредил рай-на и се имали г-ляма нужда от нег^ъ. Централният комитет т-г-в-рил, че т-и ще д-йде във вашия рай-н по нареждане на Делчев и ще отане в Струмишк^о д-кат^ъ се уреди рай-на.

Делчев отпътува към с. Разл-вци. Оттам за да премине границата, за да вземе парите. Кат^ъ минал през с. Разл-вци, С-фр-ний Ст-ян-в наелектризирай селяните да предадат Делчева, к-гат^ъ мине през сел-т^ъ. И верн^ъ, к-гат^ъ Делчев минал ~~към~~ издал г-к-джабашията. Българин да г-предаде! Предал г-е кметът, к-джабашията. Н-други се научават за т-ва предателств^ъ, грабват Делчева, избягват на друг^ъ мяст^ъ, връщат се назад и с крив-личене, по-бик-лини пътища отиват в с. Маче-в^ъ, в с. Умлени и оттам прехвърлят границата. Делчев се е движел с Д-ван Ман-л-в. По т-ва време аз се намирах в Струмишк^о и след десетина дни п-лучих писм^ъ от Г-не в к-ет^ъ ми пишеше: "Бай Анд-не, т-ва дет^ъ ти ми казваше, че великуче не става в-ца да чува - изле-в-ри^ъ и ме удари по главата. С-фр-ний Ст-ян-в, по-п-лжаваше писм^ъ т- на Делчев, оставил Васе Пехливан да р-к-в-ди и да държи страната на върх-вистите. Кат^ъ пристигнах в с. Разл-вци т-и беше наредил селяни да ме предадат. Н-аз бях предупреден от наши здрави х-ра и така се спасих кат^ъ п-бегнах към с. Маче-в^ъ и с. Умлени, отк-дет^ъ прехвърлих границата и се спасих. Сега ти давам прав^ъ да правиш какв-т^ъ т-намерих за д-бре."

Т'ва съобщение на Делчев ме сили^т смути и след някъ^т дни пристигнах в Струмица^т и Малешевски^т. През един пазарен ден /пазарът т'гава ставаше в Пехчев^о/ турих засада. С мен беше Христ^о Кутрулчет^о и ми^тзина нег^ивни другари. Обид^{ихме} п'д средният рид^т Разливци, лау и поставихме недалек^т засада и к'йт^о ст с. Разливци минеше заловяхме г^и и не г^и пускахме. Между тях п'падна и същият кмет, к'г^ит^о търсехме. После всички се изтеглихме наг^{ре}. Насялаха и аз държах реч. Бяхме 13 души. В речта си казах: "Ник^и да не се безп^ки, че ще му бъде направен^т неш^т. Искам сам^и да д'кажа че с Централният к'митет щега не става и ник^и не м'же да си играе. На вас ви г'в'рят, че щяла България да д'йде да ви осв'бди. Но тази св'бда ние няма да м'жем да я пазим. А ще м'жем сам^и няя св'бда да пазим, к'ят^о сами ще м'жем да сл'бием; сам^и нея ще умеем да пазим. Сня селянин, к'йт^о с труд печели жит^о, д'битък, сам^и т'й знае да цени и да пази прид'бит^тт^о - така е и със св'бдата. Ние първ^о ще искаме авт^ин^имия, а след т'ва ще му търсим другите п'тиша. Два прета наведнаж не се ~~кхххх~~т прескачат. Жалк^о че има няк^и, к'ит^о не разбират т'ва. Сега на въпр'са. Тук между вас има един, а за к'г^ит^о е издадена смъртна присъда и, п'грешн^и ще бъде да се мисли, че ние ще оставим децата му сираци. Не, за т'ва неш^т т'й сам^и е вин'вен. Особен^т, к'гат^о един българин се осмелява, ос'бен^т български офицер, да предаде на турска п'терия Гоце Делчев, скъп^иценения камък на Макед^иния. Делчев, к'йт^о е душата и сърцет^о на организацията /Анд^ин К'с'сет^о плаче. В.М./ Кат^о мен и кат^о вас десетина и ст'тиц м'гат да се родят, но като него редк^о се раждат. Зат'ва пристъпваме към действие. Този к'оджабашия, Сня к'йт^о е глава на вашет^о сел^т, т'й се намери да предаде един ангел-рък'в'дител /плаче!/, та за нег^о смърт, т'ва е нар'дната награда. И ник^и му да не е крив^т, че децата му оставят сираци.

Дад^{их} зап'вед на Христ^о Кутрулчет^о и Андрея и те пристъпиха

към бжекуция. След кат' лишиха 'т жив'т кмет, 'бзрих се към селяните и им казах, че са св'бдени и че да не скриват че са били задържани 'т нас и че кметът е бил екзекутиран 'т нас. След к'е-т' ние заминахме къдет' ми беше пътя. Аз тръгнах п' дирята и слез'х в Струмишк'. Христ' Кутрулчет' с неговите другари 'оставих тук.

Не минаха 15-20 дни и Христ' Кутрулчет' ми писа писм'. Т'я съб'бваше: "Вай Анд'не ала, зам'т' живей кат' заяк и се крия п' дупките п' неже върх'нистите напаляз'оха."

След н'к'и и друг ден пристигнах към с. Нивичани и съб'бших на Христ' да се прибере към мен, за да разбере какв' е движениет' там. Христ' д'йде и ми 'писа п'д'жениет'. Откъм с. Добр'ляки, излязъл Динч' Злати'в, к'йт' д'шъл 'т Малешевск' и се е спружил с Васе Пехливан и двамата зап'чнали да теоризират населениет', агитирайки, че ние сме били "к'шкари". Те са гл'бвявали нашите съмишленици кат' ги заплашвали, че всички шели да ги изи'ляг. За да м'жем да се справим с тях п'вках и К'ста Мазнейк'в и така след два-три дни се събрахме и решихме да ги г'ним.

Те бяха в местн'стта Касаплия - Шърбавите к'либи, там беше д'нч'. Вечерта ние бяхме на Шумнатец и 'ттам заминахме за Шир'ки д'л в п'сака към Шърбавите к'либи. Тук аз се 'тделих 'т четата на Коста Мазнейков и зап'чнах да се движа в ляв', а т'я се движеше в дясн'. Там имаше и други к'либи, та искахме да изл'вим 'вчарите, за да се научим къде се намират те. П' един' време ги забелязахме и 'ткрихме 'гъи п'дир тях. Там е бил и капитан /Брдан / Ст'ян'в. Хванали са Санд' Кити'в и са п'искали 'ткуп 'т ст' лири. П' тях 'тири 'гъи К'ста Мазнейк'в. А аз завих веднага в дясн', 'т вътрешната страна 'т къдет' ги ударих.. Н' вече се беше стъмнило и аз изк'мандувах "на н'ж!", за да разберат с к'г' имат работата. Изсвири тръба за 'тстъпление. 'баче те не'бучени в 'тстъпление.

отстъпиха в безпъренък и се преснаха към Барица.. В гърата беше
 останал само Санд Китаръ с един-двама души, които се бяха изгуби-
 ли. На другия ден незнаейки къде се намират заспиха в гърата и
 Санд успява да избяга и да се спаси.. За това се научих пдир ня-
 колко дни. На сутринта се бях изтеглил към Шърбакъните колиби, къде-
 то заляхме три къзи. Изпекъхме месът и го разпределихме между
 другарите. През това време капитан Станъв взима, че ме предава
 с писъм на птерата. Той е писал, че уж Динч Златкъв се е намирал
 на Шърбакъни колиби с 25 души и кянол за бѐи. За това нѐм се нау-
 чих п-късно. Сулеман чауш бил наблизъ и веднага пристига. Нѐзите
 за 1-2 часа бяхме изпекли и изяли. За часъвѐи бяхме поставили
 един мѐмък от Неврѐкп. Пѐ един време изѐкна от гърата една жена
 претърча при нас и се прѐвикна: "Братѐ или мѐстъ хванете или бя-
 гайте, защото аскер ви ѐбсажда." И дѐкатъ да каже това жената и дѐ
 катъ грабнем пушките ѐткъм страната на часъвѐя се чува вече из-
 стрели. Турският и нашия часъвѐи грѐмват едновременно и двамата па-
 дат убити на място. Огън открихме и ние. Но тъй като мѐстотъ не бе-
 удобнъ за бѐи запѐвдах да хванем пѐзиция на Шумнатица. Едни от дру-
 гарите ѐстанаха да пѐддържат ѐгъня. Турският аскер не мѐжа да свър-
 же веригата и ние, както вече казах, запѐчнахме един по един да ми-
 наваме насрѐща. Но дѐкатъ взимаме мерки ѐт наша страна паднаха че-
 тирима души, а ние успехме да убием петнадесет души, въпреки че се
 намирахме на неудобнъ мѐстъ. И така всички прѐцепихме и минахме
 на Шумнатица като на убитите не мѐжахме да хѐзним приберем ѐръжиетъ.
 Прибрахме се на Шумнатица и прекратихме ѐгъня. Падна нѐш и се ѐтте-
 глихме на Карагѐзлията, при Дядѐ-спасевата колиба. Казах на Кѐста
 Мазнейѐв да се прибере в райѐна си, като ѐставих при негѐ и Христѐ-
 тѐ Кутрулчетѐ, а пък аз се ѐпѐтих към селѐ Гарван, ѐткъдетѐ щях да
 слезна в Струмишкѐ пѐле. / Прѐпуснах да кажа, че за дѐказателствѐ,
 че капитан Станъв беше ни предал, Сидлейман чауш ми беше писал пис-

ПРИЕМ. ПРЪВЪ.
 1944. 10. 10. 1944.

Струмишко обиколих в продължение на месец-два. Пре това време Дончо /Златков/ бе съставил план за моето унищожение. Той изпрати тм при мен трима свой другари да се представят, че са избягали от него, а от Дончо, откъм с. Варбарево, в Ново Село, струмишко. Тогава се намирах в мимихххх Струмишко и бях излязъл към с. Смоларе и исках да поема за Беласица, където правех кметка да постпочина няколко дни. Пото- ил ва време ми съобщиха, че от Дончовите другари избягали трима души, които са търсели мен, за да ги прибера. На хората, които дойдоха да ми съобщат това казах, да ги доведат пре мен, но без да съобщават къде съм. Като стана това нещо отмених моя план за заминаване към Беласица и се върнах в село Мунаспитово и наредих да доведат Дончовите другари при мен без обаче да им съобщават къде ги водят. Доведоха ги в селото и ме запитаха какво да правят по-нататък. Казах им да ги доведат при мен под претекст, че ще разменят квартирите Станаха и ги посрещнах, поразпитах ги, но схващам с какъв план са се нагърбили да изпълняват - да се постпусна и да ми ударят някоя пукотевица. Поведохме разговор в който те с остри думи започнаха да нападат Дончо; посуваха го, наричаха го разбойник, лияница." Той избяга от едно сражение"-разказваха те -" и ние не можахме да го намерим, заради това потърсихме теб"- поясниха те.

- Харно ,виам аз, добре сте сторили!" - Но на ум си казвам "ще има дупе да ви яде баница!"

Запитах ги за станалото сражение и дали има някой от тях ранен. После те разказаха на бегството на капитан Стоянов и накрай изказаха желание да ги прибера при себе си. Остави ги през този ден да останат при нас без да ги обезоръжавам, като казах на моите другари да бъдат внимателни. После отидохме в село Муртилово. / Тук имаше много протестанти и католици/. Аз, от своя страна , раздвсих другарите на три, като при мен оставих по-здравите другари. Започнах от ново да разпитвам забегналите. Обърнах се към тях и им казах-"няма какво да се боите от мен; вие не сте избягали от Дончо, питам ви вай вешки, отговорете ми, да не взема другия край!" Те не бяха хххххх

ЦЕНТ. ДЪРЖ.
ИСТОРИЧЕСКИ АРХИВ

оше обезоръжени.. По едно време дадох потайно знак да ги обезоръжат. Сега вече им казах:

- Или ще кажете самата истина или ще ви убия, но не с куршум, или с нож, а с дърво ще ви извадя душата!

Вързахме ги и те започнаха да треперят!

- Назвайте, рекох аз докато не съм хванал другия край!

Един от тях се изпусна и призна, че са били изпратени от Дончо и капитан Стоянов да ме убият. Казах им: Не бойте се, няма да ви убия!

После ги водих с нас в продължение на шест дни. Написахме писмо и ги върнах обратно; казах им, че те не са виновни!

- Ако той е мъж, нена заповяда! Ако му падна в ръце - нека прави с мен това що желае. Но, падне ли ми той - това ще е вече моя работа.

Написахме писмо и им го предадох и после с куриери ги върнах да си отидат обратно при Дончо. В писмото между другото се казваше:

- Слушай, Дончо, да не мислиш, че имаш работа с деца! С теб опитахме силите си, ако си мъж ела да ги опитаме отново. Планината е голяма за бой! Недей да излагаш на смърт други. Аз не съм като тебе да стъпча другарите. Вземи ги и им дай друго оръжие и пак излез насреща ми.

И така, мина се доста време и аз обикалях и после излязох към Ново Село, Барбарево, Червено поле, нагоре към Огражден и дойдох при Барица. Известих за пристигането си на дядо Атанас от Нивица. Той ми съобщи, че са били там; взели добитък и кляли. После от с. Русиново се отправихме за Касапли. Тук забелязах на едно място че бяха седнали двама души на бивак; те караха нямо с товари изпратих двама другари, които успяха да се скрият на пътя, хванаха двамата непознати и ги доведоха при нас. Те носеха хляб и ракия. /Една тенения сирене и ракия/. Запитах ги: Къде носите този хляб?

"Носим го на Дончо". - "Ами, къде е Дончо?" "Взехме десетина хляба, раз-
дадох на другарите, а ракията разсипах на поляната. /Те носеха 40
самуна/ и им казах:

-Хайде, сега носете останалото на Дончо, като му кажете, че аз съм
взел част от носените от вас за него провизии. Него аз не жалия, а
другарите му.

Като дошли при него /Дончо/, той ги е разпитал какво е станало
и като разбрал, че ракия не носят, започнал да ги бие и пак ги пратил
за ракия. Какво да се прави?! Взех че му писах писмо. - "Ти" - рекох
"- какъв си бил да вземеш и да предадеш моя бивак! Та, това аз нико-
га не бих го сторил. Ние ще се гоним; или ти ще паднеш, или аз".

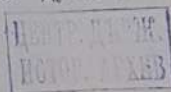
След като получил писмото ми, Дончо се отправил за Егуменската
тахала, към Игралите. Той бе родом от с. Палат, /св. врачко/. Поис-
ках да отида по дирите му, но после се отказах и взех към с. Доброла-
ки и се изтеглих към с. Русиново. Той разбрал че се движа в тая по-
ка, вдигнал се за там, процепил Огражден към Барица, и пак се спъ-
тил към Метрушинци. Като се научих за това движение, възлязох над с.
Владимирово, за към Будинарци. От това село се отиваше за Разловци и
така му пресякох пътя. Той искаше да мине през средния рид и да се
отправи към Пиянечко и да прехвърли към тези села, към с. Лешко и
да изгорят някои къщи. Взех дирята му откъм Панчерево, пресекох пъ-
тя и дойдох в Караджовата тахала /в с. Лешко. Б.М./. Обаче тъкмо съм
влязъл в селото, те са научили за това. Гледах да го поставя в клопка
да да го оправя после. Но той пое обратно назад, като минава къде
Стефник и после към с. Умлени. Като разбрах това престанах вече да
го гоня и от там взех покрай границата към с. Саса, към България, над
Царево село и излязох над Разловци - Голак, за да му пресека пътя
за България. Дойдох на Голак и от тук във с. Влахи, радиовишко откъдето
на пл. Асанлия. Повиках Коста Мазнейков да излезе към пл. Готен. Срегнахме

и той ме покани за един-два дни да отидем в неговия район. Мен хич не ми се отиваше, но рекох хайде да направя волята му. Та, отидох в неговия район, където заобиколихме едно-две села и излязохме на Плачковица. Дончо оставих вече. Мина известно време, пообиколихме и други села и после пак отидохме нататък. Все ми се искаше да го туря /Дончо/ на ръце. В с. Гарван се научих, че Сулейман чауш минал с потера през селото Широк Дол и излязъл към Безгашево. Ние не знаехме за къде се беше сасочил. Той имаше хубав кон. Рекох си сега ще му поставя засада и ще го премахне. Обаче и той майстор. Катурнахме този, който ездеше коня, но се оказа, че бил друг на коня, някой аскерин. Наредих другарите в един дол и им казах: "До като не пукне пушка да не стрелят!". Гръмнах с моята пушка, изгърмяха и другарите със своите пушки, но както казах вече, на коня не бил Сулейман чауш. Турците избягаха, но той бе останал назад с конете и джепането и ако да знаех тогава да пропусна да мине войската, после щях да пленя хляба, него щях да хвана жив. Този, Сулейман чауш беше голям дявол и бе много ербап.

След два-три дни се научих за спасяването на Сулейман чауш. Умрях си от яд! Но, нейсе, дявол човек! Що ще го правим?! После той разправял: "Късето дявол, ама и аз не съм по-малък дявол!".

После продължих да обикалям и по едно време излязох пак натам. Това стана след три-четири месеца. Тогава се срещнахме с Дончо и пак се ударихме. Ама стрелба... през целия ден вреше! Бой гръми и цяло Насаплийско и Валешевско се тресе! Аскерът начело с Сулейман чауш излязъл и се наредил на три-четири клм. от над и наблюдава. Селяните запитали: "Кои се бият?" - "Нека се бият!" - отговорил Сулейман чауш - "все едни ще надвият, другите ще се изморят и тогава аз ще им отида".

Дончо се вдига оттам и хваща Петричко. На третия ден се сгасихме със Сулейман чауш и пак бой! Тогава двама души и

убихме около 15 души. С него се срещнахме за трети път.

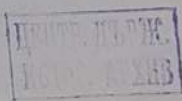
"Ах, неговата ... на този Кюсе!! Да не е той всички тия даска-
ли ще изловим живи! Толкова комити съм избил. Пукне ли първа пуш-
ка неговата, все ще убие някай от моите другари"- казвал Сулейман
чауш.

Веднага се отоварих за Мелнишко. Научихме се, че Стоя^{ов,}нов, Ботков,
Партение, Тренков и др. преминали границата. Това ми съобщи Яне
Сандански и аз взех веднага необходимите мерки. Минах Струма и се
опътих за Мелнишко. И без да се спирам, за да не бъда предаден, на-
право отидох в с. Цалимите. Тук научих, че капитан Стоянов идел
с четиридесет души и навсякъде разправял, че бил изпратен от Бъл-
гария да хване живи Сандански и Андон Кюсетои да ги заведе в
България. Това ми разказаха селяните. Той им казвал, че щял да ни
завърже и така щял да ни откара в България. Ако пък живи не му се
дадем" щял да занесе главите ни в България.

Взех че писах на Яне и му казах: "Ти, Яне ще вървиш напред, пред
него, а пък аз ще вървя подир него. Ти ще му даваш път да върви."

Изтеглих се към Цалимите в гората, а капитан Стоянов влязна
в самото село. Ние това знаем добре. Сандански по това време е в
с. Долени. Вечерта капитан Стоянов тръгва за с. Долени, а Сандан-
ски за с. Любовка, а пък аз дождам в с. Цалимите. До вечерта
Сандански поема за с. Сугарево, а капитан Стоянов тръгва за с. Лю-
бовка. Яне минава под с. Къшина и срещу с. Осой. Аз съм в с. Къшино,
над гората, капитан Стоянов е също в с. Къшино. В това село имаше
един куриер на кап. Стоянов и на Партениев на име Димитър. Веднаж
аз бях го хванал и бях му простил живота, след което той ми беше
дал обещание, че ще се откаже от тази си дейност. След мен и Христо
Чернопеев го беше хванал и той му бе простил живота.

Вечерта, като паднал мрак, те потеглили към Падина и Сандански
им открива огън отпред и падат осем души. Още с първата пушка пада
Димитър от с. Къшино и те започнали да отстъпват назад. Отдире аз

41

изгърях няколко пушки и извиках: ³³предзвѣстѣ са, ³⁴завѣстѣ всички шо ви
избиха. И после, ³⁵коѣ падна, ³⁶коѣ бѣтана все се предадоха. Мисочи-
ната грееше катъ през ден. Някоѣ се разбѣгаха. Капитан Стѣянѣв се
пхнал пѣд една капина, а ние пѣк безбръжавме хѣрѣму, ³⁷кѣтѣ на
някоѣ от тях превързваме раните им. Тѣй е бил на десетина разкрача
от нас и ни е наблюдавал без ние да го видим. Наблюдавал как ние
безбръжавме неговите другари и как после всички подикахме над
с. Къшина в гѣрата и чак кѣтѣ сме се изтеглили, капитан Стѣянѣв
избягал от селѣ Къшина в селѣ Влахи. Кѣтѣ разбрахме за тѣва нешѣ
аз си казах, че ако бях на неговѣ място да гледам как мѣйте друга-
ри ги безбръжават, тѣва в никѣй случай не бих изтърпял. Ами нали
тѣй беше трѣгнал да ни убива, защѣ не вдигна пушка да убие мене или
Сандански? И тоѣа е билѣ мъж!

Събрахме се: Стѣян Хаджийски, Таската Врански, Сандански и Скри-
жѣвски. Те всички бяха другари на Сандански. Събрахме се на съвет.
И понеже тази пѣстъпка на Партениев беше за трети пѣтъ бѣсѣдихме го
на смѣрт. ³⁸Съвен негѣ бѣсѣдихме бше трима души. Решавахме какѣ да
се прави с бѣстаналите. В четата на капитан Стѣянѣв беше и мѣмче-
тѣ на дядѣ Илия Кърчвализята на име Митѣ. С негѣ беше и другѣ мѣм-
че СтѣРила на име Стефан. Дедѣ Илия пѣ тѣва време беше пунктѣв
с. Рила, та в негѣва чест запазихме сина му. Тѣй, дѣдѣ Илия, тѣга-
ва беше в напреднала възраст и Сандански в негѣва чест запази Митѣ
тѣ, Стефан и едно другѣ мѣмче на име Качанѣв тѣ с. Рила. И тримата
дадѣха съгласиетѣ си и бѣстанаха в четата на Сандански. А бѣстанали-
те бѣбезбръжихме и аз, заеднѣ с Таската Врански трѣгнахме с тях и
ги изпрѣведихме до границата. Те бяха на брѣй около 35 души. Катѣ
минахме през селѣ Влахи, тук през деня усетих сред селяните изве-
стиѣ раздвижване. Капитан Стѣянѣв, ³⁹коѣтѣ беше избягал се бе срещнал
с Бѣтнѣв, Стѣнѣвѣв и Тренкѣв. Те са били ⁴⁰около 50-60 души и са
идели в помѣш на капитан Стѣянѣв. Обаче катѣ избягал тѣй де срещ-

НАЦИОНАЛЕН
ИСТОРИЧЕСКИ

По рано, когато турската власт обявяваше по селата за залавя-
не на Делчев ^{ме} даваше 1,500 лири награда на онзи, който убие Делчева, бе
а за мене бяха пределили 1,000 лири награда на онзи, който ме хван- хор-
е. Аз пък си продължавах работата, както и по-рано, събирах селяни-
те, агитирах и прочее. Също и гърците ме бяха съждали. Това стъриха
~~материалите, които бяха изготвили за издаване на български книги и списания.~~
и сърбите. Три държави бяха ме осъдили. Няма какво да ме осъждат
те, защото като съм взел пушка в ръце сам съм се осъдил на смърт.
Не казвам, че не биха могли да ме убият. Ранен или късно ще ме уби-
ят, н^я жив няма да им се дам, това гарантирам!

Така гвѣбдох пред селяните. Та тогава ,когато разбдох,че ка-
питан Стоянов ,Ботк^в и Тренк^в са ме осъдили на смърт, аз ка-
зах,че съм вече осъден... И като седнахме на чуката забелязах,че ~~ка~~
да се меркат хора и отдалеч да обсаждат чуката. Взех мерки,направих
си сметка -кат^о се открие огън аскерът от с. Влахи ще излезе и ще
разкъса веригата и затова най-умното беше да се бяга нагоре,зашто-
то обърнем^е ли се надолу ще бъдем на всяка цена ударени. Хайде ре-
кох един по един в реката и оттук в окол^о в джуката. Аз вървя най-
~~първо~~ п^одир. Минахме дерето и се настанихме в гърбата. Веригите
вървят и заключват;те са срещу ни и можем сега да ги бием^е в гръб.

Един каза: "Хайде да ги ударим, да открием огън". - "Не, няма нужда" - отговарям аз. И така, излязохме на чуката, където престояхме докато се стъмни и после поехме за с. Лиланово. Сандански се бе научил, че сме били обградени и всички избити. След два дни известих на Сандански че сме се завърнали и той се много зарадва. Разпита ни за случилото се. Аз не познавах Стоянов, нито пък Стоянчев.

През 1922 година Иван Караджов ми каза: "Бай Андоне, ще отидеш къде Струма с Матей и ще откараш там един човек". Там е бил Тодор Александров. И аз впрягам файтона и отидох при Караджов. Гледам там да се мярка и един друг цивилен, когото не познавах. И тай, качиха се те във файтона и тръгнахме. Непознатият е бил върховист. Дж Из пътя Ив. Караджов се обърна и каза:

"Господин Стоенчев, познавате ли този файтонджия, вие сте се гонили навремето с него?"

"Тили си бре, бай Андоне!" - се провикна Стоенчев

"Ти ли си бре Стоенчев" - отговорих аз. - "Едно време вие ме овъдихте на смърт, но много мъчно е да се осмъртява!"

Подир един месец аз се срещнах с Тодор Александров пак тук, в Струмски чифлик. Тогава се обърнах и казах на Тодор Александров

- "Едно време аз казвах на Гоце - "не бъди толкова доверчив, защото ще те изненадат някъде" - а ето и ти си такъв. Мене това не ме радва; има много примери. Пък и ти си събрал - може артък да ти стане, ама у мене много перемонии няма. Много се събрахте: власи, турци, цигани, дори виждам хора, които пред моите очи минават за компрометирани, вие ги поставихме пунктови. Много ми е неприятно това. Да не кажеш, че така говоря, понеже не съм аз. Ще избухне нещо изведнаж. Ако сме живи, пак ще говорим

По едно време дошъл в къщата на Мандов и Тодор поиска да се види с мене. Гледам, че работата беше нещо замотана. Запитах го:

- Как прекарвате Тодоре?

- Сега, времената са малко критични и ще искам да намалая малко групите - отговори той.

- Вземай мерки и се обкръжавай само с верни хора - посъветвах го аз.

И оттогава не се видяхме.

Бях в Гевгелийско и получих писмо, с което ми се съобщаваше, че Мирче Ацев идвал и трябваше да му дам канал, за да замине за Прилепско. Разпоредих, за да му бъде даден канал близо до границата и скоро се научих, че минал в с. Костурино и с. Валандово. После нареших и той мина Вардар и го доведоха в с. Смоквица, а оттук в с. Барлево. Бях в с. Серменин и като се научих, че той е наблизил, казах да го доведат при мен. С него бяха Йордан Пиперката, Григор Соколов-Ляме, от с. Небрегово, прилепско и Гоне Бегинин. Престояхме 5-6 дни и после излязохме към Койнско, Гевгелийско и оттам излязохме на Асанчука, тиквешко, където и се разделихме. А те през Тиквешко, Мориховско през Балкана, продължиха за Прилепско. Що са правили, що са чинили, разкарали са се помежду си. Пиперката претендирал за войводство - Григор - и той и двамата нападаха Мирче Ацев, че не бил способен за войвода, но човекът си беше добър. И така са се разцепили - Пиперката на една страна, Григор Ляме - на друга. Останал Мирче сам и какво да прави? - Остан се върнал обратно в България. Колко време е стоял в България - не зная. Обаче се върна, не мина през моя район, а мина къде Велес. После на нова сметка му дават чета и пак го изпращат Минава границата, та през Кочанско, Радовишко и през една нощ минава Вадара и стига село Уланци. Още когато бяха при мене ги съветвах: да не се карат, да няма раздори между тях. Казвах им, че съм съгласен да отида за войвода там където ме изпратят. Отговорността е голяма, пък и задачата на един войвода е твърде трудна

- 76 -

зашото правилникът на Организацията е суров и отговорността е то-
ляма. Та, съгласен съм, който войвода да ми изпратят. Самата ра-
ше ви издигне и ще ви определи зав войводи. Недейте се назнача-
ва за войводи - съветвах ги аз след като се бяха изпокарали. Не е
келепир да носите титла. Нека услужим на Организацията всеки с
това, което може. "Обаче, както казах, те не можах да се разберат и
се бяха изпокарали и разцепили.

След унищожаване на Ацевата чета, при мен изпратиха Кръстьо
Българията. Аз му дадох канал и го причаках в Гевгелийско. Той бе
назначен за Тиквешко. При него бяха: Гоне Бегинин, Добрев и Ицо Джор-
лев. Гоне още от време претендираше за войводство. Той още, когато
са били на път за Тиквешко мъчил другарите си и ги обърнал на
своя страна и Кръсто Българията, какво да прави, отделил се от тях.

Иван Радналията на времето ходи с гръцките андарты. Той бе
стар разбойник; беше ходил с гръцките андарты, за да проучи слабо-
стите им. Един ден той отива и се предава на турска потеря и сега
турците с негова помощ успяват да унищожат една чета и така той
успява да спечели доверие и го назначават за потераджия. Той
бе родом от село Радна. Дадох му на разположение и турска войдка.
По едно време турците се усъмниха в него, заподозряха го.

Кръстьо Българията като останал сам, безсилен, добрал се до него
в село Радна и Иван Радналията го е пазил, укривал и хранил в про-
дължание на един месец. Аз това не знаех. По едно време Иван Рад-
налията разбрал, че съм в Гевгелийско и че съм излязъл към Кожух
планина. Дал му един човек и го препраща при мен. / Тогава Бълга-
рията нямаше брада/. Съобщиха ми че един комита от Тиквешката
чета идвал при мен. Бяхме седнали на едно място и гледаме, че човек
иде към нас, но аз не можах да го позная. Едва, когато Българията
доближи до нас и се засмя, тогава го познах и се провикнах:

- Ти ли си бе Кръстьо

Дойде при мен и разказа историята си - "Отцепих се" - каза Кръсть
взеха ме на подигравка!". И тогана той ми разказа за Иван Радналия-
та, че го хва е чувал и хранил в продължение на цял месец. Та, Кръсть
много ми се хвали от неговия прием. Аз останах много доволен от
постъпката на Йована и взех че му изказах доверие. Веднаж го пови-
ках да дойде при мен; обеща да дойде, но впоследствие се отказа.

Веднаж избихме едни турци. Турих засада, дойдоха ~~хорди~~ ловджии, по-
паднаха в засадата и ги изловихме. Разпитахме ги. Арнаутите бяха
отминали. Беше навляяло сняг и ние се намирахме на ~~пщна~~ междата
между Тиквешко и Гевгелийско, над с. Петрово. Турците убихме в нива-
тана някой си Велко. Турските власти започнаха да разследват случка
та. После те откриха техните трупове. Осъдиха Иван Радналията и
Велко, собственика на нивата, където бяха намерени труповете; осъди-
ха ги и лежаха по три години. Селяните-петревчани издържаха семей-
ството на Велко. Аз стегнах радналиите да издържат семейството на
Йована. С приятели наредих да им се изпращат по затворите храна и
тетя, да знаят, че има кой да се грижи за тях, че имат опора. После
После те ми съобщиха от затвора, че са били добре. Осъдените изле-
жаха наказанието, което им бе наложено. Радналията като излезе от
затвора стана нелегален. По едно време Йован ми писа и поиска да
направим среща на Асан чешма, за да се видим. До тогава той не бе
иддал при мен, но знаеше, че аз продължавам да действам по ста-
рому, по хайдушки. Беше турил месо да се пече и бе приготвил две
погачи и бе взел около 50 килограма вино. Верно е, че аз пиех, но
само когато дохождах в България; когато обикалях в Македония - не
пиех. Ние забранявахме на населението да пие, поради това и аз не
пиех. Та казвам, събрахме се с Йована. Той бе силен, здрав мъж, а пред
него аз джудже. Но това не зависи от големината. Човек прост ка-
за мен..., но той си знае хайдушката... Йован рече: - "Извадете за
войводата по едно парче/месо/, а останалото разделете помежду си"
Не, по чакайте - рекох аз - вземете, насечете, stelба от буките толко-
ва парчета, колкото души сте. Направете паничета, това което остане

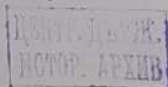
/Оттам песента "Три синджира роби"/. И така, всички всички откарват в Солун. Тук бяха мнозинами много умряха от бой. Тогава вече Гоце Делчев избяга. Той ме повика и аз дойдох в Дупница. Гоце се обърна и каза: - "Ще чакаш Кочо Муструка". Обаче какво са говорили с него, с Муструка, не знаех. Кочо Муструка до тогава бе разбойник, Делчев се потруди да го въведе в Организацията Делче чрез Кольо Малешевски ми пишеше: - Бай Андоне, Кочу Муструка ще прибереш заедно с 8 души негови другари и други, колкото има и ще ги въоръжиш. Ще им дадеш добро оръжие, за да ги поласкаем".

И по негова заповед - Гоцева - аз дадох на всички манлихери, а на всички останали, наши, които бяха в Организацията, им дадох различно оръжие. След като ги въоръжих, Делчев нареди да изляза към Фенерка, а оттам ще заминем къде Боздавлиа /?/ като Делчев, заедно с Дончо Бозука ще дойдат в с. Рила.

- Ще ме чаката в местността Шипочани - пишеше Делчев. - Там ще се съберем".

И така, въоръжих всички, наброй около 30 души. Пристигна и Гоце Делчев, придружен от Дончо Бозуков. Гоце ме дръпна на страна и ми съобщи своя план.

В Скопие беше пристигнал инженер-европеец и Делчев нареди нашите хора да донесат, кога същият ще замине за гр. Сяр. Та, ние ще прехвърлим Пирин, знаейки добре местата и така ще му пресечем пътя. Но Кочо Муструка, като стар хайдук, като стигнахме в Пирин, като се залепи по мандрите и докато прехвърлим Пирин, Али Бутуш и Шарлия, тренът с който пътуваше инженерът бе вече отминал и ние нищо не можахме да направим. Плавът на Делчев бе да хванем инженера жив и после за неговото освобождаване да искаме откуп. Като не сполучихме заминахме за планината Боздая. В тази планина само на две места има вода. Гоце Делчев писа на гръцкия Игумен на манастира на ни донесе хляб и тютюн. Игуменът веднага след като получил писмото

дойде при Делчев и донесе храна. Те довиха дълъг разговор с Делчев. Игуменът постана няколко часа и след това се сбогува с Делчев и си отиде. След ден-два ние имаме съвещание. Делчев нареди да взема една група и да замина за Демирхисарско, Рупел, Беласица, Поройско. Делчев остана с другите другари с Муструка и Вазуков. Като се сбогувах с Делчев му Казах.

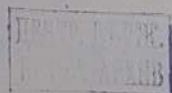
- Гоце, гледай хубаво, защото много вярва на Муструка.

Делчев като че ли остана малко засегнат от моите думи и каза:

- Това е невъзможно!

Вечерта се разделихме и аз се опътих за там, където Гоце ме изпращаше. Преминахме Струма и на третата вечер Беласица. На Струма имаше лодка. Хванахме турците-лодчари и преминахме реката и поехме за Беласица. На другата сутрин лодкарите ни предадоха и излезе аскер от село Ветрино. След това се оттеглихме в Тората, укрив се и не можах да ни открият. Пътувахме през нощта и стигнахме на петричките говедарници. Там хванахме двама говедари; те бяха турци. Направихме качамак. С тях имаше едно момче-българче, но аз не го познах, понеже и то носеше турски дрехи. След като се нахранихме взех да съветвам турците и за да не ги убия им казах: друг освен вас не знае нищо за нас и, ако ме слушате не трябва да обаждате за нас на аскера, иначе ще ви убия. - Идният от тях каза, че те няма да ни предадат, но момчето "което било гяурин, можело да ни предаде". Съветвахме ни да сме го убиеме.. Турците не можеха да разберат какви сме ние - турци или българина мен ми стана мъчно, тежко от техния отговор - "да убием момчето, понеже било гяурин". Нервирах се, повалих ги на земята и им теглих бой; подир седмица научих, че един от тях умрял.

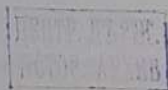
Докато стигнах в Поройско получих писмо от Гоце Делчев. Той се интересунеше да знае как сме стигнали до районна и защо не сам се обадил. Писах му, че съм пристигнал благополучно, но докато

Получи پہото писмо-отговор,от него получих второ писмо,в което Гоце ми пишеше за Кочо Муструка. В писмото той,между другото, пишеше и следното:

- "Като се разделихме,бай Андоне,стана ми много тъжно за думите които каза за Муструка,но всичко, което каза се објдна. Кочо ме изненада и избяга с другарите си. И сега съм тръгнал с моите другари Бозуков замина за Драмско,за да търси Кочо Муструка." Той,като стар хайдутин,дал дия нататък и после се објрна назад и отишъл на същото място,където бяхме заедно. Писал писмо на гръцкия егумен от името на Делчев да му донесе хляб и други някои неща и егуменът,мислехи,че има работа с Делчев,взима храна и прислуга и отива на мястото,което Кочо му определил. След като взела храната,Кочо Муструка,вързал егумена и казал на прислугата да си върви,заповядвайки на егумена да нареди прислугата да му донесе хиляда лири,зашто иначе няма да го пусне. Като се научил за това Делчев Муструка избягал към Пирина.Той,действително сполучил да вземе исканата сума, хиляда лири,от егумена и,след като ги е взел се изтеглил,както казах,към Пирина.Муструка с другарите се опътил към Демир-капия,над Старо Довово. Тук има кладенец и срещу него една спила. Тук е бил на засада Михаил Капатовлията с 5-6 души заптиета и потераджи. Когато Кочо Муструка с другарите си седнали да закусват, откриват му огън и падат убити Кръсть и неговият брат Стоян,Ангел от Клепалово,а другите сполучват за избягат. Спасил се е и Кочо Муструка.

Сега вече Делчев вижда,че от Муструка нищо няма да излезе. И той се прибира при дедо Илия Кърчовалията,който излезе верен и почтен по отношение на Делчев./После, след време,Делчев остави дядо Илия да действа по негови инструкции в Сярско и Демир-хисарско/. После,заедно с Бозуков той /Делчев/ обиколил някои от районите след което се завърнал в България. По това време

време аз получих писмо от Гоце Делчев, в което той ми пишеше:

- "Бай Андоне, гледай от време на време да посещаваш и другите райони наоколо и да поддържаш духа; аз заминавам за България. Каквото има ще ми съобщаваш чрез ръководните тела, а пък ти ще се справяш с Централния комитет".

Когато бях в Поройско, селяните настанаха срещу някой си Джамбазов. Той бил влах и тероризирал населението: властта не го преследвала. Та, против него имаше оплаквания големи и молби да го накажа. Имах един куриер на име Алексо и чрез него успях да премахна Джамбазов. Ние сменихме нашите пушки, взехме турски, за да не разберат турските власти, че е убит от български куршум. Веднаж, когато той пътуваше от Горни Порой за Долни, сполучихме да го убием, а неговия гавазин успя да избяга. Другарите бях оставил в Беласица, горе, а ние слязохме долу. Бяхме двама души, аз и Сандо от гр. Шип, който по-късно загина в Шип. Поехме по една вада, над нас се показа една къпина, която на дължина държеше около километър. И така, газейки по водата, ние се скрихме в къпината. Излязоха турци и власи; кой д пушка, кой с тояга, но не можаха да ни открият. Като се стъмни, излязохме от къпината, поехме към Беласица, където се събрахме с другарите. Оттук по върха на Беласицата спуснахме в село Николич, а оттам за Кукушко. И после, със силен ход заминахме за село Морарци, за да прикрием дирята си от турската потеря. Бяха излезли много потери. И така отново започнах обикновената си дейност.

Като стигнах в Кукушко заварих една банда, членовете на която през деня работеха, а нощно време вършеха кражби. Принудих се да ги заловя един по един и да ги посъветвам да се откажат от това, за да не пречат на населението и на нас. Обещаха, но не удържаха думата си. Те бяха от селата. Облече се, въоръжи се и тръгне да краде. Един от тях успях да заловя при с. Тодураци; бих го много лошо. Неговите другари се научиха за това се стрих с

снаха и, като видях че работата не върви надобре,спрях с кражбите си.

След един-два месеца получих писмо от Поройско да замина за там,понеже имало голяма нужда от мен.И,след пет-шест дни се опътих за Поройско. Тук ръководител беше Тилев.Пивиках по-видните селяни,които ми се оплакаха,че някой си бег на име Бундуралия от с. Шугово/в селото живеят българи и турци/взимал безбожно голяма лихва при даване на заеми /със сенети/. Та, дойде оплакване тоя човек да го премахнем на всяка цена.Аз останах там 10-15 деня,за да намеря колая. Извиках Алексо от Долня Порой,който го познаваше; изцапах му лицето,облекох го в една черна мушама и му дадох една пушка. Желанието ми беше Алексо и занаят да остане легален. Взех Алексо с мен и един ден решихме,след като Алексо стоята с мен два три дни,да отидем на пътя и да поставим пусия на бега,който шял да отиде на пазар, и така да го хванем. Аз се съгласих с предложението на Алексо и през нощта отидохме на пътя,който водеше за пазаря и поставихме пусията. Прец целия ден минаваха пазарджи и приквечер решихме да се изтеглим и ние. Но тъкмо това казах и чу се конски тропот. Алексо се огледа и каза,че идел самият бег. Той бе възседнал на един хубав черен кон. Беше сам, и мартината си носеше на скута. Като влезна в заседата ние нарипахме и извикахме по турски:"Предай се!"Той рипна от коня и почна да стреля; изгърмя два пъти с мартината си. Аз бях казал ние да не откриваме огън, а жив да го заловим.Но той залегна и започна да стреля с револвер. Веднага си помислих,че може той да осакати някой от другарите и дадох заповед да стрелят по него и да го убият. И тези, които бяха от страна-Сандо,Атанас Гърдоборлията и Георги Китин-изгърмяха няколко пушки и убиха бега. Конят му избяга към селото Турците почнаха да викат и да гърмят с пушки,обаче не посмяха да дойдат при нас. В него намерихме завързани в една кърпа

около петдесет сенета /полици/ и ги взехме с нас. Докато се справихме с него се мръкна и ние се изтеглихме към Беласица. Наизлязоха силни потери и ние трябваше да заобиколим и така слязохме в Кукушко. Тук, повиках един от даскалите да прегледа сенетите, и да прочете какво има писано в тях. Даскалът, който знаеше добре турски преведе ни ги и ние си взехме бележка. Сенетите възлизаха на около петстотин лири; кой с две, кой с три лири беше задълженел към бега. Даскалът ме запита: - "Ами сега бай Андоне, какво ще правите с тези сенети? Аз му казах че "всички тези сиромаси са изплатили вече своите дългове". После, разкъсах сенетите и ги запалих с клечка кибрит. Селяните - поросили останаха много доволни, че се отърваха от този тиранин и полето им се очисти. Те останаха доволни и ме канеха да им отида сега да се видим още по на свободно. След време аз пресякох натам. Като се научиха селяните че съм пристигнал всеки от тях бързаше да се срещне и види с мен. Оказаха ми голяма чест и аз намерих добър прием и каквото заповядвам за Организацията, те го изпълняваха с голяма готовност. Селяните ми заявиха, че с премахването на бега, турците се изплашили и започнали да се отнасят по-добре. Драго ми беше да приназвам със селяните, понеже виждах, че всички имаха присърце организационните работи. Като се наредиха работите всеки знаеше какво да върши и аз нямаше какво да се дяда повече там, за да не им създам някаква неприятност. Продължих пътя към Дојран, където пообиколих селата.

Съобщиха ми, че в Кукушко се подвизавал някакъв си Ешреф капитан, който в миналото бил Чигунски субаш. Станал разбойник и започнал безбожно да съблича българите в Кукушко. Повикаха ме да го унищожа, защото станал опасен. Вдигнах се и отидох в Кукушко, където събрах сведения за него и започнах да му влизам в дирите. Ешреф капитан имаше много ятаци и неговото откриване не бе лесно. Цели 3-4 месеци полето, но не можах да го открия и да го ударя. Беше лято. Жегата бе голяма. На другарите се досади и аз рекох да им дам по-

чинка; да минем Вардара и да се оттеглим в Кожух планина. Дойдохме в с. Крецово, което минаваше за добре организирано село. И като знаехме, че в Кожух планина има много материали, тук оставихме доста от бомбите и поехме за село Калиново. Бяха ни намаляли и патроните. В това село има турци и българи. Тук стигнахме през нощта, преди съмване и отседнахме накрая на селото в къщата на дядо Дончо. Точно срещу неговата къща бе кулата на бега. В същата кула се намирал Ешреф. Неговият часовък ни забелязал и преброил точно колко души сме влезли в къщата на дядо Дончо. Като се съмна, забелязах субашията да се опътва въоръжен, бързешком към Дойран. Казах си - тук ще има нящо!

Субашията съобщил на каймакамина, че се намираме в къщата на Дончо. Каймакаминът, от своя страна, известил телеграфически в Солун на валията, от когото получава нареждане да съобщи на помаците от Друшката махала да се въоръжат и да влязат в турските къщи, а така също, нарежда се на Ешрефда излезе и, заедно с милицията да заградят къщата, в която сме отседнали, до пристигането на аскера. И всичко това бе сторено. Към обяд, къщата, в която се намирахме, че вече обградена. Открит бе огън, на който отговорихме и ние. Турците поискаха да се приближат до къщата, но ние ги отбивахме и не им позволявахме да се приближат. Къщата на дядо Дончо имаше две врати. Докато беше видело, ние не ги пускахме да се добрижат. Като падна мрак Ешреф се доближи до самата врата и извика:

- "Излез Късе, жив ще те довя!"

- "Почакай още малко и аз ще се предам" - отговорих му аз.

Ние бяхме десет души. Мой секретар бе Ташко Мицов. Той носеше архивата с имената на ръководителите и пр. Обърнах се към Ташко и му казах да запали архивата, защото може да ни избият. Ташко отметна чантата и ми я даде. Аз казах:

- "Другари, дръжте вратата силно и здраво, докато се оправя с книгите."

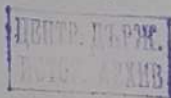
ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОРИЧ. АРХИВ

Скъсах ги и ги запалих. Книжата изгоряха и после ги нагазих. Турците подпалиха къщата от задната ѝ страна. Извиках:

- "Другари, дръжте здраво вратата, сега ще ударим на нож, ще чакайте да дам заповед!"

Ташко Мицов, Христо от Стояково и Андреа Докурчев и тримата бяха на тази врата, а пък аз, Дино Крондирски, Трайчо Шекерлийски, Кара Васил и Георги Китин - бяхме на другата врата. Обърнах се и казах на Георгия Китин да каже на другарите, които бяха на другата врата, "да държат здраво, защото сега ще излизаме на нож!" Бомби ни махмех/нали бяхме ги оставили в с. Керцево/. Китин отиде да съобщи това на Кара Васил. Аз взех кепето, поставих го на пушката и с лявата ръка отворих вратата, а с дясната подадох кепето навън, като човек. Турците веднага изгърмяха, а ние веднага се втурнахме и се разбъркахме с тях. По двама-трима души се ловят за нашите пушки и ако нашите пушки бяха без ножове, щяха да ни изловят живи. Но, за щастие, всички имаме ножове. Всеки от турците, който посегнеше за пушката, веднага ножа му се забиваше в гърдите и падаше. Избъркахме един с други. Ташко Мицов падна мъртъв, също и Христо от Стояково. Раниха Кара Васил и Андреа Докурчев. Първият в гръба, а вторият в дебелия месо. Аз бях наредил още преди шум, кой какво се откачи, да търси линията, която беше наблизил. Дино и Трайчо сполучиха, още докато ние водехме борбата, да избягат и да хванат линията. Тъкмо те стигнали линията, и ледовният аскер минавал под моста, за да пресече пътя. И двамата веднага откриват огън и връщат аскера назад и така ние, живите един по един излязохме. Ранените успяхме да ги спасим. Къщата гореше. Събрахме се и тръгнахме надолу.

Имаше една ливада с каракови /висока трева/ и тук спряхме. Казах на другарите да седнем, за да видим кой е ранен. Ранени бяха: Андреа и Кара Васил, а останалите другари бяхме здрави и читави. Изпратих Трайчо Шекерджиjsки и Дино до отсрещното село да вземат

два коня, на които да качим ранените. Дядо Дончо, заедно със сина си, беше избягал преди обсадата. Намират ги другарите в селото и ги взимат със себе си. Обаче, коне не са могли да намерят. Казах на дядо Дончо:

- "Хайде, сега ти и син ти Гоно ще дойдете с нас".

Тръгнахме за село Морарци и докато стигнем до там се съмна и в селото влязохме с видело. Стигнахме с голям зор, защото ранените не можеха да ходят. Веднага, след пристигането си повиках ръководителя и му казах да донесе селски дрехи. Преоблякох се и заедно с един бълък овце и овчари излязохме на рида; другарите останаха в селото. Аз това направих за да видя що става в селото. Като се качих на рида се изправих до едни тръне и започнах да разглеждам баското. Къщата, от която водихме боя, продължаваше да гори. Чувах се пушки още да гръмят. Турците мислеха, че ние сме още там.

През деня, от Солун, пристигнала комисия. Пристигнал и нов аскер. Дошли консулите, за да видят какви са тези комити. Но, консулите виждат, че всички нападали са облечени в арнаутски дрехи и възразили, дали това са комитите? Пашата не искал да повярва, че убийствата са все ^{правоверни.} ~~хунити~~ /~~айрванли~~/. Събличат ги и се установява, че всички са сунетли /обрезани/. Едва тогава пашата е повярвал. Съобщили, също така, че Ешреф, заедно с неговите другари, са избити. От другарите на Ешреф, 12 души на брой, успял да се спаси само един, който беше избягал в село Казаново, но тук удрят му една секира и го убиват.

На другата вечер взех два коня, взех със себе си и Дядо Дончо и отидохме в село Тждурците, от където се отправихме за Круша планина, а оттам прехвърлихме в Порой. През деня останахме в Порой и едва на другия ден вечерта преминахме през пороите села, след което се изтеглихме към Беласица. Мъчих се да цепеня двамата другари, но поради липса на удобства се принудих с

с куриер, на коне, да ги изпратят зад граница. Двамата ранени дойдоха в България, престояха няколко месеци, изцериха се и после, пак се върнаха.

След време, вместо на почивка, отидох в Гевгелийско, където се движех през зимата, та настигна ме пролетта. Бях заминал към село Ливади и оттам дойдох във влашкото село Купа. Тук, селяните ми съобщиха, че много войска се насочвала към нас и че трябва да взимам мерки. През деня престоях там, а вечерта се отправих към с. Любница. Бяхме 15-16 души и тъкмо слизахме до една река, за да направим почивка, усетих, че се шракна нещо; нещо като пушка. Отидох аам да проверя, но нищо не забелязах. Турците са ме видели, но са чакали да мине цялата група в засадата. Аз обаче се усъмних от това шракане и измених пътя, като се отбих в дясно. Тук, при с. Лубница има висока чука, камъни и малка горица. Тук спряхме да денуваме, защото бяхме уморени. Войската е вървяла подире ни; заградила ни и чакала да се развидели, за да ни удари. Наш часовой бе Колю от с. Мачуково, гевгелийско. Призори турците са се приближили до него и без Колю да забележи, гръмва пушка и той пада убит. Ние веднага рипнахме и грабнахме пушките, но турците бяха хванали вече добра пусия. Открихме огън и успехме малко да ги отблъснем. Обърнах се и казах на другарите да отцепим едно крило, което по деренцето да удари във фланг турците и така да излезем всички. Опасността идеше и от това, че се намирахме близо до град Гевгалия и скоро щеше да довтаса войска, пък и денят голям. И така, както каза, 4-5 души от другарите се отцепиха, взеха на долу по дее рето, наляво и откриха на турците огън във фланг. Разбиха ги. Отвориха път и ние един по един излязохме всички. Тук, освен часовая Колю, не падна друг. Дадох заповед да вървим право нагоре. После ударихме в дясно към село Хума. Турците взеха дирята ни и отидоха право нагоре, а пък аз с другарите останахме зад тях.

И така се спасихме. Стъпни се и със силен ход се изтеглихме от гората и поехме за село Серменин. Тук, не влязохме в селото, а наредихме да ни изпратят хляб на сутринта; взехме хляба и поехме за Кожух планина, където се движехме известно време.

На един от пътищата, който води от с. Петрево за Тиквешко, поставих засада, като исках да заловя турци-контрабандисти. Това стана посред бял ден. Но, докато стигна до там, те бяха ме предвардили и бяха минали. Тъкмо поставям засадата, един от турците също така слага засада, за да лови. Но той попадна в засадата и ние го хванахме жив с оръжието. Не мина много време, ето че иде и друг турчин. Ние и него заловихме. Запитахме го, дали не е срещнал някои доджии. Той отговори, че бил срещнал такива, които са карали два воина и едно ~~мъже~~ ^{муге}. Запитахме го, колко души са били. Той ни каза - двама. Тогава аз си казах - няма какво да седим повече тук - и се изтеглихме по една падина за Петревско, и Радневско. Там има нива и казах на турците да седнат и после ги разпитах: от къде, що са и дадох знак на другарите да ги убият. Те не бяха контрабандисти, но нали са турци, шеха да ни издадат. Нивата се случи на Велко от село Петрево. Това е синур на село Радна. Та, по съмнение турците хванаха Йован Радналията и Велко от Петрово и ги осъдиха по на три години.

През месец октомври 1902 година бях отишъл в село Дървущ, струмишко; беше на самия ден Димитровден. Оттам отидох в село Бариево, струмишко. Срему къщата където бяхме отседнали живееше предприемач, контракция за ловене на риба от Гьола. Там бил и таксилдарът - бирникът, заедно с двама стражари. Те са точно срещу къщата, в която ние сме отседнали. Донесоха ни обяд и повиках часавоя да дойде, за да обедва. Имах доверие в хазайката, на която казах да излезе вън като вземе на ръце, някое от децата и да наглежда. Тя взела, че отишла при съседите. Дойде полякът на

вратата и я отвори. Гледам, показва се чалма. "Полякът!" - извиках аз. Бях седнал точно срещу вратата, а Атанас беше седнал с гръб към вратата. Като извиках това, Атанас рипна от софрата, без да успее да гръмне с пушката или с пистолета си. Вдигнах пушката и аз. Излизам, виждам полякът бяга напред, а подир него, по права линия тича Атанас. Училището е наблизо и ще завъртят, турчинът стреля подир Атанас и той падна; падна и турчинът и турците започнаха да стрелят подир мен. Аз обърнах пушката по ред на четиримата. Вдигна пушка, гръмна и падне някой. Виждам петият от турците легнал на предкопа. Вижда се само главата и пушката му; той мереше по мен, но аз гръмнах и моя куршум удари цевта на пушката му и тя се пръсна. Извиках на другарите да вземат пушката на Атанас, понеже той бе излязъл само с пистолета. Взеха пушката и излязоха набързо и поехме направо към полето, защото войската щеше да ни присрещне от всякъде. Като стигнахме при училището, видяхме Атанас да лежи мъртъв, паднал на очи. Казах да криберат патрондаша и пишова. Другарите казаха, че не могат да носят повече, тогава аз казах да вземат само пистолета. и поехме бързо за село Ново село. Тук биеше тъпан и селяните играеха хоро. А ние, като вървахме из полето - българи, турци, жени, деца, всичко бягаше а ние вървим с усиленни крачки. Обърнах се и казах на другарите: "В случай че новоселския аскер ни пресече пътя, ще залегнем по дупките и ще ги чакаме до хилядо крачки и ще се бием, хем здраво ще се натепаме." Но, за щастие. турският аскер беше получил късно известие, а ние през това време бяхме хванали вече балкана. Другарите поискаха почивка, на което аз се съгласих, но наредих - двама - трима да изтичат до чуката. Но всеки вика - "не мога, изморен съм"! И аз бях изморен, но пък съвестта не ми позволяваше да ги накарам насила да се изкачат на чуката. Влизах им в положението. Макар и изморен тръгнах към чуката. По мен тръгна и Кръстьо от Ново-село. Излязох-

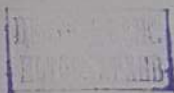
ме на чуката и видяхме, че аскерът излезе от селото и плетоме на чуката. Тогава вече другарите един по един се изкачиха на чуката и залегнахме на нусия. Аз казах всеки да лежи и да не мърда. Не открием "гън сим" н'гат' идиим, че аскерът започва да се катери нагоре, че чакате, казах им аз. И аскерът п'тегли- едни през плетоме други п'ш'сет'. Изглежда, че не можах да ги забележат, че се намирахме на чуката. Зад нас имаше котловина и полянка и казах на другарите да стидем на друга чука и по един по двама изтърчахме на чуката и залегнахме. После казах на другарите: "Хайде сега всички по мен ще вървим напред и ще възлезем нагоре. Пред мен се случиха г'ведари и "вчари, к'ит' бяха от селото Барбарев". Беше "ше видел". Казах на г'ведарите и "вчарите да си приберат ст'ките към селото, п'неже идат аскер от д'лу и за да не ги бият турците. Стминахме селото и намерихме една к'либа. Тя беше заключена, счупих ключа и влязохме вътре. Беше се вече съмнял'. Казах на другарите всеки да извади от чантата ш' има, да събуе м'крите си ч'рапи и да се пресбуе, защото след това ще пътуваме. М'кри бяха от х'дене; газили бяхме и във в'да. Те се събуха и "буха" сухи ч'рапи калцунни и к'и ш' имаше извади и хепнахме п'малк'. Хлебът беше мн'г' малк'. След кит' п'чиняхме казах, че ще вървим п' Цървен' п'ле в п'с'ка към "граждена". Тук, в Цървен' п'ле се намираше всичката ст'ка на барбаревци. Кат' стигнахме там наредих да д'корат хляб при к'либата на д'де Ст'илк'. Пръснаха се другарите да вземат хляб и да д'ведат пастирите при мен. Събраха хляб и д'вед'ха при мен "вчари, пастири, г'ведари, всички" "к'л' 15 души и им казах: "Аз ви взех хляба, ако това ви е всички да "ставя и за нас? Не, не "казаха те, "имаме си за нас д'ста хляб. "И кат' стъпне им казах да си "тилете в селото, "Не, "ет-г'в'риха те, "има да "тидем в селото. "Да, "и" ак' д'йде аскерът ще ви бие. И ак' ви запитат вие ще кажете, че те ни взеха хляба и ни биеха, п'сле ще им кажете, че са заминали за селото Д'бр'лаки. Аз, раз-

бърсасе, изманих пѣсѣната. Вдигдох се от Стѣпанѣвата кѣлиба и влезѣх в гѣрата, отъ кѣдетъ излязѣх на една висѣща чуха. Тук останавихме презъ деня, за да видимъ какъ ще стѣе. Катъ бяхме на чуката удари чадѣръ мъглички и тънѣи ветровѣ. Другарите пѣсѣнаха да запалѣтъ гѣни. Азъ имъ пѣсѣвахъ. Те се нагрянахъ и прѣстѣпиха. Дедѣ Стѣпѣнъ забѣлявалъ гѣни на чуката и се дѣсѣтилъ, че тѣва сме ние. Катъ сѣмна отъ с. Барѣбаровѣ се зададе войска, която идеше правѣ къмъ Царѣво пѣле. Казахъ на другарите, че иде аскеръ и да внимаватъ, нѣтъ да не мърда. Какъ тѣ ние направихме презъ нѣщата, съотъ правѣхъ и те. Впускахъ се пѣ всички кѣлиби, катъ избѣгнахъ се отъ правѣ правѣ къмъ Стѣпанѣвата кѣлиба, тѣчѣ кѣдетъ бяхме вчера. Тѣмъ спря предъ кѣлибата. Азъ всички тѣва наблюдавамъ отъ гѣре. Аскерѣтъ, който се бѣше прѣсѣналъ пѣдѣнара мѣстѣ селѣни. Тукъ тѣмъ се бави кѣлѣ единъ часъ. Запитватъ дали са ни дали хлѣбъ, селѣните са отъгѣвѣрили, че са ни дали хлѣбъ пѣнежа сме ги били; пѣсле са запитали какъва пѣсѣка сме взели. Някъ отъ младежите казали, че сме трѣгнали къмъ селѣ Дѣбѣрѣлаки, а дедѣ Стѣпѣнъ се бѣсѣрналъ и казалъ на аскера: Не лѣжете, етѣ ги на, хѣй тамъ не чуката. Дѣсѣга тамъ гѣреше гѣни и сѣга гѣ изгасиха. Пѣсле дедѣ Стѣпѣнъ разпѣсѣнаше, че ни е предалъ, зашѣтъ изѣелъ, че ще ги ударимъ здравѣта отъ гѣре. Засвири трѣба и аскерѣтъ се събра предъ Стѣпанѣвата кѣлиба, гдетѣ бѣше избѣгнахъ и трѣгнаха да си върватъ. Те се намирахъ пѣдъ насъ на кѣлѣ хилѣва крачки. Мѣстѣтъ бѣше гѣлѣ и пѣсле запѣсѣваше гѣрата. Азъ пѣсѣвахъ и казахъ на другарите да се прѣсѣнатъ изъ гѣрата и да дѣржатъ здравѣ. Шѣмъ мѣрднатъ да излизатъ отъ гѣрата ние ще имъ отъкриемъ гѣни. Тукъ мѣстѣтъ пѣзѣвѣлява. Тукъ мѣстѣтъ пѣзѣвѣлява; ще ги натѣпаме здравѣта и пѣсле ще прѣдѣлѣжимъ за планината Сѣгражденъ. В прѣдѣлѣжение на единъ часъ наблюдавахъ, дали няма да се пѣкатерѣтъ къмъ насъ, бѣзѣче тѣва не станѣ. Пѣ единъ време видѣхъ по пѣтъя, който изѣсѣваше пѣкрѣй единъ ридъ да се движи войска, която се отъправѣше за селѣ Драгушъ и казахъ на другарите, че и тѣзи пѣтъ се отърѣвахме. Въпреки, че дедѣ Стѣпѣнъ

беше им казал, че съм на чуката, аскерът не п'сми да д'йде.

П'снеше ~~и~~ ^сграден малко о слеп' и к'рв'з', и ш'н' време трули' се х'ди, преди'ших на другарите да п'снем за там преди да се стам- нил'. Трагнахме и в усилен, бърз х'д вървихме 3-4 часа ~~бе~~ п'чивка и наближихме сел' Безгашев0. Там живееха б'шняни турци. Пред сел'- т' направихме п'чивка и п'сле казах на другарите да заградим сел'- т' и да изл'вим б'шняните. Хайде другари, всички смел' да влезем в сел'т'. Влез'хме в сел'т' и н'г' къде хв'нахме завързахме, п'сле взехме наби'хме няк'лцина 'т първанците, бихме ги адрвата с прикла- ди и дърв'. Н' ник'г' не убихме. Вяхме 7-8 души; взехме хляб за няк'лк' дни и се 'ттеглихме. С т'ва аз исках да направя аларма да п'кажа, че съм се изтеглил в тази п'сна, а след т'ва за б'ик'лих и сл'з'х в п'лет' и 'ттам през Бар'ца, б'рата, минахме към сел' Ши- р'ки д'л, а 'ттук се п'нацихме на Гарван, к'дет' мяст'т' е угледн'. Вечерта извиках дед' Атанас 'т Нивичани и му разказах всичк'; раз- назах му цялата ист'рия. П'сках да узная дали има бити или аре- стувани селяни. Т'й ми каза, че хазайн'т бил 'ткаран в града, н' не живеше дали е бит. Казах на Атанас, че утре се 'чаква да присти- гне ми'г' аскер. Разправих му съща така 'че 'т турците съм взел дрехи и хляб. Предупредих г' да бъде предпазлив к т' събши т'ва и на Кутрулчет', заш'т' ще има г'лям' раздвижване на аскер. Казах му, че с другарите ще преск'ча къде Пляк'вица ~~и~~ и п'сле ще се спусна в п'лет'. Аскерът нека ме търси в Балкана, а аз ще сле- за в п'лет'.

Дед' Атанас се засмя и каза: „Ти бре Къ'се, кат' маймуни ги играеш п'терите.“ П'сле ме запита дали не съм убил няк'й 'т б'шня- нците. Казах му че не съм убил ник'й 'т тях, а че съм взел ч'рапи, навуша, дрехи и хляб, всичк' ш' ми трябваше. Зат'ва му казах, че утре, на другия ден, м'же би ще пристигне аскер, та да събши на Кутрулчет' да се изтегли към Рад'вишк' при Н'ста Мазнейк'ов д'кат'

mine бурята. Казах му, че и тѣ трябва да вземе нужните мерки, а аз с другарите заминах за селѣ Варварица; а оттѣм за планината Плъчѣвица и ще слеза в полетѣ за да пѣддържам духа на населениетѣ, за да не си каже: „Етѣ на, бай Андѣн Кѣсетѣ“ направи гѣрултия и се изтегли в планината.

И вернѣ, на другия ден плѣсна аскер нѣгрѣ. Кѣлкѣтѣ аскер имаше в гр. Струмица и в селата се ѣпѣти за бѣшнашѣтѣ селѣ и из Малешевските ~~планини~~ планини. В полетѣ частѣти тишина. От с. Попчевѣ слезѣх в полетѣ, пѣвиках селяните и ги запитях как са прекарали през тези дни. Те ми ѣтгѣврѣха, че са изтѣрпели мнѣгѣ страх, нѣ не се е случил нишѣ грѣзнѣ. Казах им да не се безпѣкѣят, вѣйските са трѣгнали да ни тѣрсят гѣрѣ.

- „Не се безпѣкѣйте и бѣде смели във всякѣ ѣтѣншение. Ще искам и вие да сте верни и смели към ѣрганизацията,“ казах им аз.

Младежите ѣтгѣврѣха:

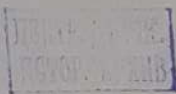
„Дѣкатѣ у нас душа кѣца, никѣй няма да забрави ѣрганизацията, каквѣтѣ и да стѣне!“

- „Радвам се и така ви искам!“ ѣтгѣврѣх им аз. / Тук Андѣн Кѣсетѣ се разплака. Б.М. /

- После ми разправѣха каквѣ казал в с. Бариевѣ каймакаминѣтѣ, кѣтѣ видели че някѣи са ударени ѣт тях правѣ в сѣрцѣтѣ и ѣня турчин там с пукнатата глава и пушка в ѣндека.

- „Бре кѣфир Кѣсе, нерде бакмиш ѣраси урмиш се ки чѣли пармаклен каймиш, бак гене бура тѣфѣк ичинденде унѣн куршу гѣлмиш тѣфѣн гене парѣн парче ѣлѣри факеринди бѣшини парче ѣлу миш ал анаса ѣ кѣфир Кѣсе не вакѣт ѣлѣур се дирим еленде ду шерѣк хич бир вакѣ бизим дѣвлетѣм куршулама дѣмѣк.“

Запѣчнах да се шегувам със селяните за ѣнѣва, кѣетѣ бе казал каймакаминѣтѣ за менѣ. Един ѣт тях ме запита: „Вернѣ ли е бе бай Андѣне, че ти си пѣгѣдил правѣ в пушката му?“

„Така се е случил“ - „Стгвѣрих му аз. И тѣй хубав“ ме в
целил и дѣбре беше да ме очисти.“ Друг се бѣрна и каза:

- „Бре ,майка му у читак!“

„Нали е мѣж, кактѣ бием,така мѣжа и да ме убият. Ние трябва
да бѣде пѣ-смели ѣт тях , да бѣдем пѣ- бѣдри.“

Тѣгава всички Стгвѣриха:

„Така гѣспѣдине,така гѣспѣдине!“

Кѣм 1922 година Делчев ми писа писмѣ в кѣтѣ нареждаше да за-
мина за България. След известнѣ време се ѣпѣтих за границата,кѣя-
тѣ преминах при Цѣрвена Ябѣлка- Кѣстендилскѣ и ѣттук се ѣпѣтих за
Кѣстендил. Другарите бях ѣоставил в Македѣния. Делчев дѣйде ѣт Сѣ-
фия и ми каза:

„Бай Андѣне вземи Бѣрис Сарафѣв и ше гѣ преведеш пре грани-
цата. Тѣй ше върви с тебе дѣ Вардара. Дѣ там ше бѣде всички пѣд
тѣвѣя кѣманда, в нишѣ яма да ти се бѣрка. Катѣ мине Вардара ше му
дадеш канал и инструкции, за да заминае за Витѣлск.“

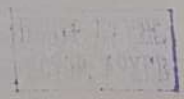
Стгвѣрих на Гѣце Делчев Сарафѣв с другарите си да се стѣгат
бѣзрѣ, зашѣтѣ нямам време за губене. Гѣце каза,че сега заминава
за Сѣфия и че ѣше на вѣтрѣя ден Сарафѣв ше пристигне с другарите
си тук.

Пристигнаха. С негѣ бяха : братѣвчед му,пѣдѣручик Стѣйковѣ,
пѣручик Дечев,всички ѣблечени в ѣфицерски дрехи,С негѣ бяха съшѣ
- Хаджи Димѣв и Саракѣв и други. Имаше дѣста интелигенция. Групата ѣа
бѣрѣше ѣкѣлѣ 7ѣ-8ѣ души. Пѣсрешнах ги в селѣ Цѣрвена ябѣлка. Тук ѣа
се събрахме и разгѣваряхме със Сарафѣв. Гледам всички ѣблечи в
офицерски дрехи. Димитѣр Дечев носеше лампази,такива каквитѣ е носѣ
сил в двѣрѣца. Казах тѣва на Сарафѣв и тѣй се изсѣмя.

„Абе какви са тези лампази, ше ѣхраняваме ли султанските па-
лати?“- запитах аз.

Катѣ чу тѣва Хаджи Димѣв,кѣйтѣ бе наблизѣ каза смеейки се:

„Разбѣбѣрѣсе, разбира се, тѣва ше правим!“

Започнахме да се глътвим за преминаване на границата. Взеха се мерки да излезем към границата. П' усойте имаше сиян и беше п'мързан нал'. Аз ги оставих в дерет' в уйта, за да се п'пекат на слънце, в сам възляз'х към границата, за да я гледам. Казах им да бъдат гл'т'ви. Слушах п' един време в дерет' че се пее песента "Карам-филке, Филке м'ме"... Нервирах се, разяд'сах се сили' и се върнах и със силен и стър глас се бърнах към Сараф'ва и казах:

„Б'ресе, къде сме тръгнали, на оваб'ба ли х'дим? Т'й ме запита

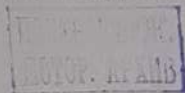
„Какв' има, ш' има?“

„Ами какви са тв'я песни? Ник'й да не смее да пее и приказва на вис'к', тук наблиз' е границата, всички да мълчат". Ак' не изпълняват т'ва, н'ет' казвам, т'гава нека всеки да г'тиде там г'т къ-т' д'ш'я, за мен няма да е п'лезен".

Сараф'в се бърна и каза:

„Пард'н, бай Анд'не, не ми убивай фас'на.“

След тая м'я забележка се мълчаха. Наредих един п' един п'дир мен да излезем на границата. И така п'лека - лека изляз'хме на граничната линия. Тук п'ст'яхме малк' д'нат' се мр'ине. Взех няк'лк' другари минахме линия'и турихме засада. Обаче всичк' ми-на благ'п'лучи' без да се случи неш' и г'ттам прав' п'рида се спуснахме в сел' Саса, гдет' и спряхме. Тук на един търл' срещнахме няк'лцина селяни, к'ито ни чакаха. Те бяха изнесли хляб, п'срещнаха ни и ги разпитахме какв' има, какв' няма... Казаха, че за сега няма ниш'. Запитах ги къде са г'пределили бивакът за през деня. Те ми казаха, че бил' нареден' бивака да бъде на съш'т' мяст', къдет' бяхме спрели. Съгласих се с т'ва, донувахме и после наредих да отидат до село Лук'вица и да кажат да изнесат хляб и вода на една чука, къдет' шехме да се устан'вим. Хлебът да бъде не малк', а няк'лк' т'в'аря/лва - три/. Донувахме тук и вечерта с куриери тръгнахме г'т сел' Саса за с. Лук'вица. Пресрещнаха ни куриери, а куриерите г'т

с. Саса се завърнаха и ние продължихме пътя за една чука над Бре-
галица, където заварихме няколко селяни. След малко дъждъха 7-8
души от п-видните селяни и един старик. Кат' се срещнахме със се-
ляните те се зарадваха много. С тях се познавах от п-рано. Те дъ-
ждъха при мен и аз започнах да ги разпитвам какви има, какви няма.
През това време Борис Сарафов, Станков и Дечев бяха на няколко
крачки от нас. И д'кат' представи Сарафов на селяните тъй се из-
търси пред тях, каза добър вечер и после рече:

„Знаете ли кой съм, аз?“

„Не, не знаем.“ — отговори селяните.

„Аз съм Борис Сарафов, председател на Македонския комитет.“

Аз стъп и мълча. Старикът с изпъкналият к'жух, който беше дъ-
шел с групата селяни, обръщайки се към Сарафов, му каза:

„Можеш да си ти, н' ние не те познаваме. Ние познаваме бай
Анд'но.“

„Аз казах на ~~на~~ Борис Сарафов заш' избърза, аз мух да те пред-
ставя.“ Той се застрами и не ми отговори.

Взехме хлеб, седнахме на чуката и после през с. Б'гданци се
отправихме за Голак. Получихме сведения за голям раздвижване на
в'йска от към Метрушинци. Поради това се отправихме, ~~преди това~~
~~са отправихме~~ за Разд'вци. Аз бях казал на Сарафов, че след кат'
минем през с. Б'гданци ще замина за Голак и оттам за Саса. В Крстен
дил т'гава се видях за последен път с Гоце Делчев. Аз отид'х в С'ф-
фия, а той замина за Сярско

Кат' узнахме, че към Метрушинци се отправя в'йска, Сарафов ка-
за да заминем заедно, заш'т' без тебе, бай Анд'но, може би ще се
случи нещо. П'слушах го и останах с него и кат' се стъмни заминах-
ме за Брегалница и оттам п'ехме за планината Голак. И така кат'
най-напред
вървахме п' едно време дадох знак да седнат всички. Всеки седна
къде ~~д~~свари; насяда цялата верига. Казах никой да не пуши и да се

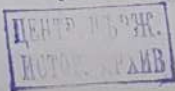
Истор. А. 1113

пази тишина. Врис Сараф'в беше сам' и няк'лк' крачки 'т мен. Т'и
стана и се приближи д' мен. Направих му бележка, заш' иде при мен. 4-
П'сле пр'дължихме пътя, излиз'хме 'т Разл'вци и ни п'срешнаха се-
ляни, к'ит' запатахме за движениет' на аскера. П'вихах Велик' 'т 4-
Разл'вци, наш куриер и работник, много доверен' лице и му казах да
изпрати ч'век д' с. Русин'в', за да каже да ни изнесат х'хй храна, ме
заш'т' п'дшат ли, че Сараф'в се е явил, веднага ще г' предадат. Кз
исках да отскоча за 2-3 дни до с. Саса и да прибера пушките, к'ит' а-
бяхме 'тавили там. Сараф'в с другарите си пр'дължи пътя си за с. 4-
Лаки и 'ттам за Асанлия и шяха да ме чека при влашките к'либи. Вър-
нах се ~~в~~ с. Саса, прибрахме пушките и взох няк'лцина селяни да ми 4-
п'магат в пранасянет' и п'сле предад'х ги на Велик' 'т с. Разл'вци,
к'ит' де ги препрати на Рад'вичани и на дед' Атанас; пр'дължих за
Лаки през к'дет' беше минал Сараф'в на път за влашките к'либи. Ние
т'гава със Сараф'в н'сехме мн'г' материали. Беше паднал сняг и
ясн' личеха следите, к'и к'дет' минали х'рета на Сараф'ва. Тебяха
заминали за Караг'зелията, к'дет' и ги настигнах. Тук бяха наклели
г'гън и се грееха на жаравата. Беше мн'г' студен' и духаше силен и
студец г'рняк. Д'лу в дясн' бяха к'либите Смилянци, а пред нас се
издигаше чука. Вяхме п'ставили и час'ви, н' Турският аскер се беше
приближил незабелязан' д' час'в'я. Сараф'в беше предаден.

Нашият час'в'и, без да 'тирие г'гън тичайки д'хажда при мен и м'
ми събшава: „Бай Анд'не, аскер! Н' д'кат' излезе 'т к'либата гле-
дам се п'дд'х'а вече фес'вете на аскера 'т мяст'т 4-
к'дет' ст'еше нашия час'ви. Веднага извиках:

2. Другари, грабвайте 'ръжият'!

Открехме и ние г'гън. Д'я секретар Маказлиев, р'д'м 'т струмиш',
падна мъртав. Д' нег' убиха и К'ль' и ние веднага се спуснахме да
хванем вис'чината. Турците пр'дължаваха да стрелят. Сега вече те
раниха и мен в лицет' и в рам'т'. Раниха същ' в ~~малкия~~ десния

десния крак и Ст'ян Исмаелията. Изнекукне се и ние на високата чук
на и моите другари започнаха да стрелят.

След кат' ме рениха нрвта, нрвта' течеше 'т рената ми, пр'ва-
ди силния студ подаше във вид на мразулки. Аз пр'дължих да стрелям, ни-
макер и ранен близ' два часа. Аскерът п' еди' време сп'лучи да за-
пади к'либите и цялата местит'ет се п'кри с дим и ние изгубихме 'т
п'гледите си турците, н' пр'дължавахме да държим какт' 'т една, та-
ка и 'т другата страна. П' еди' време 'т запалените к'либи за-
п'чнаха да светкат и гърмат куршуми. Т'ва бяха куршуми скрити 'т
власите, к'ит' сега 'бхванати 'т 'гги експл'дираха. Аскерът п'-
мисли, че в к'либите има 'ше к'мити...

Изгубих ми'г' ~~к'либа~~ кръв и ми 'тпаднаха и двете ръце и не м'-
жех вече да стрелям, а 'станах да лежа кат' труп. Другарите пр'-
дължаваха да се сражават. Падна мрак, н' аз не бях в състояние
да дам заповед за 'тотъпление и другарите 'тотъпиха сами. След ка-
т' 'тотъпили на няк'лк' крачки, другарите Велк' и Кръсто 'т Н'в'-
сел' си казали: "Нашият в'й'да 'стана там, на п'лесражениет', а да
видим каква става с нег'?" /Тук Анд'н Къ'сет' се разплака. В.М./
Двамата другари се връщат и ме намират 'ше жив. Вземат пушката и
петр'ндаша ми, хващат ме за ръце и така в пр'дължение на 20-30 крач-
ки ме влачат. Кат' се раздвижиха краката ми 'ттръпнаха, зап'чнах
да се сгрявам и така м'ях да се п'изправам малк' с краката си.
Сбърнах се към другарите и им казах:

„Не б'йте се, вървете!“

И така стигнахме на Караг'злията при дед' Спасевата к'либа.
/Т'ва е една историческата к'либа./ Другарите ми н'сеха 'ръмие-
т', а пък аз бях превързал главата си с една кърпа. Кат' набли-
жихме к'либата заляяха кучетата и дед' Спасе ни п'срещна, пр'вик-
вайки се:

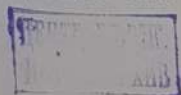
„Живи ли сте бре, братя?“

Ст'в'рих му: „Живи сме, н' не всички!“

И после като ме видя с протрзана глава тѣй се изплаши. Казах му: "Не бѣ се, дедѣ Спасе!" Влязѣхме в кѣлибата и запалихме ѳгън. Дедѣ Спасе като разгледа пѣдутите ми прѣсти каза, че има кѣпче с разсѣл, "не туриме листи ѳт негѣ на ѳтнѣте ти и така ще излезе студя". После тѣй закрепи на ръцете ми пѣ един лист и така ѳстанах в прѣдѣлжение на пѣлѣвин час, след тѣва дедѣ Спасе свали листата, и кѣжата пѣ ръцете ми се ѳлипи и се пѣказа червенѣ месѣ като крѣв. и дедѣ Спасе се миѣгѣ изплаши... След като се пѣнагрѣдохме дѣбре казах на другарите да вървим за Гѣтен. Слезѣхме на един рид срещу негѣвата кѣлиба. Пѣд нас беше река Смилянѣина и пѣ еднѣ време забелязахме аскер, кѣйтѣ запѣчна да сече стебла, за да свѣича телата на убитите турци. Кѣлкѣтѣ турци бяхме убили, тѣлкѣва други умряха ѳт студ. Вечерта стигнахме в с. Нивичани при дедѣ Атанас, кѣйтѣ ме запита за другарите. Казах му че нѣ сме ги ѳставили, курбан на ѳрганизацията. Тѣй се ѳбърна и каза, че няма бѣй без смѣрт. Наредих му да извести веднага на Чернѣпеев да дѣйде при мен, за да му предам мѣите другари, а аз да замина за Бѣлгарѣя, за да се лекувам. Пѣ тѣва време Чернѣпеев се намираще в Струмишкѣ. Бай Атанас се разпѣреди веднага и изпрати известие на Чернѣпеев, кѣйтѣ веднага пристигна при мен.

Мѣетѣ раняване стана на 2. февруари 19ѣ2 година, а с Чернѣпеев се срещнахме на 5 февруари 19ѣ2 година. Пѣисках ѳт Чернѣпеев да ми даде на разпѣлѣжение двама другари, като някѣлкѣ души ѳт мѣите другари ѳстанат при негѣ. Тѣй ми даде Петѣр Китанѣв с 2 кѣния, а после извикахме и Христѣ Кутрулчетѣ. Чернѣпеев се раздели ѳт мен и замина за Струмишкѣ, а аз пѣех за Малешевскѣ и пристигнах на чуката Шумнатец. Срѣшу нас се издигаше планината Касапли. Там бил с другарите В. Сарафѣв. С мен бяха Петѣр Китанѣв и Христѣ Кутрулчетѣ. Аз пѣк не знаех, че Сарафѣв се е намирал там. Кѣм пладне се пѣчна силнѣ сражение и ние наблюдавахме как аскерѣт

настъпваше във вериги, а още така чувахме виковете на четниците, които стреляха срещу турците. Макар и сикат поисках да отида и да хвърля в гърб на турците пет-десет пушки, и Петре Китанв не ми даде. При мен беше и Стъян Инвалията, който беше ранен в десния крак. Кутрулчет се засмя и каза:

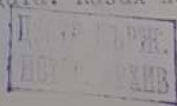
- „Бай Андже, душата ти е дъшла дъ зъбите, а ти ще инат правеш и искаш да отидеш на пъмш.“

Ние гледахме какъв ставаше насреща, и не мъжехме да дадем пъмш. Христ Чернпеев беше заминал за Струмишк. Вечерта с Христ Кутрулчет и Петре Китанв стигнахме в с. Ръбъв. Разпитах селяните как се развил сражението на Касапли и в коя посока са отстъпили Сарафв и другарите. Те ми казаха, че са били на Мачевските килиби и че при завързалото се сражение са паднали осем души. Катъ разбрах къде са рекли си гласът да им е на пъмш, ако ги открият ще ги унижат дъ един, защото мястото при Мачевските килиби е твърде лъшо за бий.

Междувременно Гъце Делчев ми беше писал писмо, и поради развилите се сражения и метаняване писмото плучих едва когато стигнах в селъ Ръбъв. Христ заедно с Петре ми го пръчетоха. Делчев ми пишеше между другото да не давам път на Сарафв да мине Вардара, защото той щял да направи някви нередни работи....

Стемни се, взехме конете и потеглихме за Пиянечки, за селъ Истевник, където не спряхме, защото не бяхме уверени в хората и поради това, макар и късно стигнахме в с. Лешко, където бяхме вече напълно гарантирани. Тук се разделих с моите другари като за границата се пътих с други хора. Христ Кутрулчет и Петре Китанв искаха да ме изпратят дъ границата, и им казаха, че те сега споконно могат да си отидат по райните си.

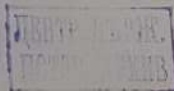
Минах границата при с. Къпривен и се явих при дедъ Мирчо и баба Яна. Селото бе на около 300 метра от границата. Казах на дедъ

Мирчо да отиде и да събши на пограничния офицер за мѣто пристигане. Както казах с мен беше и Стѣян Инвалията. Баба Яна беше смяла и весела жена и псуваше катъ мъж. Тя се обърна към нас и ни каза: шом сте дошли дѣтѣва дѣредже вас ще наредя хубавъ и лесно. Даде ни баница и млекъ и ми каза: „ще ядеш, ще пукнеш и после те ме псуваш на майка.“

Известиха граничния офицер за нашето пристигане и той изпрати двама войници. Единият войниците катъ ни видя каза, че ако ни би видял на граничната линия, щял да ни застреля, щял да ни прибере ружията и така щял да получи още една нашивка. Баба Яна му каза: „добре да направим, човек да спасим, та да получим благославията блага и тѣхрате. Голѣма работата, щял си да получиш нашивка.“

Ние бяхме в другата стая и чувахме разговора между баба Яна и войниците. После войниците доидоха в нашата стая и ние им предадохме нашето ружие. Стѣян не можеше да се движи и баба Яна даде свѣякъ. Пограничният офицер нареди на един старшия да вземе двама войника и да ни откарат в с. Бобошево и там да ни предадат на властите. После по наше искане пручика нареди да се отпуснат от махалата два кѣня и ние потеглихме за с. Бобошево, където стигнахме вечерта и отседнахме в един хѣтел. Събраха се хѣра. Мен хем ми беше тежко, хем срамно, пък и мнѣзина ми бяха познати. Кметът телеграфира в Дупница за да ни изпратят фойтѣн. Приставът бе пригѣтвил за нас два кѣня, но после катъ разбра, че е прѣчан фойтѣн излезе благоразумен и не направи спѣнка. Качихме се във фойтѣна и придружени от двама стражари стигнахме в Дупница и отседнахме в хѣтел "Батенберг". Събших на д-р Василев да пригѣтви в бѣлницата стая с две легла. При нас се яви един старши стражар и ни каза да вървим в участъка. Аз се обърнах и му казах: „ти будала ли си или пък улав? Той ми отговори: „нитъ съм улав, нитъ съм будала, а изпълнявам заповѣд.“ Отговори ми, че при тѣва предложение заповѣ

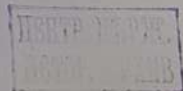
не изпълнявам и че няма да излезе през деня вни да се стбират х^о-
рата кат^о на мечка к^ол^о мен. Такава зап^овед аз няма да изпълня.“

П^олицаят се показа примирим и стиде да д^оложи на св^оет^о начал-
ств^о. Не се мина мн^ог^о време и пристигна началникът на участъка и
една к^ола за б^оклук и ми каза: „хайде ставайте ше ви ^откараме в ^об-
шината! Разбира се ^отказах да се п^одчиня кат^о п^оясних, че съм казал
на д^окт^ора да приг^отвят в б^олницата стая с две легла и че не съм
д^ошел тук да правя ник^ому зл^о. След разг^ов^ора ни прист^оп^оват п^остави
пред вратата ни час^ови. Кат^о се мръкна К^ол^о Малешевски изпрати
файт^они и ние ^отид^охме в Б^олницата, къдет^о ни ^опресрешна д-р Василев,
заедн^о с фелдшера. Тук дад^оха ни б^олнични дрехи, пре^облек^охме се и
ни привързваха. След ^обед д-р Василев д^ойде при нас, придружен ^от
4-5 души- ^ок^олийският началник, пр^окур^оът, след^ователят и др. Тях
аз п^ознавах лич^о заедн^о с тях влезе и един неп^ознат ч^овек, д^оста
възрастен, с тинка брадичка, сух. Кат^о вляз^оха п^оздравиха ни с
д^обър ден! Ние бяхме легнали на креватите. М^оите ръце бяха превър-
зани. Всички насядаха на ст^ол^ове. Д-рът, к^ойт^о беше ^останал прав се
^обърна към мен и каза:

„Бай Анд^оне, тук пред теб се намират представители на властта
а между тях е и един скъп г^ост- чужденец, к^ойт^о ше иска да те раз-
пита за Макед^ония. /Д-р Василев беше наш ч^овек/.

Чужденецът беше австрийският к^оресп^ондент г^осп^один К^ол^опач.
Кит^о чух имет^о му казах, че за нег^о съм чувал, н^о лич^о не г^о п^озна-
вам. Чужденецът стана ^от мяст^от^о си и ми се представи, разбира се
без да ми хваща ръката. Т^ой п^о-премести ст^ола и седна п^о-близ^о
д^о мен. Пр^окур^оът ме предупреди да приказвам без да се стеснявам
^от тяхн^от^о присъствие. К^оресп^одентът знаеше бълг^оарски и зап^очна
да ми задава въпр^оси.

„Най-напред ме запита как се казвам, на к^олк^о съм г^одини. Казах
му че съм р^од^ом ^от Макед^ония, н^о ^от к^ое сел^о - не зная, не си сп^о

миш. Пък и т'ва не е така важио! "

"Кое ви е накарало да скитате по планините и да понясите тези страдания, да губите младостта си? "

"За т'ва е вин'вна турската тирания. "

П'сле т'й ми зададе редица въпр'си на к'ит' аз разбира се или му 'тг'варях или не, сп'ред въпр'са. П'сле ме п'м'ли да направи снимка. Отказах му.

Д-р Василев п'л'жи г'лами грижи за м'ет' излекуване, н' раната гангрена и трябваше да замина за С'фия.

П' т'ва време в Кюстендил се бяха събрали ин'зина, между к'ит' Мисе Развиг'р'в, Христ' Черн'пеев и др. и се тъкмели да заминат за Макед'ния. Черн'пеев кат' чуд че съм излязъл от б'лницата п'мислили, че съм се напълн' изцерил и веднага телеграфира.

"К'се, веднага замини за Кюстендил! "

И аз вмест' да замина за С'фия 'тп'тувах с ф'йт'н за Кюстендил и там се срещнах с нег'вите и м'ите другари. Кат' се видяхме с Черн'пеев му казах:

"Абе аз тебе къде те 'ставих и сега къде те намирам! "

Разказа ми, че кат' се разделил с мен п'лучил нареждане да д'йде в България. И ет' на сега заедн' с Мисе Развиг'р'в заедн' с 25^{к'д'л'} души сме се събрали. Запитях ги какво желаят от мен. Казаха ми, че са искали да се посъветват с мен и после да заминат. Те изказаха съжаление, че 'ше не съм напълн' излекуван и че не 'ше м'га да замина с тях. На Христ' Черн'пеев 'тг'варих така:

"Драги Христ', драг' ми е, мил' ми е да д'йда с вас, н' не съм р'т'в. П'сле едн' 'ше ви п'съветвам - д'бре 'ше е да п'чакате 5-10 дни и едва т'гава да минете границата. "

П'искаха да узнаят, защ' така ги съветвам, коя е причината. Казах им, че ш'м минат границата веднага 'ше ги открият и 'ше имат г'леми неприятн'ости. Т'й ми каза:

"Имам ли с мене 250 души, аз не се боя! Ще замина, каквото и да става. Минем ли границата" - продължи Чернопеев - "Мисе Развиоров ще стаде в шинско, а Никола дечев - във Велешко".

Повторно му казах, че опасността на която се излагат с това бързане е голяма, че е пливнала много войска и пр. Но те не се вслушаха в моите съвети.

На сутринта заминах за София. Бързах да не стане инфекция с раната. В София ме посрешнаха Гьорче Петров и Христо Матов. Те взеха бързи мерки и ме изпратиха в Католическата болница при д-р Кожухаров, който ме оперира и изчисти раната и съши носа и лицето ми. От ръцете ми бяха паднали меса и ги държех в топла вода и така след десетина дни излязох от болницата. Гьорче Петров ми каза да остана на почивка и да се посправя, но аз отговорих, че не мога да стоя тук. После той ми даде облигации, като ми каза: "Хем ще се поразходиш, хем ще посъбереш пари за Организацията". Даде ми облигации по 5, 10 и 15 лева и нареди да ме придружава един грамотен другар

Георги Попов, родом от с. Ресен, тивешко. Гьорче Петров ни даде по два наполеона златни за разноси. /По лицето продължавах да имам мушам/. Съгласих се с нареждането на Гьорче Петров и още вечерта потеглихме с моя другар Георги. Аз поставих облигациите в една чанта, която предадох на моя другар Георги, който щеше да ме придружава. Най-напред се отбихме във Враца. Понеже гарата беше доста далеч от града, качихме се на една бричка и така стигнахме до града. Посрешнаха ни някои от видните граждани, които бяха слушали за мен. Между тях се оказаха няколко учители, които казаха че в касата на женското дружество имало около осемстотин лева; от Македонското дружество казаха, че парите ще изпратят направо на Гьорчето в София. Исега като се научиха за моето присъствие в града познати и непознати ме оставяха ни в хотела, нито в гостилницата.

След като престояхме около пет дни заминахме за Кутловица /Михайловград/, където също така бяхме добре посрещнати. Оттам заминахме за Берковица, където събрахме около три хиляди лева, а в Лом събрах-

ЦЕНТР. ДЪРЖ.
ИСТОРИЧ. АРХИВ

ме четири хиляди лева.

Получих телеграма от Гьорче Петров, с която той ме викаше веднага да потегля за София. Бяха ми останали облигации за 4-5 хиляди лева. Вечерта преди заминаването ми имаше трапеза на която взеха участие около 20-30 души. Между тях имаше и офицери. Произнесени бяха речи. Говорих и аз.

Като се завърнах от Лом намерих писмо от Централния комитет, с което сеп нареждаше да взема Гьорче Петров с неговите другари и да ги доведе в Македония, като Гьорче Петров остане изключително под моя команда. Междувременно аз бях влязъл в Македония и после отново прехвърлих границата, за да доведе Гьорче и другарите му/.

В така образуваната чета на Георге Петров влизаше и Лука Иванов. И така, аз се върнах обратно, за да причакам Гьорче. Но преди това аз трябваше да отида в Княжево /до София/ за да прибера 94 манлихерови пушки с по 250 патрона, които бях си осигурил чрез един старши и един фелдфебел. Писах на Гьорче Петров да чака в София и да се отправи за Кюстендил едва след като му съобща. Междувременно аз трябваше да изнеса това оръжие от Кюстендил нагоре към с. Сенокос, кюстендилско. Като свърших и тази работа писах на Гьорче, че вече той ще може да изпраща от своите другари по 2-5-10 души към Кюстендил. Пристигна и Гьорче и оръжието го изнесохме с моите другари. В Кюстендил останах аз с моя секретар Туше от с. Богданци, гевгелийско /забравил фамилното му име/. Поканени бяхме на вечеря у Петър Кулев и към полунощ ушътихме за село Сенокос, за да се срещнем с нашите другари, които ни чакаха там. По това време във връзка с задигнатите пушки ще бе настанало голямо раздвижване като между другото бяха поставени и постове по шосетата. Като минахме покрай казармата наизля-

зоха войници и стражари. Аз бях с бастон и носех само един пистолет. Войниците ни закараха при дежурния офицери, който излезе мой познат и той нареди войниците да излязат от стаята. После той се обърна и ми направи забележка, защото минавам по шосето. Казах му: "Малко ли газим калове и вода в Македония?..."

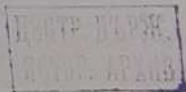
И на сутринта стигнахме в Сенокос. Там бяха Гьорче Петров и Лука Иванов; те ме чакали, но оръжието още не беше раздадено. Гьорче ме попита къде съм се забавил толкова. Казах му. След това наредих всички другари да изнесат дрехите, обувките и оръжието и да се готвят. Гьорче се обърна и ми каза: "Чакай, не бързай толкова, направи една почивка, джанам!" - Отговорих му, че: "За мен почивка ще има, когато видя Македония автономна или пък, когато Македония намери свободата си". Той се обърна и ми отговори с една прилепска псувня: "Дати...мъртвите". /Тук Андон Кьосето се разплака. БМ/. Всички започнаха да се въоръжават и обличат. След това им казах да се наредят на поляната и прегледах кой как се е въоръжил и облекъл. Пооправих някои от тях. С нас карахме 12 товара коне, натоварени с оръжие, за които се грижеха 7-8 души селяни. Разположихме се под Сива Кобила, на около два километра от границата. Към пладне часовоят съобщи, че към нас идел пограничния офицер Спиرو Трифунов, Та да се скрият, та да не ни види. Офицерът водеше със себе си и едно голямо куче. Те влязаха в бивака ни и ние ги посрещнахме любезно, без да се смутим. Офицерът на мен не обърна внимание и се запъти право към Гьорче Петров. Той побледня и се чудеше какво ли сега ще се случи. Лука Иванов пък само теглеше мустаци и гледаше, но не се случи нищо. Още с видело ние минахме границата в дясно от Султан тепе. Цялата граница беше осветена. Наблизо до границата имаше турска войска на чадъри. Ние минахме границата под тях.

Бяхме извървели около един километър на турска територия и дадох нареждане да спрат и да направим почивка. С нас бяхме взели поручика и старшията. Като стигнахме пограничната линия поручика пожела да се обогуба с нас. "Не, аз му казах, не ще дойдеш с нас и ти отстатък за малко на турска територия". Поручикът се изплаши, но мина на турска територия. След почивката повиках аз Гьорче Петров и Лука Иванов, обогубахме се с поручика, дадох му двама другари да го изведат до граничната линия, като им казах да не се връщат докато неполучат бележка от поручика, че са пристигнали здрави и читави на българска територия.

След като направихме почивка от час и половина, върнаха се другарите, които изпроводиоха офицера и после тръгнахме навътре в Македония. Гьорче Петров писал писмо в Крива Паланка и изпратил "много здраве" на свои приятели. От това "много здраве" скоро започна раздвижване на аскер. Като се научих за постъпката на Гьорче казах му занапред да не прави това. продължихме пътя и стигнахме между Злетово и Кратово. Нашата чета беше голяма, храна получавахме от много села. Гьорче Петров през това време писал друго писмо на свой приятел-даскал, с което го молил да му изпрати цигари. /Гьорче бе мераклия пушач/. Когато донесоха храната гледам, че носят и цигари, адресирани до Гьорче Петров. Запитах Гьорчетата откъде знаят тези хора, че ти си тука, та да ти изпращат цигари?

"Как така от къде знаят, нали им писах - отговори Гьорче".
"Аз ли съм войвода или ти?" - казах разнервирано и върнах пакета с цигарите на изпращача с подпис, че такова лице при нас няма.

После продължихме за Щипско и Светиниколско, като на места трябваше да се движим във верига. Вардар минахме между Велес и Башино-село, на Мезовска ливада и стигнахме в с. Долно-Оризари откъдето минахме река Бабуна. Съмна се и почнахме да присрещаме селяни - пазарджии, на които казах да не казват нищо за нас. После вле-

зѡхме в Оравската нѡрия, кѡдето нѡкълиѡ души сѡлнии ѡт сѡравенѡ
ни снабдиха сѡ малкѡ хлѡб, а вечерта при нас дѡидѡха гѡлим брѡй сѡ-
лнии. ѡт тук прѡдѡлжихме за сѡ. Извѡр и стигнахме в сѡ. Стопанци. Тук
сѡлниците дѡнесѡха в планината храна и запитаха за Петѡр Ацев - кѡ-
де е и кѡга ще дѡйде. ѡтгѡвѡрихме им, че тѡй ще пристигне след ден
два. Те се радоваха, че съм им дѡшел на гѡсти и разпѡрѡваха, че ѡтгѡвѡ-
на слушали за мен. Канѡха ни да ѡстанем пѡ прѡдѡлжителнѡ време при
тях. На другия ден вечерта пристигна Петѡр Ацев с ѡчетата си и сега
вече прѡдѡлжихме да се движим в нѡгѡвия райѡн. Гѡрче Петрѡв по-
жела да се ѡтбие в рѡднѡтѡ си сѡлѡ. Петѡр Ацев каза, че няма да ѡти-
де в сѡ. Трѡяци, а ще ни даде съдействие да стигнем дѡ там. Стиг-
нахме в сѡлѡтѡ и ѡтседнахме в Гѡрчевата кѡща. Гѡрче каза: тук
съм се рѡдил, тѡва е мѡетѡ рѡднѡ сѡлѡ.

Прѡстѡяхме нѡкълкѡ часа и след тѡва се изтеглихме в гѡрата.
Сега вече между нас бѡха Пере Тѡшѡв и Тренкѡв. Навреметѡ аз бѡх
гѡнил Тренкѡва и Пере Тѡшѡв запѡчна да пуска шѡги вѡв вѡрѡка с та-
зи гѡнитба. Тренкѡв се дѡкачи, а пѡкъ Пере Тѡшѡв избухна в сѡях и
каза:

„Мислѡх, че ѡт мен пѡ-будаѡла няма, а етѡ че Тренкѡв излезе
пѡ будѡла и ѡт мен и ѡт бай Андѡна!“

Тренкѡв /ѡрдѡн/ се дѡкачи тѡврде мнѡгѡ.

Гѡрче Петрѡв се ѡбѡрна и каза на Петѡр Ацев, че другарите
нямат дрѡхи. Петѡр Ацев каза че ще нареди да донесѡт дрѡхи, нѡ това
шѡлѡ да стане след нѡкълкѡ дни. След нѡкън ден се ѡтбихме в сѡ. Плетѡ
варѡкѡдетѡ дѡкераха два чувѡда пѡлни с ризи, гаши и др. Ацев раз-
предели дрѡхите между свѡбите другари, а на нас не даде ниѡ. На-
край ѡстанаха нѡкълкѡ парчета и Гѡрче запѡчна да ги раздава на
свѡите хѡра. Нѡ дрѡхи малкѡ, а хѡра гѡли мнѡгѡ, на кѡгѡ да даде пѡ-
ранѡ. Натѡ видѡх, че сѡ нѡкълкѡ парчета няма да задѡвѡля нуждите
на другарите, аз се ѡтказах да ги взѡма. Тѡва нешѡ засегна Петѡр

Ацев, а^{то} и^{то} каза "бръшайки се към мен:

"Ако искаш дрехи стегнати, хубави да беше "станал там където ти е мяст^о т^о."

"Мест^о мяст^о е цяла Макед^ония и ти кат^о рай^онен началник си длъжен да набавиш нужните дрехи - "Стг^овори му аз.

"Аз не съм те канел с бърлика да д^ойдем - "Стг^овори ми Ацев.

Аз се нервирах ми^го рипнах и казах на другарите да се "тценим зап^оо Ацев казва че сме д^ошли в нег^овия рай^он кат^о натрапници.

После аз праминех със св^оите другари насреща, в другата планина.... В с. Тр^ояци бяхме изпратили група "т 1^о души. Приз^ори забелязахме да се движи в^ойска във вериги. Какт^о срещу нас така и над нас имаше г^ора. Към пладне изгаряха 4-5 пушки и аскерът зап^очна да настъпва. Кат^о пристигна на един рид, "тк^ом с. Дуйне се "ткри силен "гън. П^окених другарите да "тидем в п^ом^ош и да ударим аскера в гърб заш^от^о турците бяха "бградили Ге^орги Пешк^ов. Петър Ацев каза: мааа "чакай, не бързай г^олк^ова! Чаках извести^о време, н^о кат^о видях че пристига и н^ов аскер и че т^ой не се натъква на нашия бивак, наредих 1^о- 15 души "т другарите да излезат и да ударят аскера, н^о последният измени св^оята п^ос^ока на движение. И кат^о видях, че тази част "т аскера не д^ойде къдет^о я "ченвах, се п^овзонах и казах на другарите да ударим т^огава аскера в гърб. Петър Ацев каза: "т^ова не е тв^оя работа."

Тези думи на Петър Ацев ме засегнаха твърде ми^го; те ме "скърбиха дълб^ок^о. Веднага изпратихме нареждане десетка в с. Тр^ояци да се изтегли над^олу. Петър Ацев каза, че т^ой е рай^онен в^ойв^ода и че т^ой "тг^овара за всичк^о."

Отъмнах се и сили^о "скърбен взех св^оите другари и се "тцених "т Петър Ацев и минах на срещния рид на с. Плетвар, а т^ой замина за с. Плетвар. Претиха ми хабер да направим среща. За т^ова ме м^олеше Гь^орче Петр^ов. Направихме среща. Тук беше и Неро Том^ов. Повдигнах

ПРЕДСТАВИТЕЛ
НА
ОБЩЕСТВОТО

всърсѣ замъ нѣ се съгласиха да ѿидемъ въ пѣмѣцѣ на Геѡрги Пешкѣ. Ти заблуждавахъ, замъ избигахте ѿ пѣзицията. каза П. Ацев тѣговѣрихъ му, че въйската, кѡятѣ очаквахъ дѣ мино задъ васъ. Всю я прѣпуснахте и не дадохте да ѿидемъ на пѣмѣцѣ и ти беше, кѡйтѣ ми казѣ, че гѣва нѣ е силѣ мѣя рѣбѣта, пѣсле ти ми нанесе рѣдица ѿбиди: за дрехите, че не си ни кенелъ сѣ бѣлици и пр.. Пѣ тези причини се разпекнахъ. Азъ се събѣгувахъ сѣ Геѡргѣ Петрѣвъ, Парѣ Тѣмѣвъ и Лука Иванѣвъ кѡтѣ се братски целунахъ, а Петѣръ Ацевъ дѣри не искахъ да пѣгледна, и презъ Мѡрихѣвскѣ стигнахмѣ въвъ Вѣлешкѣ. Въ мѣята група между другите бѣяха и Геѡрги Пѣдѣвъ ѿ с. Ресен, Тивѣшкѣ, Тѣдѣр Тѣтовѣчетѣ, Христѣ Илиевъ и др. Заминахмѣ къмъ с. Цѣрници, а ѿтамъ въ с. Изѣбѣр, Вѣлешкѣ, пѣсле къмъ с. Цѣрѣвѣцѣ, а ѿтамъ въ с. Скачинци, кѣдетѣ влязѣхмѣ въ селѣтѣ и се разпѣделихмѣ пѣ квартири. Илиѣденскѣтѣ въстание беше вече привѣршилѣ. Призѣбри дѣидѣхъ сѣлѣни и ни събѣшиха, че селѣтѣ ѿбѣжда въйсна. Излязѣхъ да прѣвѣра и действитѣлнѣ въйсна ѿбѣграждаше селѣтѣ ѿ всички страни и ние пѣ реката се ѿсправихмѣ правѣ къмъ висѣчината Клепа. Ние хѣмъ тѣчаемѣ, хѣмъ стрѣляемѣ. Вѣятъ ни въ тѣл. Събѣшиха ми, че на другия рѣдъ имѣлѣ нашѣ чѣта.. На тѣва нешѣ азъ не дадохъ мѣгѣ въяра, нѣ пѣсле разѣбрахъ, че тамъ бѣлѣ Вѣрисъ Сараѣвъ сѣ другарите. Дѣкетѣ излязнемъ на чуката, за да хванѣмъ пѣзицията ѿ насъ паднаха четирима другари, между кѡитѣ и Вѣликѣ. Наблѣжихмѣ висѣчината, нѣ азъ се бѣхъ мѣгѣ измѣриѣлѣ ѿ тежкия патрѣбѣндашъ, кѡйтѣ ме удряше пѣ кѣрема и пѣчнахъ да пѣвършамъ кѣрѣвъ. ѿбѣрнахъ се къмъ другарите и имъ казахъ: тѣчайте да хванѣмъ висѣчината, замѣтѣ азъ се мѣгѣ измѣрихъ. Прѣвъ на чуката спѣлучи да стигне Маркѣ Христѣвъ заеднѣ сѣ някѣлкѣ души ѿ другарите между кѡитѣ беше и Тѣдѣр Тѣтовѣчетѣ. Изкомѣандувахъ хвѣрляйте кѣпѣта, дрѣхи и дрѣжте самѣ бѣмбѣите. Другарите стигнали на чуката се срѣснали сѣ някѣлкѣ души турѣчи-аскерѣ, и веднага ѿтриха силѣнъ бѣгѣнъ пѣдъ тяхъ.. На чуката възлязѣхъ и азъ и ѿтамъ презъ целия денъ вѣдѣлихмѣ сѣражение. Аскѣрѣтъ презъ деня прѣведе трѣната-

ми. Тгава ние вдехме бутилки пълни с динамит, кит бяха плетени с връви и опазани с въстк, тгъра тана с фитил. Когат аскерът ни наближи и мина из нж, ние хвърлихме на всички страни бутилки с динамит. Настъпи глъчма суматха: избърна се всички: камъни, цъпа, дрехи, тесно, картина гръна. Турците запчнаха да бягат и ние стреляхме по дир тях. Засвири обрва / тръба/. Мина известно време и стрелбата стана п-рядка. ^{Наредих} на се обажда никъ от другарите. И после лека п лека запчнахме да настъпваме. Дадх запвед огън да открият само когато ~~изгитан~~ забележат човек, защото куршумите ни бяха скъпи. И мите другари / тук Ангел Късет се разплака. Б.М. / винаги изпълнителни и бдри се бяха с песни и ура. / продължава да плаче! Б.М. / Към бед двете турски амаки приличаха бе за могат да ни унищожат. Пристигна каймакямият с 200-300 души аскер, музика и знаме. Засвири музика, развха знамето и аскерът удари на "уджум" / атака/. Бяхме обградени от всички страни и стреляхме силно. Музиката вместо да ни изплаши тя ни насърчи и другарите почнаха да пеят песни и да стрелят. Когат аскерът наближи до нас, за да ни вдигне на нож, ние хвърлихме бутилки с динамит и ги прехнахме като пилци. Борис Сарафов бил насреща, бил в гърби с около 70 души и е могъл да се притече в помощ. Аз бях само с 30 души и разбира се не знаях за разположението на четата на Сарафов. За това се научих после.. Б. Сарафов е казвал на ~~ми~~ момчетата да не стириват огън, защото може да объркате плана на Късет. Те чували мията команда: "Удряйте а и се обейте!"

Борис Сарафов вместо да ни дочека да му дам канал за да заминем за с. Решани и ттам за село Сълб и после да преминем Вардара, паднал в засада.

Кат се стъпни дадох запвед от човек на човек / защото не може да се движа, да чакат да намерим слабото място и да избягваме от засадата като след пробива наредих да се съберем на една чука при Трайнова поляна. Запведта бе разбрана от всички и после аз по я-

сних, когато чуате да изгърмят три бомби да започнете прѣбиване, едни нѣддържат огън, а други прѣбиват. Дадѣх заповѣд трима от другарите да хвърлят ^{три} бомби и ние се нахвърлихме с ура! Турците скъсах веригата, но не искахме да разберем къде бяха избягали. Излязохме от веригата без турците да гръмнат. Кат излязохме от веригата зад тях и видяхме, че турците не стрелят, нѣсприяхме за малкѣ, за да видим колко души сме на лице. Каза се, че между нас не беше освен четиримата паднали другари за които знаехме и Тодор, чичѣтѣ на Андреа Дѣкурчев.

Кат паднахме някъде другар в прѣдължение на три дни не можеше да ям хляб, защото всеки паднал другар бе скъп за мен. И така отстъпихме на една чука. За хляб и дума не можеше да става пък и на никого не се отваряше уста. Беше есенно време, къде Димитрѣвден. Баче селяните бяха пригѣтвили за нас храна и тѣ на кѣт и страна да излезнем да ни нѣсрешнат с хляб и винѣ. Тук Андѣн Кѣсетѣ се разплака. Б.М./ Кат стигнахме на чуката пуснах патраули да я забивѣлят и тѣ се натъкваха на селяни. После всички отидохме на една поляна, където заварихме товари хляб, торби сирене и други работи, а така съсѣ и кѣтли винѣ. Кат видях тѣва казах: „Абе какѣ е тѣва братя, сватба ли има?“. Те отговориха, че са мѣтѣ радѣстни, че ни виждат здрави и живи. Ние разбира се бяхме мѣтѣ зарадвани от нѣстъпката на селяните. Раздадох на другарите нѣ едни парче хляб и другѣ нѣ имаше и казах на селяните, че няма да се отбивам в селѣтѣ, макар че те ни мѣлеха да направим тѣва, за да си отпѣчим. Взехме хляб, сирене и урда, пинахме нѣ едни нанче винѣ, обѣгувахме се със селяните и нѣ нѣтеглихме с бърз хѣд в нѣсѣна на с. Извор. Другарите ѣстанаха малкѣ недѣзлини; аз бях лѣшия, нѣ трябваше да взема мерки и да се грижа за живѣта им. След силен хѣд стигнахме в една слаба гаричка. Никѣ не знаеше за нашето присѣствие тук. Местността не беше пригодна за бѣж. През деня не се случи неприяѣст. Вечерта се вдигнахме и с бърз хѣд стигнахме в с. Степани, къдетѣ срещнахме нѣ души, които бяха избягали откъм хрид и Прилеп и търсеха канал за да

едни път кат главата ми бе обърната назад, "биче никъде не гръмна. Тъгава ние се изтеглихме и пак се върнахме в с. Степанци, където след кат престояхме в продължение на два дни заминахме за с. Бравоц. Получих писмо от Андрея Дюкурчев, който искаше да се срещне с мен. Той искаше канял за да премине Вардар. Измених посоката на същото движение и вместо през Гевгелийско ударих през Велешко. От с. Бравоц отидохме в с. Рацани, а от там в с. Сълбо, Велешко. Наредих Вардар да минем тук срещу с. Сълбо. С нас бе и Андрея Дюкурчев с група, която водеше за България. Тук на моста турците бяха поставили засада, която пушна да мине нашия патрул. И така кат се движех сам някъде хвърли камък, който падна пред краката ми. Веднага залегнах и дадох знак на Андрея да спре групата. Запитах, кой хвърли камъка? Обиди се патрулат и каза, че нямало нищо. "Как така няма нищо, кой хвърли този камък?" Турците веднага откриха стрелба и ние залегнахме. Андрея успя да върне патрула и каза, "отцепете се, удрете в зеленниката за да ототъпни и бай Андон." Андрей дава команда, а Вардар ячи. Лежа и наблюдавам от къде ще лъсне огън, за да гръмна и аз. И така лека полека успях да се прибера при другарите. Изтеглихме се и взлезохме на една чука. Андрея ме запита коя чука ще хванем. След кат починахме рекъх да хванем посока към с. Рашани. Минахме покрай с. Рашани и покрай село Оризари и отидохме пак в с. Ревоец. След кат вървахме около 2-3 километри казаха ми, че някой от другарите легнал, прострел се и казал "привете каквот искате да сме, но не мога повече да вървя." "ти-дъх при нег и го помолех да стане, да върви, защото мястото хич не е за спиране. Казах на другарите да вземат пушката и друг ка-квото има и че ще го застрелям. Взеха му оръжието, Казах му да се прости с другарите. Нотой стана и каза че ще се помъчи да ходи и малко по-малко се поправи. После минахме къде Грънчарските дупки с. Долно Оризари, взехме посока към Мориховско и стигнахме в Гевге-

либко^о, към Номух планина. Стигнахме в с. Симоница и се разпредихме за канал за да минем вечерта Вардар. Минахме реката и стигнахме в с. Белинци, където престояхме един ден. После продължихме за с. Ностурин^о, минахме с. Хурка, където остана в дясно^о. Селяните се бяха много изплашили, защото селото се намира на шосето и постолярното минаваше аскер. Принуден бях да остана в селото, защото на кол беше голо. През деня останахме тук при голяма тревога. Вечерта отпътувахме за Струмишко, към с. Муртин^о, движейки се през път^о. Следват денувахме тук требваше да стигнем в с. Нивичани, а оттам в с. Дабеля, където исках да се видя със селяните, които не бях се виждал от няколко години. После покрай Просеник^о се отпавихме за с. Нивичани и се срещнах с дедо Атанас. От тук продължихме за границата, където минахме благополучно заедно с двете жени и стигнахме в Кюстендил. Преди мен тук бе пристигнал Аргир Манасиев. Пристигнах към средата на месец декември 1903 година.

Когато бях през 1904 год. в Струмишко облжих всички с налзи за оръжие, свиках селяните и те си разпределиха по между си кой каква сума ще може да внесе. Тогава събрах около 800 турски лири. Тези пари получих от селските ръководители, на които дадох разписка. След това препратих парите на Представителството на организацията в София, като изрично съобщих, че тези пари пращам, за да бъде закупено оръжие за Струмишкия район. Чакан в продължение на няколко месеца /2-3/ да получа поръчаното оръжие, но то все не се получаваше. Селяните започнаха начестичко да ме подсещат: „къде е оръжието, къде са парите?“ Търговарях им, да имат още малко търпение, да почакаат. „Обаче изминаха цели осем месеца и оръжието продължаваше да се бави. Сега вече селяните починаха пак да ми напомнят за поръчаното оръжие. Един ден дори изпратиха делегация от представители на различни села и ми поискаха оръжие или парите. Като им казах, че сумата съм изпратил на представителството в София, те ми

отговори, че хората на това представителство те не познават. Намирах, че селяните бяха напълно прави в упреците, които отправяха по мен и съждах себе си за тази си постъпка. Изпаднах в полужените да искам извинение от селяните, като им обещах, че в един месец ще получат оръжието. Тогава оставих моите другари под ръководството на Андрея Димов Докурчев, а аз се отправих за България катоминах границата с един-двама другари. Пристигнах в София и отидох в представителството.

Тогава в Задграничното представителство влизяха: Христ^о Мат^ев, д-р Татарчев и Димитър Стефан^{ов}. При първото си посещение в представителството намерих само Димитър Стефан^{ов} и на него разказах причината, която ме е довела по това време в София. Казах му че, преди време от Струмишки изпратихме 800 лири за да закупите оръжие за Струмишкия район и че това оръжие още не е получено там. Той ми отговори, че с тези пари закупили оръжие за Радовишкия и Кочанския райони и че да съм имал търпение като се съберат пари за оръжие в тези два района, тогава щял да бъде закупуено за "вас оръжие, което ще ви го изпратим". Аз отговорих, че, на чужди гробища няма да плача; нека всеки вийва да се грижи сам за своя район.

Или ще ви даде оръжие или пак ще ми върнете парите - беше моят отговор.

Стефан^{ов} каза, че ние по-вече не може би могом да съобщим докато не се съберат тримата и решат въпроса. Съгласих се с това; станал и излязох. На другия ден в представителството намерих само Христ^о Мат^ев. Разказах му историята и той ми даде по същия отговор като този на Дим. Стефан^{ов}. Като отидох за трети път в представителството намерих сега д-р Татарчев. Казах му, че като че ли в представителството карат малко на дежурство. Той се позасмям и, я му стана криво. На моите въпроси отговори той както Сте-

тан^в и Христ^в Мат^в, н^{ит} след пол^{ов}ин час пристигнаха в наицел^а-
рията на представителств^т. Кат^о се събраха и тримата, ^обърнах се
към тях и им казах: или ^оръжиет^о или парите! Аз не м^ога да се при-
бера в Струмиш^о... Те ^отг^ов^ориха, че нямат нит^о едн^от^о, нит^о друг^т,
и че няма да им взема душата. Аз им ^отг^ов^орих, че имам смел^остта
и душата да им взема!

- Дайте ми парите, аз сам ще намеря ^оръжие. Без ^оръжие аз няма да
да се завърна в Струмиш^о, заш^то х^ората мислят, че парите съм из-
ял, че съм ги зл^оуп^оотребил. А т^ова неш^о за мен е г^олям удар.

Те ми ^отг^ов^ориха, че най-къс^о след 2-3 месеца ще ми изпратят
^оръжие. Казах им, че не м^ога да чакам нит^о ден.

- Знайте че аз м^ога да направя всички^о, н^о т^ова не прави чест
да г^о направя. Аз м^ога да намеря ^оръжие ^от властта, или пък ^от са-
рафистите, д^ори м^ога да ^открадна, н^о в такъв случай ми^озина ще сметнат
че съм станал изменник. Аз изменник ник^ога няма да стана!

Те каза^{ха}: „Прави какв^о ти иде ^отръки!“

П^о едн^о време се п^охванах за пист^олета и п^оисках да ги из-
бия ^обаще веднага си казах, че цял^осват ще ни се смее.

На излизане им казах да имат предвид, че без ^оръжие няма да се
върна в Струмиш^о.. Разделих се без да се сб^огувам.

Ще същата вечер ^отид^ох в кафене "Панах" и се срещнах с един
^от Сараф^овите х^ора; с нег^о бе и Васил Чекалар^ов и др. Същ^от^о лице
задължих веднага да намери връзка с Б^орис Сараф^ов, а аз ^останах
да чакам в кафенет^о. Чаках час и п^ол^овина през к^оет^о време изпих
две чаши бира. Д^ойде Сараф^ов и седнахме двамата да разг^оваряме. И
без ми^ог^о приказки аз му предл^ожих да даде 2^о-3^о пушки. Б^орис Сара-
ф^ов ^отг^ов^ори, че не м^оже да ми даде нит^о три пушки. Аз му ^отг^ов^орих:

- Т^ова ^оръжие, н^оет^о ти г^о имаш е макед^онск^о ^оръжие; ^оръжие на
макед^онския нар^од; ти не м^ожеш да държиш т^ова ^оръжие при себе си,
т^огава, к^ог^оат^о ние имаме т^ол^ок^ова г^оляма нужда ^от нег^о. Т^о трябва да

бъде препратен^о в Макед^ония. Предлагам ти първи път, м^оля те вт^о-
ри път и ти янагам! / Г^ов^оря му ^остр^о/.

- Т^огава Б. Сараф^ов се об^оърна и ми каза: „Вай Анд^оно ак^о беше
няк^оа друга не с^их му дал нит^о един патр^ои, нит^о една пушка, а на
теб не м^ога да ^откажа, зам^от^о си стар рев^олюци^онер. Н^о сам^о еди^о
да имаш пред^овид.“

- А, какв^о е т^о? - п^опитах аз.

„Знай, че аз съм на ^очи пред Централния к^омитет. ^от една стра-
на кри^о ма гледа^о властта, ^от друга - върх^овистите, а пък ^от трета
- Централната ^организация. Не м^ога п^овече да ти г^ов^оря и да те
убеждавам. Ще ти дам ^оръжие сам^о че те ще кажат, че си станал м^ой
ч^оовек. А аз зная тв^оет^о минал^о, тв^оя характер. Наск^ор^о ще има из-
б^ори, ще има к^онгрес, ти ще м^оже да п^одг^отвиш х^ора за да б^ода из-
брани за председател.“

Г^ов^оорих му, че, д^ок^оу вече има думата Макед^ония “ / Г^о-це Делчев
беше убит/.

Казах на Борис Сарафов, че повече не искам да говори. Не ми
ли дадох ^оръжие ще те преследвам на всяка крачка.

И Б. Сараф^ов ми обеща да ми даде: 30 пушки, 30 к^остима и т^ол-
к^ова патр^ондаши в^об^оме за в^ор^отъжаване на 30 души. Почерпихме се,
накарах г^о да ми даде писмен^о ^обещание за ^отп^оуснатите пушки, взех
писм^от^о и ^отид^ох в х^отеле на спане. На сутринта ^отид^ох при Ва-
сил Чекалар^ов, и ^ойт^о ме и^осрешна любезн^о.. С нег^о се п^ознавахме ^о
п^о-ран^о. Запита ме как така съм сгрешил да г^о п^осета. Казах, че съм
с^оем случайн^о пътя ме е накарал да се ^отбия при нег^о и бр^окнах да
изведа ^от дж^об^оа бележката. Чекалар^ов п^омисли, че ще изведа писм^о
лет и т^ой се сепна ^обиче аз се изсмях и казах надей се плаши, ще
ти предам еди^о писм^о. Дад^ох писм^от^о на Чекалар^ов, пр^очете г^о. П^о-
сле се качихме г^оре и нег^овата жена ни направи п^о еди^о кафе.
След т^ова т^ой нареди да д^ойдат нег^овите м^оичета, и ^оит^о д^оържаха

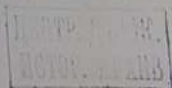
ПРЕДЪЗНАВАНЕ
ИСТОРИЧЕСКО

калата. Дядо ми донесе пушки, скелетни, старинни мачете и на кат-
погледних нипали се обърнах, но не предумях нищо. Взех 30 маче-
та, 30 пушки с по 250 патрона; дядо ми и 30 омици. Нащо повече
взех още десет пушки - та станаха 40. Нато взех оръжието препра-
тих го в Дупница. Писах на Яне Сандански, че ще мине през Мелниш-
ки, през неговия район, с моли оръжие, та другарите да ~~забележат~~
посегнат за паметата си то пренасяне на оръжието.

През това време от Загранични то представителств о разбрали, че
съм взел оръжие от Борис Сарафов и известили организационните х'ра
че съм станал "изменник", че съм се прехвърлил на страната на Са-
рафова. Аз обаче нищо не зная по този въпрос. Яне Сандански и дру-
гите войводи, заедно с другарите си започват да се събират в рай-
она, където аз ще да прехвърлям границата. Пристигнах в Мелнишки по-
канал и запитах за Яне Сандански. Никой от другарите не ми отб-
ши къде е Сандански. Дават ми прием и път обаче никой не ми отб-
шава за неговото местонахождение.

5. Ще ти кажем, когато ни се обади то ва беше отговор на
всички.

Пристигнах в с. Сугарев, ^{метини} посрещна ме дед Иван и ми каза:
"хейде ще вървим в една килиба. По това време Яне Сандански бил
наблизо, до реката. После, след час-два, Иван ми каза: "Бай Андоне
да отидем при реката за да денуваме. А там бил Я. Сандански с дру-
гарите. Кат стигнахме там видях, че освен Сандански там бяха и:
Георги Скрижовски, Станко Хаджийски, Таската Врански и Атанас Тешо-
валията. Сбрани бяха 3-4 чети и това нещо малко ме зачуди обаче
все още не можах да си обясня причината. Поздравих войводите и ка-
зах на другарите да поставят часови. Тогава Сандански се обърна
към мен и каза, че не съм имал право да се разпореждам в чужд район.
Дори тая забележка на Сандански не породила в мен никакво съмнение.
Тук станахме през деня и вечерта. По един време пристигна Иван

склада. Дойдоха двама души, срезниха , отвориха мазето и аз кат^о погледнах напълн^о се обзърках, но не пр^одумах ниш^о. Взех 30 к^ости-
ма, 30 пушки с по 250 патрона; дадох ми и 30 оинци. Нем^о повече
взех още десет пушки - те станаха 40. Като взех оръжието препра-
тих г^о в Дупница. Писах на Яне Сандански, че ще мина през Мелниш-
к^о, през нег^овия рай^он, с малк^о оръжие, та другарите да ~~небояжат~~
п^ом^огнат за п^онататъшн^от^о пренасяне на оръжиет^о.

През т^ова време т^от Задграничн^от^о представителств^о разбрали, че
съм взел оръжие т^от Борис Бараф^ов и известили организаци^оните х^ора
че съм станал "изменник", че съм се прехвърлил на страната на Са-
раф^ова. Аз обаче ниш^о не зная по т^ози въпр^ос. Яне Сандански и дру-
гите в^ойв^оди, заедн^о с другарите си зап^очват да се събират в рай^о-
на, къдет^о аз щях да прехвърлям границата. Пристигнах в Мелнишк^о по
канал и запитах за Яне Сандански. Ник^ой т^от другарите не ми съб-
ши къде е Сандански. Дават ми прием и път обаче ник^ой не ми съб-
шава за нег^ов^от^о местонахождение.

„Ще ти кажем ,когат^о ни се обади“ - т^ова беше т^ог^ов^ора на
всички.

Пристигнах в с. Сугарев^о, по^осрешна ме дед^о Иван и ми каза:
„хайде ще вървим в една н^олиба. По т^ова време Яне Сандански бил
наблиз^о, до реката. После, след час-два, И^ован ми каза: „Бай Анд^оне
да о^отидем при реката за да денуваме. А там бил Я. Сандански с дру-
гарите. Кат^о стигнахме там видях ,че о^овен Сандански там бяха и :
Ге^орги Скриж^овски, Ст^ой^о Хаджийски, Таската Врански и Атанас Теш^о
валията. Събрани бяха 3-4 чети и това нещо малк^о ме зачуди обаче
все още не можах да си о^обясня причината. Поздравих в^ойв^одите и ка-
зах на другарите да по^оставят час^ови. Тогава Сандански се обърна
към мен и каза, че не съм имал прав^о да се разп^ореждам в чужд рай^о.
Дори тая забележка на Сандански не пор^оди у мен никакв^о съмнение.
Тук останахме през деня и вечерта. По едн^о време пристигна И^ован

Щерката и събщи на Сандански че идвал аскер и т^о от всички страни и Яне Сандански заедн^о с Ге^орги Скриж^овски изляз^оха на една чукана срещу сам^от^о с. Сугарев^о. После Сандански се върна и ми каза:

„Къ^о се излез на чуката, за да видиш какв^о раз^оположениет^о. Тръгнах без да пр^одумам, а п^о мен тръгна и Атанас Теш^овалията. Изляз^ох на вис^ок^от^о, разгледах на^о к^ол^о и казах на Ге^орги Скрижевски да^о тиде и каже на Яне Сандански да изтегли четата на чуката Нема^онк^овица. В^ойската настъпваше т^о п^олет^о, н^о беше д^оста далеч, а ние бяхме в п^олите на Пирин планина. Кат^о възляз^охме на вис^ок^от^о имаше сняг. И д^окат^о стигне в^ойската се разпределихме за б^ой и взехме д^обри п^озиции. Д^оближи аскера и ние т^окрихме г^огн. Сражениет^о пр^одължи д^о вечерта, цели четири часа, д^о т^от^оми^о. С паданет^о на мрака падна и мъгла и група аскер д^оближи д^о п^озицията на Ге^орги Скрижевски. За шастие п^одхна вятър и разкара мъглата и кат^о забелязахме, че турците се канеха да атакуват групата на Ге^орги Скрижевски, другарите т^окриха г^огн п^о левия фланг и така успехме да т^облъснем турците. Т^о нашите другари не загубихме ник^ог^о, нямаше и ранени. Вечерта се изтеглихме към с. Цалимите, а т^отам към Лиланската река, къдет^о денувахме. Взехме т^о чарк^овете дъски и направихме к^олиба, в к^оят^о се събрахме всички. На вт^ория ден съб^ошиха, че б^откъм реката се задавала в^ойска, к^оят^о се придвижвала към нас. Напуснахме к^олибата и се т^оправихме към един т^о чарк^овете, п^од един т^о пиринските върх^ове. Турците пр^одължаваха да се движат п^о нашите следи и ние трябваше да се изтеглим наг^оре в планината, въпреки че имаше сняг. После се прехвърлихме към Разл^ога и Банск^о.

Измина к^ол^о седмица и пак се върнахме б^оратн^о в Мелниш^о. П^оисках да се т^оделя т^о другарите и да се завърна в Струмишк^о, за да предам р^ожбиет^о на селяните. Яне Сандански ми каза, че не съм м^огъл да замина, п^о кат^о не се изясни един въпр^ос; д^о кат^о не се

разберем. "Запитах го, какво иска да каже, какво има да се разбираме? Останах смаян и очуден! Рекох си - какво съм направил, що ще бъде това?!

На другия ден се събраха всички войводи: Атанас Тешовалията, Таската Врански, Георги Скрижевски със своя помощник Стасо Ханджийски. От Неврокопско пристигна Александър Буйнов с четата си. Като видях, че се събират всички чети у мен се породих вече съмнение. Събраха се всички около един рид. Яне Сандански като окръжен войвода откри съвещанието като даде думата на Ал. Буйнов, който каза, че бил получен окръжен от Задграничното представителство, което се отнася до Андон Кьосетов. Предположих, че Борис Сарафов е съобщил за случката. Георги Скрижевски прочете ^{полученото} окръжно. Аз продължавах да мълча и си мислех дали ще ми дадат възможност да кажа нещо по това окръжно, да кажа самата истина и така да се оправдая. Дадено ми бе да разбере че ще мога да се изкажа едва след като всички се изкажат. Всички изтъкнаха, че съм взел оръжие от Борис Сарафов, нещо което не мога да откажа, но че и съм станал "сарафист".

Пред събранието разказах истината за събраните от мен и изпратените от името на Струмишкия район 800 лири на Задграничното представителство ^(в София) за закупуване на оръжие и че въпреки че чаках в изпращане на толкова месеци, оръжие не получих, а без оръжие не можех да се върна. Затова взех оръжие от Сарафов.

Разказах също така и за срещата си с Васил Чекаларов. И накрая казах, че това е самата истина. Баче не пярвах на мите думи и взе се решение моята чета да бъде разформирована, за което дадох съгласието си, макар че това бе, за мен голям удар и унижение. Взе се също решение да бъде изпратено лице в София, което да разследва случката и после да направи изложение пред другарите. С тази задача бе натоварен Тодор Паница, който също беше пристигнал от Драмско. Паница отиде в София, разследва случката и

след 22-25 дни се завърна в Мелнишк^у.

Т^а цялата тази работа^у станах твърде засегнат. Т^а д^р Паница се завърна и п^о твърди м^оите думи и т^агава всички се извиниха. Аз им казах, м^оже ли да приемите, че съм минал на страната на Сара^ив, че съм се т^аметнал, че съм станал изменник и че ще д^ойда да търся вашето с^адействие за да закарам р^ежието в Струмишк^у?

И така, кат^о се ликвидира тази работ^а, заминах за Струмишк^у, раздах р^ежието на селяните и те останаха м^ного болни. Казах им, че след време ще им доставя по-голям к^оличество р^ежие. След няк^ол месеца ме п^овикаха да т^аида в Мелнишк^у, н^о аз н^е знаех. И така т^аида се върнах в Мелнишк^у, к^адето се срещнах с Яне Сандански. С нег^о зап^очнахме да разискваме няк^ои въпр^оси и се т^абихме в с. Кърнал^ов^о, недалеч т^а Мелник. През деня д^ойд^оха и ни съ^обшиха, че идел аскер и ние се видяхме принудени да прекратим разг^ов^ора и да излезем вън т^а сел^ото заедн^о с един българ^о вце, к^аит^о изп^олзувахме за прикритие. През т^ази ден турците не м^ожаха да ни т^акрият и вечерта т^аид^охме в с. Сугарев^о. Н^о още сутринта ран^о, слънцето не бе изгрял^о, съ^обшиха че идел аскер. Веднага се преоблекох в селски дрехи и излязох да видя дали се е явил и от другата страна на сел^ото аскер. Н^о още излязъл- неизлязъл видях че аскер иде и съ^обших на Яне че сме о^бсадени и ние веднага решихме да се изтеглим към Неманк^овица и кат^о излизяхме от сел^ото аскерът т^акри г^огн п^одир нас. И така едни от нас п^очнаха да стрелят срещу аскера, а другите изтичаха да хванат вис^очината. П^оследин аз се изтеглих към вис^очината, т^ак^адето зап^очнахме усилен^о да о^бстрелваме турците. Яне Сандански с другарите си зап^очна да се изтегля наг^оре, а аз с м^оите се придвижвах п^одир нег^о. П^о т^ава време се п^ояви друга войска, к^оят^о идваше от Невр^ок^оп. П^оследната пресече пътя на Сандански и т^ай се прехвърли към Разл^ож^о. С мен т^агава бяха другарите Атанас^о от Енидже Вардар, Димитър от сел^о Лилан^ов^о, Георги Белевех-

чево, Стойко от Лилин-во и други, чиито имена съм забравил, на брой около 7-8 души. Намирахме се в твърде лошо положение. Наредих другарите един по един да се изтеглят по дерето към село Божово, защото ако бяхме останали там щехме да бъдем избити един. Другарите се бяха изтеглили, когато аз с Атанас от Енидже-Вардарско бяхме останали най-посидир. Тъкмо Атанас слезна в дерето, забелязал аскер и успял да се скрие в смрините, без да бъде забелязан. Аз се спуснах надолу, пресекох дерето, одидох при другарите и ги запитах къде е Атанас. Те ми казаха, че са го оставили при мен. И после ние един по един се изтеглихме нагоре. Не след дълго време по дерето пристигна турска кавалерия и пехота, която се пресна из гората, където се беше укривал Атанас. Те успяха да го открият, удариха залпове и го убиха. Вечерта ние се изтеглихме от склонове на планината и поехме към село Божово, отбихме се при една мандра, където заварихме свчари, които ни дадоха хляб и сирене и оттам продължихме пътя над Цалимите, от където излязохме в Лилинската курия. Тук наредих моят другар Димитър Лилински да слезе долу в реката, да хване някой селянин и да му каже да изнесат хляб за другарите. Ние заминувахме за един от чаркешите. Доиде лилинският ръководител, който ни донесе храна и ни съобщи, че Сандански успял с мъна да прехвърли Пирина. Всички са предполагали, че аз съм убит заедно с другарите в Пирина.

ЦЕНТ. ДЪРЖ.
ИСТОРИЧ. АРХИВ

Минаха двадесетина дни и аз писах на Сандански като г-жа канех да се срещнем и той е останал изненадан, че аз заедно с другарите съм успял да се спася. Като се събрахме отново със Сандански той ми казва, че съм си имал смелостта и се пак извини за станалата случка с мен и тогава аз му подхвърлих няколко шепи и подигравки.

Събрахме се пак почти същите другари, които бяха се събрали тогава да ме съдят във връзка с полученото окръжно от Задгорищното представителство. Всички намираха, че съм бил във правото си и че не съм станал изменник. Бяха се събрали след като се беше малко

утишил след сражението. Тук бяха другарите : Тодор Паница, Чудосмир Кантарджиев, Стефан Хаджийски, Георги Скрижевски, Атанас Темвалията начело със Сандански. Всички намираха че Задграничният представителство с издаденото нареждане беше нападнало в грешно време и решение на мен. После се взе решение да отидем да известим време

в района като завеждам организирането и подготовката на милицията. И за да подчертая отново доверието си към мен, провериха ми всички складове в окръга, както и членската каса. И аз денно нощно обикалях района, подреждах списъците на милицията, обучавах и про

Обикновено обученията на милицията се провеждаха в полите на Пирина, където беше по-сприятелен, но не рядко това правех и в полето. При всяко мое нареждане хората определени за милиция се събираха бързо и незабавно.

Настъпни време за свикване на окръжен конгрес. Аз се държах малко по настрана.

Веднаж при среща запитам Сандански какво е направил с откупата от 200 лири, който бе наложил на гр. Мелник. Той ми отговори, че не е направил нищо. Аз му отговорих, че така не бива да се постъпва, защото е малко срамно. Яне ми отговори, малко сърдит: **ЦЕНТ. ДЪРЖ. ИСТОР. АРХИВ.**

„Да не искам да влезна в Мелник и да го изгоря?“ След това той ме запита какъв съвет бих му дал. Казах му, че на времето успях да забраня, да срута експлоатацията на цяла гора, на цял Балкан, а ти от един Мелник не можеш да вземеш 200 лири.
„Кажи де, кажи, какъв акъл ми даваш?“ - запитаме повторно Санданки.

„Ти много добре знаеш като дългогодишен окръжен войвода, какво е главното препитание на всяка една от окръжните и градовете. Така, напр., много добре ти е известно, че в Мелнишко се препитават главно от памук, сусам и гроздобер, а също така и тютюн. Когато берат гроздето беречи дохаждат от съседните села, също и кираджии дохаждат от там. Берат някои по 100 товара грозде, други

пъ 250 т-вари д-ри. Ще вземеш, ще наредиш д- селата пъ време на гръздобер да не х-дят в Мелник нит берачи, нит кираджии. Нека чербаджиите в Мелник сами да берат гроздето - тг в р^{му} аз.

Яне Сандански се съгласи с м-я план и един месец преди настъпване на гръздобера нареди никои от близките села да не д-хажда в Мелник да бере грозде или пък кат кираджия. За това нареждане на Сандански не можах да научат нит турската илост, нит пък гърк-маните. Известен бе сам българск-т население, което т св-я страна изпълни нарежданет на Сандански, к-йт беше заплашил неизпълнителите т-ва нег-в нареждане със смърт.

И така настъпи време за гръздобер. И чербаджиите тръгнаха да търсят аргати по селата обаче никои не иска да -тиде на гръздобер. Потърсиха и кираджии, но и такива не се намериха, а времето за гръздобера настъпваше вече. Видяха не видяха чербаджиите се вдигнаха и стидоха в Невр-к-п, където намериха турци и цигани, за да им берат гръздет. П-т т-ва време аз се намирах в п-лот и Сандански ми съб-ши, че през тези дни от Невр-к-п шели да пристигнат берачи на гръзде и канеше ме за среща. Оставих м-вите другари кат взех със себе си само своя секретар и един пом-шник и -тид-х да се срещна със Яне Сандански. Събрахме се в Пирина в сел Л-п-в. Аз си направих сметка и нямаше да л-вя кираджиите из пътя, а когато -тидат в л-зята. През деня кираджиите и берачите се разп-л-жиха и наклад-ха огньове; огньовете бяха 10-15 на брой. Простраств-т бе доста г-лям. Ние разпределихме четатата на групи -т 2-3 души кат на всяка група олагахме и отб-в-рник. Мишо Врански замина с двама другари; Георги -аджирчето -с-м, Анд-н Черешнички, а също и Георги Белевечки. Групите бяха четири на бр-и. Казах на Сандански т-й с една група от няколко души да -стане в Белкена на сел Д-блени. Аз с двама-трима души взех п-л-м-ниет в средата, центърът на огньовете. На другия ден вечерта кираджиите

и бевачите се разпложиха ~~и~~ ^и ~~огньовете~~ ^{огньовете}, а аз ~~пределих~~ ^{пределих}, ~~къ~~ ^{къ} ~~от~~ ^{от} групите ~~въ~~ ^{въ} ~~ху~~ ^{ху} ~~кой~~ ^{кой} ~~огъ~~ ^{огъ} ~~и~~ ^и ~~т~~ ^т ~~огньовете~~ ^{огньовете} ~~ше~~ ^{ше} ~~от~~ ^{от} ~~криве~~ ^{от} ~~стрелба~~ ^{стрелба}. Всичко ~~трябваше~~ ^{трябваше} ~~да~~ ^{да} ~~стане~~ ^{стане} ~~по~~ ^{по} ~~знак~~ ^{знак} ~~паден~~ ^{паден} ~~от~~ ^{от} ~~мен~~ ^{мен}. Групите се ~~приближиха~~ ^{приближиха} ~~до~~ ^{до} ~~огньовете~~ ^{огньовете}. Аз ~~наредих~~ ^{наредих}, ~~на~~ ^{на} ~~огъ~~ ^{огъ} ~~ше~~ ^{ше} ~~се~~ ^{се} ~~от~~ ^{от} ~~криве~~ ^{от} ~~и~~ ^и ~~м~~ ^м ~~ята~~ ^{ята} ~~група~~ ^{група} ~~и~~ ^и ~~едва~~ ^{едва} ~~тогава~~ ^{тогава} ~~другите~~ ^{другите} ~~групи~~ ^{групи} ~~ше~~ ^{ше} ~~от~~ ^{от} ~~кривят~~ ^{от} ~~огъ~~ ^{огъ} ~~въ~~ ^{въ} ~~ху~~ ^{ху} ~~останалите~~ ^{останалите} ~~огньо~~ ^{огньо} ~~ве~~ ^{ве} ~~и~~ ^и ~~след~~ ^{след} ~~това~~ ^{това} ~~всички~~ ^{всички} ~~ше~~ ^{ше} ~~се~~ ^{се} ~~от~~ ^{от} ~~теглят~~ ^{от} ~~при~~ ^{при} ~~групата~~ ^{при} ~~на~~ ^{на} ~~Яне~~ ^{Яне} ~~Сандански~~ ^{Сандански} ~~в~~ ^в ~~Пи~~ ^{Пи} ~~рина~~ ^{рина}. И ~~то~~ ^{то} ~~ч~~ ^ч ~~и~~ ^и ~~в~~ ^в ~~уречен~~ ^{уречен} ~~от~~ ^{от} ~~време~~ ^{време} ~~аз~~ ^{аз} ~~ударих~~ ^{ударих} ~~огъ~~ ^{огъ} ~~и~~ ^и ~~останалите~~ ^{останалите} ~~групи~~ ^{групи} ~~от~~ ^{от} ~~крива~~ ^{от} ~~огъ~~ ^{огъ}. П^и ~~ч~~ ^ч ~~и~~ ^и ~~а~~ ^а ~~един~~ ^{един} ~~писък~~ ^{писък}... ~~една~~ ^{една} ~~гр~~ ^{гр} ~~зна~~ ^{зна} ~~картина~~ ^{картина}. Ниш^и ~~не~~ ^{не} ~~се~~ ^{се} ~~знаеше~~ ^{знаеше}, ~~к~~ ^к ~~ой~~ ^{ой} ~~е~~ ^е ~~паднал~~ ^{паднал}, ~~к~~ ^к ~~ой~~ ^{ой} ~~не~~ ^{не} ~~и~~ ^и ~~всичк~~ ^{всичк} ~~о~~ ^о ~~т~~ ^т ~~ва~~ ^{ва} ~~продължи~~ ^{продължи} ~~10-15~~ ¹⁰⁻¹⁵ ~~минути~~ ^{минути}, ~~след~~ ^{след} ~~к~~ ^к ~~дет~~ ^{дет} ~~ние~~ ^{ние} ~~се~~ ^{се} ~~от~~ ^{от} ~~теглихме~~ ^{от} ~~за~~ ^{за} ~~пределен~~ ^{пределен} ~~от~~ ^{от} ~~мяст~~ ^{мяст}, ~~къдет~~ ^{къдет} ~~ни~~ ^{ни} ~~ча~~ ^{ча} ~~каше~~ ^{каше} ~~Сандански~~ ^{Сандански}. Всички ~~спасили~~ ^{спасили} ~~се~~ ^{се} ~~бяха~~ ^{бяха} ~~избягали~~ ^{избягали} ~~в~~ ^в ~~Мелник~~ ^{Мелник}. И ~~т~~ ^т ~~гава~~ ^{гава} ~~мелнишките~~ ^{мелнишките} ~~чорбаджии~~ ^{чорбаджии} ~~излязо~~ ^{излязо} ~~ха~~ ^{ха} ~~с~~ ^с ~~голяма~~ ^{голяма} ~~в~~ ^в ~~ойска~~ ^{войска} ~~и~~ ^и ~~п~~ ^п ~~отери~~ ^{отери}, ~~за~~ ^{за} ~~да~~ ^{да} ~~ни~~ ^{ни} ~~откриват~~ ^{откриват}. Но ~~д~~ ^д ~~о~~ ^о ~~шлите~~ ^{шлите} ~~от~~ ^{от} ~~Невро~~ ^{Невро} ~~н~~ ^н ~~оп~~ ^{оп} ~~х~~ ^х ~~ор~~ ^{ор} ~~а~~ ^а ~~си~~ ^{си} ~~отид~~ ^{отид} ~~о~~ ^о ~~ха~~ ^{ха}. Като ~~се~~ ^{се} ~~утиши~~ ^{утиши} ~~чор~~ ^{чор} ~~баджии~~ ^{баджии} ~~започна~~ ^{започна} ~~ха~~ ^{ха} ~~да~~ ^{да} ~~търсят~~ ^{търсят} ~~чрез~~ ^{чрез} ~~куриери~~ ^{куриери} ~~и~~ ^и ~~писа~~ ^{писа} ~~ма~~ ^{ма} ~~Сандански~~ ^{Сандански} ~~да~~ ^{да} ~~го~~ ^{го} ~~м~~ ^м ~~о~~ ^о ~~лят~~ ^{лят} ~~да~~ ^{да} ~~му~~ ^{му} ~~дадат~~ ^{дадат} ~~исканите~~ ^{исканите} ~~пари~~ ^{пари}, ~~а~~ ^а ~~т~~ ^т ~~ой~~ ^{ой} ~~да~~ ^{да} ~~освободи~~ ^{освободи} ~~л~~ ^л ~~о~~ ^о ~~з~~ ^з ~~ята~~ ^{ята}. Сандански ~~от~~ ^{от} ~~св~~ ^{св} ~~я~~ ^я ~~страна~~ ^{страна} ~~увеличи~~ ^{увеличи} ~~откупната~~ ^{откупната} ~~сума~~ ^{сума} ~~на~~ ^{на} ~~600~~ ⁶⁰⁰ ~~лири~~ ^{лири} ~~като~~ ^{като} ~~ги~~ ^{ги} ~~запла~~ ^{запла} ~~ши~~ ^{ши}, ~~че~~ ^{че} ~~не~~ ^{не} ~~само~~ ^{само} ~~през~~ ^{през} ~~тая~~ ^{тая} ~~година~~ ^{година}, ~~но~~ ^{но} ~~и~~ ^и ~~през~~ ^{през} ~~други~~ ^{други} ~~г~~ ^г ~~о~~ ^о ~~дини~~ ^{дини} ~~няма~~ ^{няма} ~~да~~ ^{да} ~~раз~~ ^{раз} ~~реши~~ ^{реши} ~~беритбата~~ ^{беритбата} ~~на~~ ^{на} ~~грозде~~ ^{грозде}. /Чорбаджиите бяха: гърци, турци, власи/.

Падна сняг и гроздето така ~~скапа~~ ^{скапа} ~~п~~ ^п ~~л~~ ^л ~~о~~ ^о ~~з~~ ^з ~~ята~~ ^{ята} ~~кат~~ ^{кат} ~~у~~ ^у ~~спеха~~ ^{спеха} ~~да~~ ^{да} ~~съ~~ ^{съ} ~~берат~~ ^{берат} ~~с~~ ^с ~~ам~~ ^{ам} ~~една~~ ^{една} ~~трета~~ ^{трета} ~~от~~ ^{от} ~~нег~~ ^{нег} ^и. И ~~те~~ ^{те} ~~внесо~~ ^{внесо} ~~ха~~ ^{ха} ~~пределената~~ ^{пределената} ~~им~~ ^{им} ~~откупна~~ ^{откупна} ~~сума~~ ^{сума} ~~от~~ ^{от} ~~600~~ ⁶⁰⁰ ~~лири~~ ^{лири}. После ~~об~~ ^{об} ~~ърнах~~ ^{ърнах} ~~се~~ ^{се} ~~към~~ ^{към} ~~Сандански~~ ^{Сандански} ~~и~~ ^и ~~му~~ ^{му} ~~извиках~~ ^{извиках} ~~казах~~ ^{казах}: „Видя ли ~~бе~~ ^{бе} ~~сул~~ ^{сул} ~~о~~ ^о! /така му виках /заш ^{заш} ~~т~~ ^т ~~имаше~~ ^{имаше} ~~брада~~ ^{брада}/. Сандански ~~ми~~ ^{ми} ~~отг~~ ^{отг} ~~ов~~ ^{ов} ~~ри~~ ^{ри}: „А ~~бе~~ ^{бе} ~~к~~ ^к ~~юсе~~ ^{юсе}, ~~мама~~ ^{мама} ~~му~~ ^{му} ~~стара~~ ^{стара}, ~~каже~~ ^{каже} ~~пр~~ ^{пр} ~~ост~~ ^{ост} ~~ч~~ ^ч ~~б~~ ^б ~~в~~ ^в ~~ен~~ ^{ен} ~~и~~ ^и ~~си~~ ^{си}, ~~неграмотен~~ ^{неграмотен}, ~~ама~~ ^{ама} ~~имаш~~ ^{имаш} ~~мн~~ ^{мн} ~~ог~~ ^{ог} ~~о~~ ^о ~~дарба~~ ^{дарба} ~~п~~ ^п ~~о~~ ^о ~~тази~~ ^{тази} ~~работ~~ ^{работ} ^а“.

Наближаваше ~~деня~~ ^{деня} ~~в~~ ^в ~~к~~ ^к ~~ой~~ ^{ой} ~~т~~ ^т ~~о~~ ^о ~~м~~ ^м ~~е~~ ^е ~~да~~ ^{да} ~~се~~ ^{се} ~~събере~~ ^{събере} ~~Окръжния~~ ^{Окръжния} ~~к~~ ^к ~~о~~ ^о ~~н~~ ^н ~~грес~~ ^{грес}. Преди ~~нег~~ ^{нег} ~~о~~ ^о ~~в~~ ^в ~~о~~ ^о ~~т~~ ^т ~~о~~ ^о ~~свикване~~ ^{свикване} ~~Сандански~~ ^{Сандански} ~~ми~~ ^{ми} ~~каза~~ ^{каза}, ~~че~~ ^{че} ~~представител~~ ^{представител} ~~и~~ ^и ~~на~~ ^{на} ~~Младе~~ ^{Младе} ~~турския~~ ^{турския} ~~к~~ ^к ~~о~~ ^о ~~митет~~ ^{митет} ~~п~~ ^п ~~о~~ ^о ~~д~~ ^д ~~искал~~ ^{искал} ~~среша~~ ^{среша} ~~с~~ ^с ~~нег~~ ^{нег} ^о. Сандански ~~каза~~ ^{каза}, ~~че~~ ^{че} ~~т~~ ^т ~~ой~~ ^{ой} ~~дал~~ ^{дал} ~~съгласиет~~ ^{съгласиет} ~~о~~ ^о ~~си~~ ^{си} ~~за~~ ^{за} ~~такава~~ ^{такава} ~~среша~~ ^{среша}. Аз ~~бях~~ ^{бях} ~~пр~~ ^{пр} ~~отив~~ ^{отив} ~~такава~~ ^{такава} ~~среша~~ ^{среша}. Казах ~~м~~ ^м ~~о~~ ^о ~~в~~ ^в ~~о~~ ^о ~~т~~ ^т ~~о~~ ^о ~~мнение~~ ^{мнение} ~~на~~ ^{на} ~~Сандански~~ ^{Сандански} ~~п~~ ^п ~~о~~ ^о ~~въпр~~ ^{въпр} ~~о~~ ^о ~~са~~ ^{са} ~~к~~ ^к ~~ат~~ ^{ат} ~~о~~ ^о ~~му~~ ^{му} ~~п~~ ^п ~~о~~ ^о ~~ясних~~ ^{ясних}, ~~че~~ ^{че} ~~в~~ ^в ~~ни~~ ^{ни} ~~ко~~ ^{ко} ~~й~~ ^й ~~случ~~ ^{случ} ^{ай} ~~да~~ ^{да} ~~не~~ ^{не} ~~в~~ ^в ~~о~~ ^о ~~ди~~ ^{ди} ~~пред~~ ^{пред} ~~о~~ ^о ~~ставителя~~ ^{ставителя} ~~при~~ ^{при} ~~мен~~ ^{мен}. После Сандански

ПРЕДП. Ц. Ц. Ц. Ц.

пъкна че пълучил две писма от нег, и не му отговори. Казах му че т е в правт си да приема или пак да отхвърли такава среща, защото е кръжок вива да на к г т аз не мга да запвядвам. А ти ако г дведеш при мен на среща - ще му тегля куршума, ще го застрелям, в ти т св я страна прави какв т искам с мен.

След това аз отидох в Струмишко поле, където се научих, че Сандански се е срещнал с представителя на младотурците. Аз не мжах да разбера за разв рите, к т се са в дили, за това което се е приказвал на тази среща, защото всички б държан в тайна.

Пристигнах при Яне Сандански в Пирина. Конгресът б определен да стане тук при чарковите на Милианската река. Сандански ме натвари с пмакинството на конгреса, като нареди от всяко село да днесе по някоя овца, хляб по известни количества твари. Взех необходимите мерки, дадох нареждания и в близост една седмица напълних складовете с хляб и изкарах едно цяло стадо овце, което набавих като взех по десет до двадесет овце от всяко село. Назначих другари за овчари и говедари. Наредихме същ така да се днесе и рация до два товара Черничкова от село Дебрење. / Сандански искаше да се похвалят пред конгресистите, че в неговия район има хубава Черничкова рация. В 4-5 вечери се събраха около 280 делегати. Свика се събрание, откри се конгресът; избраха се председатели, секретари и пр. И започнаха обзискванията. Не си спомням кой бяха избрали за председател. През първия ден взеха думата 5 души делегати, а през втория говориха 8 души. Аз наблюдавам и слушах и видях, че почти всички делегати, които взеха думата клонеха към Младотурския комитет. И аз схванах горе-долу, доколко то може да разбира. Поисках и аз да взема думата, но председателят каза да изчакам да се изкажат още двама души. Изказаха се и тези делегати, които същ клонеха към Младотурския комитет. Въпреки че те говореха много литературно аз с моя пръст акъл разбрах че и те клонеха към младотурците. Аз се изназах

Пристигнах при Яне Сандански в Пирина. Конгресът бе определен да стане тук при чарковите на Лиланската река. Сандански ме натъвари с дмакинствот на конгреса, като нареди да всяко село да днесе по някоя овца, хляб по известни количества твари. Вземех необходимите мерки, дадох нареждания и в близо една седмица напълних складчето с хляб и изкарах едно цяло стадо овце, което набавих като взех по десет до двадесет овце от всяко село. Назначих другари за овчари и говедари. Наредихме също така да се донесе и рация до двата Черничкова от село Дебреене. / Сандански искаше да се похвали пред конгресистите, че в неговия район има хубава Черничкова рация. В 4-5 вечери се събраха около 280 делегати. Свира се събрание, откри се конгресът; избраха се председатели, секретари и пр. И започнаха разискванията. Не си спомням когато бяха избрани за председател. През първия ден взеха думата 5 души делегати, а през втория говориха 8 души. Аз наблюдавам и слушам и видях, че почти всички делегати, които взеха думата клонеха към Младотурския комитет. И аз схванех горе-долу, доколко то може да разбере. Поисках и аз да взема думата, но председателят каза да изчакам да се изкажат още двама души. Изказаха се и тези делегати, които също клонеха към Младотурския комитет. Въпреки че те говореха много литературно аз с моя протест аз разбрах че и те клонеха към младотурците. Аз се изказах

прѣтив всички и на всички бѣгоуѣщихъ на кратко и с едни-две думи. след мен един бѣ делегатите взе думата и се изказа прѣтив мен, нешѣ кѣто ме мѣдѣ засегна, освен тѣва видях, чѣ нѣкой бѣ конгресистите не ме ~~виждах~~ разбра. Тѣва бе конгрес на Серския окръг. И кѣто видях, чѣ няма кѣ да ме разбере се отдрѣгнах ѣскърбен и не исках по-нататѣ да присуствувам на конгреса и да слушам. След почивката конгресът отиѣ се събра на заседание, а пѣк аз ѣстанах в един кѣт на поляната. През тѣва време дѣйде един бѣ конгресистите да ме кани да се вѣрна на заседаниетѣ, нѣ аз бѣтказах. Друг се изказа чѣ и без мене можелѣ, пѣнеже съм бил глупав фанатик. И аз се ѣтказвах ѣт войводството, кѣкѣ и бѣт всяка четническа дейност. Отначало другарите не искаха да приемат моята ѣставка, но след кѣто писмено направих тѣва, конгресът прие ѣставката ми. Аз бѣт своѣ страна направих декларация, чѣ в случай на общѣ вѣстание запазвам своѣ пост и чѣ сега ще замина през граница, за да търся моето препитание и ще мога, предполагам, кѣто легален да пѣмагам на ѣрганизацията. Ако не мога тѣва да правя, тѣ няма да прѣча.

Моята декларация бе прочетена гласно пред конгреса.

След кѣто ми приеѣ ѣставката даден ми бе срѣк бѣт 4 месеца да предам всички складове ѣт целия Серски окръг, кѣкѣ бяха подѣсе разпѣреждане, кѣкѣ и списѣците на милицията, така и ѣрѣкиетѣ, кѣетѣ бе разпределено пѣмежду им, а така съшо и членската каса. ѣтчетѣх се не в в четири, а в два месеца и аз ѣстанах ѣще известно време там, за да довърша някѣ работи, а след тѣва се отправах за Рилския манастир, кѣдетѣ бяха насрѣбчени заседанията на Рилския ѣобщия конгрес на ѣрганизацията.

Кѣто се събрахме в село Лѣпѣвѣ /в Пирина/, влашките кѣлиби, там имашѣхѣ 3ѣ-4ѣ души другари, между кѣкѣ бяха: Ал. Буйнѣв, Чуѣ дѣмир Кантарджиев и др. Събѣших на другарите, чѣ заминавам за България и всички запѣчнах да се събѣгват с мене, а аз бѣт моѣ страна им казвах по някѣлки думи и чѣ макар и ѣскърбен прѣшавам, а ѣнези пѣк кѣкѣ са съгласни с мене и моетѣ изказване, нека ме послед-

ват, за да заминем заедно. Чудѣмир Кантарджиев си позволи да ми каже да слѣжа трѣжиет^е си. Аз се обѣрнах бѣстрѣ към него кѣтѣ го пѣгледнах недружелюбно и му казах:

- Харнѣ имаш сурат да ме пѣгледнеш, та да ми кажеш такава дума! Тая пушка е на Организацията, а не е моя, ѣт бѣаха ми. И ако аз сега стивам зед граница, кѣгатѣ и да я пѣискам тя ше ми се даде, а на теб пушка не давам! После ти какѣв си, че да ти свали трѣжиет^е и така да трѣгна без пушка през Пирина?

Свалих шапка, сѣбогувах се с бѣстаналите другари и без куриер и другар се бѣпѣтих за Демир Капия. Пѣтувах през целия ден и прехвѣр-
лих Пирине, пѣсле кѣтѣ взех река Глазна се бѣсправих право за Бан-
ско. Над него^е имаше Гѣведарници и аз ^{през} пѣгѣрата се вмѣкнах в гѣведар-
ниците. Мина едно момче, пѣвиках го и му казах да каже на рѣкѣвѣ-
дителя Пенкѣ кѣтѣ се мѣркне да изпрати един чѣвек.

Пенкѣ ми стѣбши бѣше през деня да влезна в селѣтѣ и да не се боя ѣт нишо. Влезѣх в селѣтѣ; Пенкѣ ме пѣсрешна и настани в една къща. Пѣисках куриер да замина за с. Драглише. Пенкѣ ми каза, че няма да заминеш нитѣ днес, нитѣ утре, а ше бѣстенеш някѣлкѣ дни при мен да ми гѣостуващ. Съгласих се и останах два- три дни при него^е. После Пенкѣ искаше да ме запре бѣше да гѣостувам, нѣ аз го пѣмѣлих да ме пусне, пѣблагодарих му, даде ми куриери и пѣех за с. Драглише. Тук куриерѣт ме срещна с рѣкѣвѣдителя. На другата вече излязѣхме нагоре през гѣрата, излязѣхме на граничната линия и аз преминах на бѣлгарска теритѣория. Взех пѣИлина река и бѣше през деня стигнах в Рилския манастир, кѣдетѣ заварих нашите кѣнгресисти. Тук бѣаха: Пере Тѣшѣв, Дамян Груев, Бѣрис Сараѣв, Гѣрче Петрѣв, Ив. Гарванѣ, Димитѣр Стефанѣв, Яне Сандански, Аргир Манасиев и много други. През време на кѣнгреса аз стрелях риба с пистѣолет, кѣятѣ ядехме с Пере Тѣшѣв; Дамян Груев и Гѣрче Петрѣв ни завиждаха, че ядехме риба и искаха да им дадем. Пере Тѣшѣв им казваше, че ^{аз се кѣтѣ} ~~я~~ гѣост.

ПЕНТЪР. И. И. И.

От Рилския манастир отидох в с. Рила, където престоях 2-3 дни и после пак се върнах в манастира, където гостувах в продължение на два месеца на калугерите. След това отидох в с. Рила и живях в продължение на шест месеца без пари, чисто на приятелски начала. Тъгава никой не дойде в нашата организация да ме запита как живея. А всички знаеха, че аз се намирам там. Пък и аз не можех да искам милост и да ми се даде помощ за препитание.

По това време дедо Илия Кърчовалията беше пунктът началник, който служеше на двете организации - на Централната организация, и на която беше пунктът, а в услуга беше и на Сарафовата организация. Много хора идваха при мене и ме питаха по редица организационни въпроси. Аз им казвах, че по тази работа не зная нищо и да се обърнат към дедо Илия. А хората се обръщаха към мене, защото на мене вярваха. По едно време си позволих да кажа някоя дума на дядо Илия - стана засегнат. И така като видях че така няма да може да се живее запознах се с една вдовица от с. Кочариново за която и се ожених. И така живях една година. На втората година стана убийството на Борис Сарафов и бях арестуван. Аз се занимавах със земеделие и живеехме много добре с жена ми. Нямах пари, но тя имаше, не само пари, но и ниви и къщи. Наредих си чирак, който да ми бре нивите; пазарих си и овчар, имах си и кон и ловджийска пушка; ~~имах си и к~~ ~~иже за войни~~. С една дума, както казах, бях се добре наредил.

Един ден бях в Кочариново. Ето че пристигна Яне Сандански с няколко друга в два файтона, откъм Рилския манастир. Във файтоните бяха: Яне Сандански, Ал. Буйнов, Тодор Паница, Георги ~~Меджир~~ и Петър Говедарчето. Те бяха пристигнали с манастирските файтони и спрели в хотела при Таската Стоилков. Последният праша хората да ме извикат. Аз наех още един файтон, защото онези бяха манастирски и след малко се качихме в два файтона и стигнахме призори в Дупница. Тук се отбихме при Иванчо Чапрашиков, който видяше, че бил известен в

за тяхното пристигане и за това, като ще има да се върши. Таска-
та и аз стояхме през целия ден в Дупница и на другия ден призори
без да ги видим, кога са стигнали за София, ние заедно с Таска-
та Стоилков се завърнахме "братн" в Коначинов.

33

След няколко дни стана убийствът на Б. Сарафов и Ив. Гарванов. Като ме арестуваха не намерих никаква подкрепа нито от органи-
зацията нито от другарите. Моятъ жена беше разпръдала много имот
и така по-срешна разбонките по моят задържане. След единадесет ме-
сеца затвор бях пуснат на свобода. Хуриетът ме завари в затвора.
В затвора ме държаха много строго като не даваха да се среща ни-
кой с мен. Не получаваш дори писма.

За Сарафовият убийств бях оправдан, но изнесени бяха мои
други работи. Държаха ме винаги, че като съм бил в Мелнишки съм
унищожил цяло семейство; че в с. Врабча съм убил дядо Спасе с негов-
ата жена, дъщеря му и един поляк. Тогава аз събрах цялото село и
ги убих. Това стана не по мое желание, а по нареждане на организа-
цията. Неговата дъщеря се бе омъжила за един турчин в с. Плъски,
а организацията беше издала нареждане в никъде от българските се-
ла да няма поляк-турчин. Дедо Спасе бе в селото първенец и коджа-
башия и поляка държеше при него в къщи и го готвеше за зет на дъ-
щеря си. Поради това на мен бе възложено да изпълня тази присъда

Като попаднах в затвора наричаха ме "банданист", "разбойник". От-
говарях им, че нито съм банданист, нито варафист, нито Делчевист, а
съм човек на организацията и че не служа на личности, а служа на
Македония.

Софийския централен затвор лежах в продължение на шест ме-
сеца. След това бях препратен в Кюстендилския, като подсъден на Кю-
стендилския съд. Като бях в Дупнишкия затвор за около три месе-
ца в затвора дойдоха турски хуриетчи и чрез тях успях с помощта
на един от надзирателите в затвора препратих чрез Кольо Малешевски

ски писмо до Сандански, който по това време се намирал в Солун. В писмото пишех на Сандански да ме снабди с удостоверение. Тъгаванните турски власти, че не съм бил разбѣйник, а революционер. И действително, получих такова удостоверение, което представих пред съда. И съдът издаде правдателна присъда.

При прочитане на присъдата в съдебната зала присъствуваха голям брой граждани и другари, които ме вдигнаха на ръце и понесоха към хотела, където бяха произнесени речи. След това качих се в една от стаята и легнах да спя. На другата сутрин наех байтон и отпътувах за Дупница, откъдето продължих за с. Кичаринско, където пристигнах около обяд, но не мижах да се видя с другарите.

Властта бе изпратила подир мен един старши с петима стражари за да ме следят с кого дружа. Това разбира се мене не смущаваше. Ходех си на нивата и всякъде, където пожелаех. Следенето продължи близо година.

През това време Антон Стратимир^{ов} пишеше възторжени статии във вестниците в моя полза.

... _____ ...

Борислав

ЦЕНТР. ЛИБР. АРХИВ